

MOTİF

HALK OYUNLARI EĞİTİM DERNEĞİ GENÇLİK KULÜBÜ DERGİSİ

YIL: 7 ▶ SAYI: 27 ▶ FİYATI: 3.500.000 TL. ▶ EKİM - KASIM - ARALIK 2001

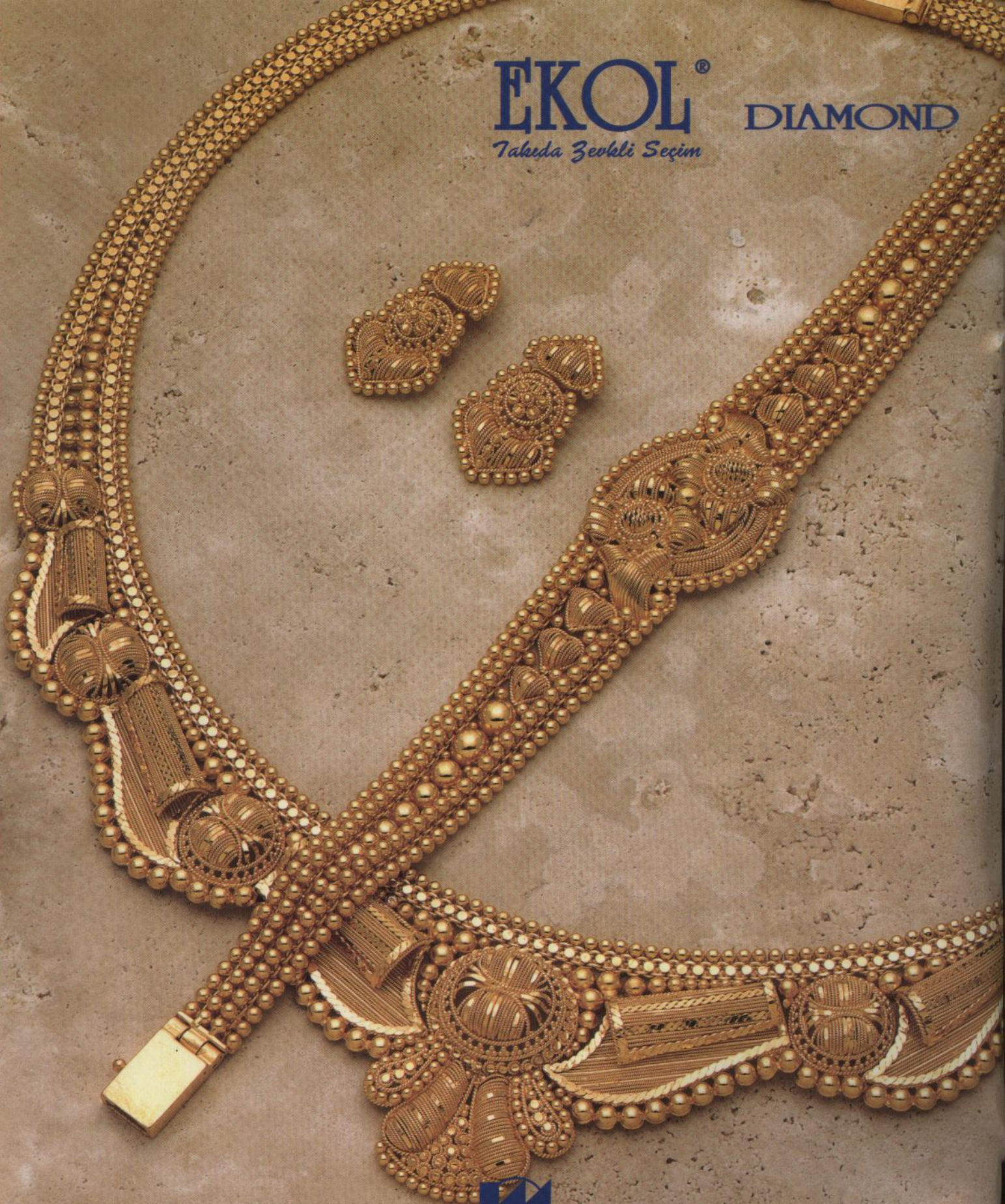
ISSN 1303 - 4146

EKOL®

Takıda Zevkeli Seçim

DIAMOND

KAMEROĞLU A.Ş.

GOLD & JEWELLERY

Merkez

İçindekiler

Syf. 4

YENİ BİR DERLEYİCİ TİPİ

Syf. 6

ÇİVİ YAZISINDAN SANATA KALEMİŞİ

Syf. 8

ÂŞIK ŞİİRİNDE KARI-KOCA BAĞLAMINDA SEVGİ, HASRET VE GEÇİMSİZLİK

Syf. 12

ANADOLU SELÇUKLU ÇİNİLERİNDE KULLANILAN İNSAN FİGÜRLERİ

Syf. 15

KELES TÜRKMENLERİ KADIN ve ERKEK OYUNLARI

Syf. 18

KOSTÜM PROBLEMİ

Syf. 20

ADANA'NIN KARAIŞALI VE ÇEVRESİNDE DOĞUM, EVLENME, ÖLÜM

Syf. 24

OSMANLI DÖNEMİNDEN BUGÜNE TÜRK İŞLEMELERİ

Syf. 28

YAŞAYAN EĞİN (Kemaliye) DÜĞÜNLERİ

Syf. 40

MOTİFten Haberler

Syf. 30

Syf. 36

SEMPOZYUM "GAP Çarşavasında Halk Kültürü"

Fiyat 3.500.000,- TL
Dergimizde yayınlanan yazıların
tüm sorumluluğu yazarlarına,
yayınlanan ilanların tüm sorumlu-
luğu ilan sahiplerine aittir. Kaynak
gösterilmeden alıntı yapılamaz.
MOTİF Dergisi sürekli bir yayındır.
Üç ayda bir ücretli olarak yayınlanır.
Gönderilen yazıların yayınlanıp
yayınlanmayacağı yayın kurulunun
kararıdır. Gönderilen yazılar geri
lade edilemez.

GELENEKSEL HALE GELER VE FAALİYETLERİYLE YÜKÜK İŞİ GÖREN

MOTİF 7. GELENEKSEL HALK BİLİM
ÖZELLERİ GÖRKEMLİ BİR
SERGİSİNİ İLE SAHİPLERİNİ BULDU.

KISACASI BİZ BİZİ NE KADAR TANIYORUZ?

BRIEFLY ASKING: WHAT ABOUT OUR KNOWLEDGE REGARDING OURSELVES ?

Dünya üzerinde çeşitli coğrafyada dağılmış dil, din, toprak bütünlüğü içerisinde şekillenmiş milletler, maddi ve manevi değerlerine bağlı olarak kültürlerini yaşatmanın gayreti içerisine girmişlerdir.

Her ülke milletler arası kabul görmüş "medeniyet" düzeyine ulaşmak isterken, bir yandan da milli kültür öğeleri-ne şekil ve can verme gayreti içerisine girmiştir.

Günümüzde ekonomik ve kültürel alanda değişerek gelişmek ve belirli bir düzeye erişmek bütün toplumların başlıca isteği olmuştur. Her yönden kendini yenileme çabasına girmiş veya bu yenilemeye mecbur kalmış toplum-lar değişime milli değer olarak bakmışlardır.

Milli değerlerine sahip çıkmak, bu değerleri kendi ulusları içerisinde yaşatıp yaygınlaştırmak ve dünya ülkeleri içerisinde kabul görür düzeye ulaştırmak her milletin uğraşı olmuştur.

İşte bura da halk bilimcilere ve araştırmacılara büyük görevler düşmektedir. Özde var olan değerleri gün ışığına çıkarmak, yaymak ve yaygınlaştırmak görevi aslında o ülkenin var olan her bireyinin bir sorumluluk olarak görüp çalışmasını gerekli kılmaktadır.

Ülkemiz bu anlamda eşi benzeri bulunmaz bir kültür hazi-nesine sahiptir. Dört iklimin yaşandığı, doğusundan batısına, kuzeyinden güneyine geçmişteki tarihsel gelişim sürecinde bir çok ulusun etkileşimine uğramış ülkemizde bu gün bir kültür mozaigi oluşmuştur. Böylesi zengin kültür değerlerine sahip ülkemizde bu değerlerin korunup yaşatılması adına genel anlamda bakacak olursak kim ne yapmaktadır?

Elbette ki ülkemizde folklorla gönül vermiş sayısı yadsınamaz bir kitle vardır. Her biri birey ya da kurum olarak bu alanda hizmet etmekte ve çalışmaları ile gelecek kuşaklara ışık tutmakta, yön vermektedir.

Ancak, var olan bu kitlenin bireylerinin birbirlerinden ne kadar haberdar olduğu da bilinemez. Herkes kendince belir-lemiş olduğu prensip ve ilkeleri doğrultusunda, imkanları çerçevesinde bir takım çalışmalar bulunmaktadır.

Bu gün 2908 sayılı Dernekler Kanunu'na göre kurulmuş olan Folklor derneklerimizin genel amacı, halk oyunlarımızı araştırmak, geliştirmek, korumak ve gelecek nesillere aktar-maktır. Halk oyunlarını yaşatmak ve yaygınlaştırmak amacıyla faaliyet göstermekte olan bu derneklerin

There are too many nations widely spreading in all over the world and these formed nations by common languages, com-mon religions and lands, try to keep and continue their cultures through obeying their tangible and intangible values and morals.

Each country as well as on one hand tries to reach an interna-tional acceptable icivilizationi level; on the other hand tries to keep and give a form to its national cultural elements and regarding cultural aspects.

Development and reaching to a determined and acceptable level in economic and cultural dimensions is a principal and main aim of all societies today. Societies tried to renovation and modernize theyselves from all aspects and dimensions or societies forced to do and experience these changes on their sutructures accept the terms of change and renovation as national values.

Protecting and keeping national values and spreading these values in their nations and improved them to an acceptable level among all countries is all nationsi effort and endavour.

At this situation, there are big missions for folklorists and related researchers. Actually all individuals must try to explore the essential and potential values of his/her country, publish and spread them and also this missions must be taken as a big responsibility.

In this aspect our country has a unique cultural treasure. Every moment four climate is being experienced in our country and there as a result of long term historical relationships and interactions between so many nations in our country from east to west and south to north today there is a cultural mosaic. Even though our country has such a rich cultural value, in order to keep these values who does what?

Certainly we can not deny and underestimate a voluntary group and community loves folklore. Each of them, either as an individual or an institution tries to serve this aim an shed a light on this point and light the way for next generations.

But we can not be sure about the these volunteers informa-tions level about knowing each other. Each part due to its own principle and rules which are defined by ownself and due to possibilities-capabilities tries to do something.

Today our regarding associationsi quantity established

çalışmalarından farklı kaç derneğin haberi olmaktadır? Ya da bu dernekler bu hizmeti verirken karşılaştıkları sorunlar ve problemler hakkında kaç kez bir araya gelip durum değerlendirmesi yapmışlardır?

Bu güne kadar hep halk oyunlarımızın ya da kültürel değerlerimizin zenginliğinden bahsetmişizdir. Evet bu doğrudur. Bunu zaten bütün dünya kabullenmiş durumda. Ama var olan zengin kültür değerlerimize hizmet eden kaç derneğimiz halk oyunları adına doğru çalışmalar sergilemektedir? Doğrudan kastımız gerçek anlamda halk oyunlarına ve halk kültürüne hizmet ederken maddi ve manevi kâr güdüsü gibi bir takım rant elde etme endişesinden uzak olan derneklerdir.

Bu gün kaç derneğimiz kültür değerlerimizi içeren yayın organı vucuda getirmiştir. Ve yine kaç tanesi çalışmalarını bilimsel ve akademik boyuta taşımaktadır. Bizler faaliyetleri mi-zî yeterli derecede duyurabiliyor muyuz? Yurt içinde ve yurt dışında halk oyunları adına yapılan çalışmalarda oluşan yozlaşmaları ve yapılan yanlışları dile getirebiliyor muyuz? Savunduğumuz doğruların arkasında tüm yürekliliğimizle durabiliyor muyuz?

Kısacası biz bizi ne kadar tanıyoruz?

Yıllardır bizi bize yakınlaştırmak adına bir takım girişimlerde bulunulmuş ama nedense bir türlü başarılı olunamamıştır. Meçhul sebeplerden dolayı sürekli bu birliktelik ertelenmiştir. Oysa "Birlikten kuvvet doğar" atasözü bizim atalarımıza aittir.

Ancak her nedense bunu dilde söyleyip, yürekte hissetmeden halk oyunları adına bu birlik ve beraberlik ertelenmiştir.

Bugün bizler, bu camianın insanları geleceğe daha umutlu bakıyoruz. Sebebi, yıllar öncesinden kurulmuş olması gereken ve camiamız adına büyük bir eksiklik olan Halk Oyunları Federasyonu'nun bugün kurulmuş olmasıdır. Artık birlik ve beraberliğin zamanı gelmişse geçmektedir. Bizler özveriyle, bir takım sıkıntılar içerisinde kültürümüze hizmet etmekteyse eğer, bizler adına haklarımızı koruyacak, çalışmalarımızı destekleyecek ve özümseyecek bu federasyonun kurulmuş olması takdire şayandır.

Burada bizlere düşen görev yersiz bir takım endişe ve kaygılara kapılmadan kurulmuş olan bu federasyonu desteklemek ve bizler adına vereceği hizmetlerden faydalanmaktır.

Motif Halk Oyunları Eğitim Derneği Gençlik Kulübü olarak kurulmuş olan Halk Oyunları Federasyonu'nu bizlerin hakkını koruduğu ve bizler adına doğru hizmetler verdiği sürece her zaman destekleyeceğiz ve yanında yer alacağız.

Halk Oyunları Federasyonu'muzun camiamız adına hayırlı olması dileğiyle.

Saygılarımla

according to Associations Law Article 2908, is over than 1.000 institutions.

The main purpose of this associations is, to make researches and investigate, to protect and keep and pass the folk dances and our folklore's values for next generations. But the question is; whether these associations knows about other associations's efforts or not? In the other word do this associations keep in touch with each other for negotiation and discussion about their problems faced with during their services?

Generally we talk about our rich folk dances or our cultural treasures. Of course this is true and there is no doubt and whole countries of the world has accepted this already. But how many institutions or associations show effective and right efforts during their services to our cultural values? We mean by right effort, the efforts far from some temporary profits and regarding narrow minded attitudes.

Today how many associations do publish publication materials contains our cultural values; how many of them take academic steps regarding their services either? Can we discuss and criticize or review some degenerated attitudes shown in the name of folklore in our country and abroad? Do we stand beside our words and critics regarding such kind of attitudes?

Briefly asking; to sum it up, what about our knowledge regarding each other, how is our consciousness level related ourselves?

It is long time and years that there are so many efforts for creating a warm atmosphere between ourselves but unfortunately there is no a successful result so far. But we have a wise proverb belongs to our ancestors: iunity creates poweri.

But saying something in words without feel them in hearts, the unity in folklore has been postponed.

Today as voluntary members of above mentioned group, we are much more hopeful for future and we look ahead. The reason of our hope is establishment of Federation of Folk Dances today. Actually it should have been instituted many years ago.

This means that it is the time of unity and there is no time to waste. It is great pleasure to have a federation will defence our rights, support our voluntarily efforts regarding our culture.

At this situation our mission and responsibility is supporting this federation without untimely hesitations and try to enjoy its services for us.

As Motif Halk Oyunları Eğitim Derneği Gençlik Kulübü (Motif Folk Dances Education Association-Youth Club) we would like to express that we will support Halk Oyunları Federasyonu (Folk Dances Federation) till it defends our rights and give true services.

I would like to express our best wishes and congratulations behalf our community.

With my best regards

M. Zeki BAYKAL

Zeki Baykal

YENİ BİR DERLEYİCİ TİPİ

Prof. Dr. Saim SAKAOĞLU *

BİZDEKİ BİLİM ADAMLARININ BİR BÖLÜMÜ, İŞLERİNİ ALIŞILMIŞIN DIŞINDA VE FARKLI ŞEKİLLERDE GERÇEKLEŞTİRİRLER. BEN BÖYLELERİNE “DAĞI AYAKLARINA GETİREN DERLEYİCİLER” DERİM. BUNLAR, VARLIKLARINI ÖĞRENDİKLERİ KAYNAK KİŞİLERİN AYAKLARINA GİTMEK İSTEMEZLER. YOLCULUK, GİDİLEN YERDE ÇEKİLECEK SIKINTILAR, VB. SEBEPLER, ONLARI MASALARINA ÇİVİLEYİVERİR. OYSA, DERLEMENİN EN GÜZELİ ALANDA YAPILANIDIR.

Ne yapar bu “**MONŞER DERLEYİCİLER**” acaba? Onlar için yol mu yok? Çook... Siz artık kocaman yardımcı doçent (hatta ondan da büyük doçent veya profesör) olmuştunuz; nasıl olsa emrinizde araştırma görevlileriniz vardır, yüksek lisans veya doktora öğrencileriniz vardır; kısacası sizin adınıza hareket edecek, iş görece elamanlarınız vardır. Böylece o garibanlar (“**EMİR KULLARI**” demeye dilim varmıyor.) köy köy, dağ dağ dolaşp “**BÜYÜK HOCA**” için derleme yapacaktır. Oysa gönderilen bu gençler (“**GARİBANLAR**” demeye de dilim varmıyor.) daha yeterince yetişmemiştir, hocasıyla birlikte daha nice derlemeye katılıp kendilerini geliştireceklerdir.

Nasıl oluyor bu işler? Dostlarımızdan veya öğrencilerimizden aldığımız bilgilere göre, meselâ Değirmendere köyünde usta bir masal anlatıcısı veya dışarıya açılmamış bir âşık yaşamaktadır. Bel-

ki de aynı köyde halk bilimi açısından pek bilinmeyen bazı uygulamalar yapılmaktadır. Bu, bir eğlence olabileceği gibi bir tedavi yolu da olabilir.

Yapılacak iş karşı tarafla bağlantı kurup uygun bir zaman belirlemektir. Sonra ver elini Değirmendere köyü.

Gidilmeden önce derlemenin gereği olan bütün ön hazırlıklar tamamlanmalıdır. Bu hazırlıkların başında da o köyle ilgili bilgi toplamak ve ulaşım yollarını belirlemektir.

Burada gerçek derlemeciye düşen görev bizzat kendisinin yola çıkması, derlemeyi kendisinin yapmasıdır. Hastalık, mevsim şartları, vb. gibi sebeplerle derleme geçici olarak ertelenebilir, ama tecrübesi olmayanlara havale edilemez. Çünkü kaynak kişiler hassas insanlardır, yanlış davranışlardan alınabilirler.

Vekâlet vererek köye gönderdiğiniz “**ACEMİ**” derleyici acaba istenilen sonuca ulaşabilecek midir? Sanmam. Belki bazı derlemeler yapılacaktır, ancak, bu derlemeler beklenenin çok altında olacaktır. Sizin almayı uygun göreceğiniz ürünler onlar tarafından beğenilmeyebilir; tam tersini de düşünmeliyiz.

Bu sebeple, derleme işlerini bilen kişiler yapmalıdır. Ancak bir hoca çıkar da, “**BENİM ÖĞRENCİM BENDEN DAHA İYİ DERLEME**

YAPAR.” zırhının arkasına saklanırsa ona da bir şeycikler diyemeyiz. Bize düşen, bir atasözümüzü hatırlatmak olacaktır: “**ÇİRAĞIN USTAYI GEÇMEDİĞİ SANAT ÖLMÜŞ DEMEKTİR!**” Ama başka bir sözümüzde de, küpe girmeden sirke olunmayacağını dile getirilmektedir.

Peki nedir usta ve çırak arasındaki farklar? Bunlardan bazılarını aşağıya sıralayacağız.

Şu anda ülkemizin en kıdemli derleyicilerindenim. Benden daha kıdemli olan birkaç ad elbette vardır; ancak onların çoğu derleme işini rafa kaldıralı çeyrek yüzyıl geçmiştir. Onun için kendimi “**FAAL DERLEYİCİ**” olarak görüyorum ve ona göre yaşadıkları dile getiriyorum.

Bir kere, kaynak kişi ile konuşmak, onunla yüz yüze görüşmek sanıldığı kadar kolay değildir. Belki yaşını başını almış, belki de feleğin çemberinden geçmiş bir kaynak kişiyle selam sabahdan sonra anlaşivermek hiç de kolay olmayacaktır. Üzerinize çevrilen bir çift göz değil adeta bir dürbündür ve sizi yakından görmeye çalışmaktadır. Sizin onunla karşılaşmanız sırasında sergileyebileceğiniz tavır son derece önemlidir. Kılık kıyafetinizden konuşmanıza, varsa gözlüğünüzden elinizdeki çantanıza kadar her şey adeta bir güvenlik kontrolünden geçirecektir. Siz, farkında olma-

* SÜ Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölüm Başkanı

dan belki de bir röntgen cihazına girmiş gibi olacaksınız.

Sizin vereceğiniz selâm bile, içindeki kelimelere göre değerlendirilecektir. Bir, **“SELÂMÜNALEYKÜM”** veya **“MERHABA”** sözleriyle **“GÜNAYDIN”** veya **“İYİ AKŞAMLAR”** sözleri arasındaki etki farkını göz önüne almak zorundasınız. Buna benzer diğer, ilk kelimelerin seçiminde de dikkatli olunmalıdır. Bir hocanın bu konulardaki duyarlılığı elbette öğrencisine göre daha farklı olacaktır. Onun için gençler bu tür konuşmaların nasıl yapılacağını, masa başından işiterek öğreneceği gibi alanda da yaşayarak ve görerek öğrenecektir.

1966 yaz aylarında Tokat ilinin Reşadiye ilçesinin dağ köylerinde, 1969 yazı boyunca Gümüşhane ve Bayburt illerimizin 70 köyünde, daha sonraki yıllarda, Erzurum, Erzincan, Kars, Ardahan, Van, Hakkari, Elazığ, Konya ve İçel illerinde yaptığım derlemeleri birlikte değerlendireyor ve kendi nefsimde yaşadığım eksileri ve artıları ortaya koyuyorum.

Gelelim **“MONŞER DERLEYİCİLER”**e... Bunlar iki türlü çalışırlar. Ekleyeceğim üçüncü bir yol daha varsa da onu sadece yeri gelince hatırlatıp geçeceğiz. **“MONŞER DERLEYİCİLER”**in ilk derleme yöntemleri, derleme işini taşeron havalere etmeleridir. Artık büyük bilim adamı olmuştur, öyle dağ taş do-laşamaz. O hâlde, gelsin asistanı...

“Oğlum (veya kızım), filân köyde bir, şık varmış...”, veya;

“Ahmet (veya Ayşe) falan köyde çok güzel türkü söyleyen bir kadının olduğu haberini getirdiler...”

Artık kimlerin yola koyulacağı belli olmuştur.

Öbür yöntemde yorulacak olan Ahmetler, Ayşeler değildir, âşıktır, türküçüdür; kısacası kaynak kişidir. Onu güzel vaatlerle görev yaptığımız yere davet edersiniz. O da, **“BÜYÜK HOCA”** çağırdı diye koşu koşu gelir. Biraz şansı varsa, Ahmet veya Ayşe tarafından karşılanıp hocanın huzuruna çıkarılır; aksi takdirde otogardan **“HOCAEFENDİ”**nin makamına ulaşınca kadar epey günaha girecektir.

Kaynak kişi alınır, bir otele veya misafirhaneye yerleştirilirse kendisini şanslı saymalıdır. Bahtına, **“BUGÜNLÜK BU KADAR YETER, YARIN YİNE BURADA BULUŞURUZ.”** denilip yeniden günaha girmesi de çıkabilir. Gerçi onun bitip tükenmek bilmeyen umudu son güne kadar sürüp gidecektir ama asla gerçekleşmeyecektir. Bütün sıkıntıları ve masrafları sineye çekip Değirmendere'nin yolunu tutacaktır. Böylece **“MONŞER DERLEYİCİLER”** taş atmadan, kolları (tabîi olarak bacakları ve cüzdanları yorulmadan) büyük bir işi başarmış olacaklardır.

Birkaç ay sonra toplanacak bir ulusal bilim toplantısında (kurultay, bilgi şöleni, vb.) sunulacak bildirilerin programında şöyle bir başlığa rastlayabilirsiniz:

“Ahmet Gözüaçık, Bir Alan Araştırmasının Sonucu: Bilmediğimiz Bir Ozan (veya Türkücü): Değirmendere’li Muhittin Sesikısıık.”

Ve günü gelince bildiri sunulurken söylenecek ilk cümlelerden biri de şöyle olacaktır:

“Geçen yıl, Şubat ayında..... ilinin dağlık Değirmendere köyünde yaptığımız alan araştırmaları sırasında...”

“ÜÇÜNCÜ” diyebileceğimiz bir yol ise daha tehlikelidir. Büyük hocaların, öğrencileri olan genç hocaların derlemelerinden yararlanarak (!) hazırladıkları derlemelerdir. Burada, genç hoca, haklı olarak eskilerden yararla-

narak, ancak haksız olarak o kaynakların sahiplerini ya hiç anmayacak veya deveye kulak cinsinden, yasak savarak anacaktır. Buradaki bilim dışı davranışı fark edemeyen büyük hoca, çalışmayı kendi adına yayımlarken tekrar edecek ve vebal altına girecektir.

Günümüzde duvarlarını eleklerle dolduran, ama hâlâ, nasılsa, yazmayı sürdüren hocaların varlığı bizleri tedirgin etmektedir. Onların kendi **“HAZIR”**larından değil, gençlerin **“HAZIR”**larından tüketmeleri uzaktan gülüşmelere ve konuşmalara yol açmaktadır.

Sonuç olarak şunları söyleyebiliriz. İyi bir derleyici, yaşı ne olursa olsun, sağlığı yerinde ise derlemesini tabîi ortamında yapmalıdır; bu işi öğrencilerine havale etmemelidir. (Elbette öğrencilerin kendi özel derlemeleri bu yazının konusu değildir.) Kaynak şahsın ayağına gitmeli, onu ayağına getirmemelidir. Tabîi şu özel durum da konumuzun dışındadır. Şehre, başka bir iş için gelen kaynak kişiden elbette yararlanılacaktır.

Bu yazı, şu veya bu kişiyi hedef almamaktadır; gelecekte yaşanılması kaçınılmaz olan bazı olayları şimdiden duyurmak ve ilgilileri uyarmak içindir. Benzer olayları sizler de kurabilirsiniz. İlk kitabının yayımlanmasının üzerinden 30 yıl geçen bir hoca olarak bu tür **“HAK GASP”**ını uygun görmemekteyiz. Hakları sıkça gasp edilen biri olarak, başkalarının da aynı duruma düşmesini istemiyoruz.

(Bu yazıdaki kişi adları hayalidir; ayrıca ülkemizde en çok kullanılan köy adlarından biri de Değirmendere’dir. Bu yazımla ileri de yazmayı düşündüğüm, **“BENİM HIRSIZLARIM”** adlı dizi yazıma da bir kapı aralamış oluyorum.)

ÇİVİ YAZISINDAN SANATA KALEMİŞİ

PROF. DR. M. ZEKİ KUŞOĞLU*
FOTOĞRAF : SERVET DİLBER

Kağıdın icadından önceki zamanlarda insanoğlu, meramını taşa ve pişmiş tabletlere madeni çubuklarla yazarak anlatırdı. Kağıdın icadı ile yazı yazmada kullanılan ve sonraları kalem diye adlandırılan gerecin pek çok şekli ortaya çıktı. Ancak madenden yapılan ilk kalem asla terk edilmedi ve geliştirilerek çeşitli alanlarda kullanıldı. Böylece kalem hangi malzeme için kullanılacaksa, onun özelliğine uygun bir şekilde üretildi.

Çelik kalemlerle düz zemin üzerine oyularak yapılan işler ise bir sanat dalı oluşturdu ve adı 'kalemişi' oldu. Gümüş, altın ve bakır gibi yumuşak madenler üzerine ucu sivrileştirilmiş çelikten kalemlerle desen ve şekiller oyan ustalara da 'kalemkâr' denildi. Beş bin yıllık Türk Maden Sanatı tarihi boyunca, madeni en mükemmel şekilde işleyenler

Büyük

(R1) Çelik kalemlerle düz zemin üzeri oyularak yapılan kalemişlerinden Erzincan kalemli kahve tepsisi. (R2) Kayseri kalemli kahve tepsisi. (R3) Bosna Kalemişli kahve tepsisi. (R4) Selçuk kalemi tarzlı duvar tabağı Gaziantepi Hanifi usta tarafından 1986'da yapılmış. (R5) Selçuk kalemli Rumî desenli tabak. (R6) Dağıstan işi, savatlı derin kalemli kılıç kabzası.

Selçuklular oldu. Büyük Selçuklular, Kirman Selçukluları, Anadolu Selçukluları, Suriye Selçukluları ve Irak Selçukluları'ndan sonra Mısır Türk Memlûkleri (Kölemenler) de bu sanatı en iyi şekilde icra etti. Büyük Selçuklularla başlayan ve İran, Irak, Yukarı Azerbaycan, Mısır, Suriye ve Anadolu'da yaşayan ve gelişen bu incelikli sanat dalı Osmanlılarla birlikte yok oldu. Selçuk kalemi tarzının ne çeşit kalemlerle yapıldığı tam olarak bilinmese de eserler son derece ince işçilikleriyle dikkati çeker. Büyük Selçukluların uyguladığı rumî, hatayi, hayvan ve insan figürleri sonraları tüm İslam âleminin ortak sanatı haline geldi. Zeminleri sık ve paralel çizgili veya çapraz taramalıdır. Eserlerde kullanılan yazı çeşidi ise sülüs, kûfi ve taliktir. Yazı ve figürler zeminden yüksekte bulunur.

Kök itibarıyla Türk sayılan Memlûklerin sanatları da Selçuklular ile büyük benzerlik gösterir. Ancak memlûk kalemi, Selçuk kalemine göre daha sade ve daha az işçilik içerir. Selçuklu ve Memlûk kaleminde eserler kalemin çekiçlenmesi (kaleme çekiç vurarak) ile meydana getirildi.

Osmanlı hâkimiyeti sırasında Osmanlı'nın sınırları dahilinde kalem tavrırları; İstanbul, Van, Kafkas ve Bosna olarak dörde ayrılır. İstanbul kaleminde en belirgin özellik fırçanın ahengindeki tavrın, maden üzerine incelikli, kalınlıklı

* Marmara Üniversitesi Öğretim Üyesi.

- (R7) Değişik Kafkas kalemli, kemer sarkıt, toka ve baklaları.
 (R8) İptal edilmiş Kalemîşi bir mühür.
 (R9) Dağıstan kemerlerinde kullanılan çeşitli baklalar kayış üzerine yerleştirilir.
 (R10) Van kalemî tarzı kemer.
 (R11) Savatlı Van kalem işli bir bilezik.

aktarılmasıdır. Bu uygulama hakkâklık olarak anılan mühürcülükte kullanılan kamış kalemin ahengi ile yapıldı.

Van kalemî ise kendine has bir tavır gösterir ve savat olarak ayrı bir ad alır. Sanatkâr tıpkı gravür sanatındaki soğuk kalem tekniğinde olduğu gibi eserini ince çelik kalemlerle oyar ve sonunda da o açılmış kenarların içine 'sevad' denilen bir karışımı çamur veya toz haline getirdikten sonra doldurur. Sevad ateşte ısıtılarak boşluklara dolması sağlanır. İş soğuduktan sonra zımparalanır, keçeyle tutulur, cilalanır. Tütün tabakası, kamçı sapı, kılıç, hançer kınları, kaşık sapları ve akla gelebilecek her türlü

gümüş eşyaya uygulanır.

Kafkas kalemînin özelliği ise derinliği ve kısmî savatlı olmasıdır.

Selçuklu sanatının tüm özelliklerini içerir. Geniş bir bölgeyi içine alan Kafkasya'da bu sanat özellikle Dağıstan bölgesinde gelişmiştir. Kılıç ve

hançer kınları, at koşumları, kemerlerin gümüş aksamları üzerindeki işçilikler dünyada büyük şöhret kazanmıştır. Bugün birçok müzede çok sayıda Kafkas kalemli eserler yer alır. Kafkas eserlerinde cıvalı altın da kullanılırdı, bu nedenle Kafkas işlerinde sarı, siyah ve beyazın ahenkli uyumu dikkati çeker.

Saraybosna ve çevresinde yapılan eserlerde ise Bosna kalemî kullanılmıştır. Yöreyle has özellikler içeren işlemelerle bezelidir. Bu kalemînin en belirgin özelliği kalem derinliğinin aynı olması ve figürlerin sadeliğidir. En çok kullanılan figürler selvi ağaçları, ibrik, sürahi, beyzi biçimler ve rumî yapraklardır. Bu kalem çeşitlerinin dışında yine Anadolu'da yöresel kalmış olmasına karşın özellikle bakır eşyalar üzerine Erzincan, Kayseri ve Kastamonu'da farklı özellikli kalemîşleri yapılmıştır.

ÂŞIK ŞİİRİNDE KARI-KOCA BAĞLAMINDA SEVGİ, HASRET VE GEÇİMSİZLİK

Dr. Doğan KAYA *

BİR TOPLUMUN SAĞLIKLI OLMASINDA HİÇ ŞÜPHEŞİZ AİLENİN BÜYÜK BİR PAYI VARDIR. MESELEYE BU AÇIDAN BAKILDIĞINDA, TÜRK TARİHİNDE, DOLAYISIYLA TÜRK KÜLTÜRÜNDE AİLE YAPISININ SAĞLAM TEMELLERE DAYANDIĞI GÖRÜLÜR. BUNUN GERÇEKLEŞMESİ BİR TAKIM FAKTÖRLERE BAĞLIDIR. BUNLARIN BAŞINDA, SEVGİ, SADAKAT, DÜRÜSTLÜK VE ANLAYIŞ GELİR.

Sıraladığımız faktörlerin eksikliği, elbette ki, yuvada bir takım huzursuzluklara yol açar. Böylelikle ilişkiler, ilerleyen zaman içerisinde ilk senelere göre farklı şekillerde tezahür etmeye başlar.

Eşlerin birbirine karşı ilişkisi, durumu, tavrı çoğu zaman edebiyatımıza da konu olmuştur. Hatta hikaye, tiyatro ve romanda işlenen konuların başında, aile ve dolayısıyla eşler konu edinilmiş, bu hususta yüzlerce, binlerce eser yazılmıştır. Ne var ki, aynı bu hususa, yani eşlerin birbirine olan yaklaşımına, şiirde aynı oranda yer verilmemiştir.

Biz bu çalışmamızda, meseleye aşık şiiri cephesinden bakacağız.

Aşık edebiyatında hemen her konuda şiir vücuda getirmiş olan aşıklar, bu konuda da kayıtsız kalmamışlar, zaman zaman duygularını, tavırlarını, düşüncelerini şiire yansıtmışlardır. Ne var ki bugüne kadar bu konuda herhangi bir çalışma yapılmamıştır. Geniş bir çalışma konusu olan eş ilişkileri konusuna, biz örnek olması bakımından ana hatlarıyla temas edeceğiz ve ağırlıklı olarak Sivaslı aşıklar başta olmak üzere bazı aşıklarımızın şiirleriyle konuyu yansı-

maya çalışacağız.

Eşlerin birbirleriyle olan ilişkileri ana hatlarıyla, üç cepheli olarak kendisini gösterir: Sevgi, hasret ve geçimsizlik. Hal böyleyken biz de, yazımızda konuyu bu çerçevede değerlendireceğiz.

A. SEVGİ

Yuvanın kurulmasında ve bilhassa devamında en önemli faktör, eşlerin birbirine olan sevgisidir. Bütün zorluklar, maddi imkansızlıklar, problemler sevgi sayesinde ortadan kaldırılır veya asgariye indirilir. Sevgi, sadakat ve güven, ailedeki mutluluğun temel kaynağıdır. Bundandır ki, ayrı karakterde, ayrı terbiye almış ve bazen de ayrı bölgeden olan iki insan, bir arada yıllarca, hatta ölüm ayırıcaya kadar birlikte olurlar. Ailede, bedenler ayrı olsa da düşünce ve gönül birliği tesis edilmiş olur. Eşler baş tacı edilir, eşinin üstüne “başka gül koklanmaz”.

Şeklinde söylediği türküde olduğu gibi; eş, sevilen nesnelerle bir tutulur.

Kimi zaman da yıllar geçtikçe samimiyet ve bağlılıktan dolayı eşler artık birbirlerine, adlarıyla değil de farklı sıfatlarla hitap eder hale gelir. Sözgelişi; Anadolu’da erkek karısına hitap ederken yahut ondan söz ederken, şu sözlerden birini kullanır: “Köroğlu, eksik etek, yahu, çorbacı, kil döken, ev sahibi, çocuklar, horanta, yastık yoldaşı, kaşık yoldaşı, karı, eş, hanım, kadın, eksikli, eksik etekli, kan ayaklı, avrat, yanaşık, çocukların anası, hısım, hatun, yastık düşmanı, bizim ev tarafı, arkadaş, ev uşağı, yastık arkadaşı, be, çocukların anası, adamım, başımın sahibi, yorgan ortağı, kız.”

Kadınında kocasına karşı şöyle seslendiği tespit edilmiştir: “Hu, efendi, koca, bey, bizim koca, bizim herif, ulan, efendi, ev sahibi, çocukların babası, bizimki, kendisi, eşim, yoldaşım, emmi-oğlu, dayıoğlu.”

Refik Başaran’ın;

*Odana serdim halı
Boyu ireyhan dalı
Maşallah deyin komşular*

Kimin var böyle yarı

*Susamım, sümbülüm, menevşem
aman
Aman Allah çok sevdim yandım¹*

* Cumhuriyet Üniv. Fen Edb. Fak. Türk Dili ve Edb. Öğretim Üyesi.

Bütün bunlar samimiyet ve sevgiden ve yılların verdiği kaynaşmadan kaynaklanan yaklaşımlardır.

Yaşayan Sivas'lı şairlerden olan Kaptanî de eşine karşı samimi duygular içindedir. Türkçe'yi nakış nakış işlediği şu şiirinde, onun sadakat, dürüstlük ve sevginin doruk noktasına ulaştığını görürüz.

BİR TANEM

Yıllar yılı koşuyorum, peşinden,
Yorulmadım, yorulmam ki bir tanem!
Bu kadere, razı oldum başından,
Darılmadım, darılmam ki bir tanem!

"Seviyorum" diyemedim yüzüne,
Sevmeseydim, dayanmazdım nazına,
Gönül yaralayan acı sözüne,
Kırılmadım, kırılmam ki bir tanem!

Sarartıp döndürdün kuru gazele,
Bir söz ver de umudunu tazele,
Yemin olsun, senden başka güzele,
Vurulmadım, vurulmam ki bir tanem!

Seni tanımadan sanki ben yoktum,
Âşık oldum sana türküler yaktım,
Aşkınla sel gibi bulanıp aktım,
Durulmadım, durulmam ki bir tanem!

Yıllandıkça, sevdan gider derine,
Koyamam kimseyi senin yerine,
KAPTANÎ'yim inan başka birine,
Sarılmadım, sarılmam ki bir tanem!

Eş sevgisini konu edinen bir şiir de İsmetî'ye aittir. Hastalanan eşini hastaneye götürən aşık, tahliller sonucunu onun göğüs kanseri olduğunu öğrenince dünyası kararır. Bir an ne yapacağını bilemez. Kırk yıllık eşiyi geçirdiği acı-tatlı günler gözünde canlanır. Yapacağı tek şey Yaradan'a dua etmektir. Duygularına hakim olamaz ve hastane koridorunda bulunduğu bir kapıda şunları yazar:

DUA

İlahi emirle arkadaş olduk,
Ya Rabb'im derdine derman eylesin!

Beraber ağladık beraber güldük,
Ya Rabb'im derdine derman eylesin!

Yolumu bekledin, gece yatmadın,
Sofra kurdun, benden önce tatmadın.
Bir tanemi bile çöpe atmadın,
Ya Rabb'im derdine derman eylesin!

Her kahrıma sabır ettin taş gibi,
Çöp dökerek yuva yaptın kuş gibi,
Geçen günlerimiz oldu düş gibi,
Ya Rabb'im derdine derman eylesin!

Sekiz çocuğuma sen oldun ana,
Hakkın helal olsun sorarsan bana,
Ellerim yukarıda dileğim sana,
Ya Rabb'im derdine derman eylesin!

Kapımda kilitsin evimde direk,
Külümü aş ettin, taşıyı çörek,
Seni ipeklere sarmamız gerek,
Ya Rabb'im derdine derman eylesin!

Âşık İSMETİ'yim unutmam dünü,
Sor da anlatayım bendeki seni,
Kırk yılın içinde kırmadın beni,
Ya Rabb'im derdine derman eylesin!

1993'te Kahramanmaraş'ın Afşin ilçesinin Emir İlyas köyünde doğan Kul Hasan (Hasan Gören) da konumuzla ilgili bir şiirinde, eşi Melek'i kasederek ıstıraptan söz eder ve çilelerin ancak birlikte göğüslendiğinde hafifletilebileceği inancında olduğunu belirtmeye çalışır.

DERTLİ

Benim benden dertli bir meleğim var,
Melek benden dertli, ben de melekten.
Kırk beş yıldır, can yoldaşım sadık yar,
Melek benden dertli, ben de melekten.

Melek bana niyaz verdi, naz verdi,
Çiçek verdi, bahar verdi, yaz verdi,
Anne oldu, dört oğlan dört kız verdi,
Melek benden dertli, ben de melekten.

Meleğim can verdi, canımı aldı,
Ağlarsam ağladı, gülersem güldü,
Benim her derdimin ortağı oldu,
Melek benden dertli, ben de melekten.

KUL HASAN'ım, her can melek olamaz,
Her melek can verip canım alamaz,
Melek bensiz, ben meleksiz olamaz,
Melek benden dertli, ben de melekten.

B. HASRET

Hemen hemen ölümle denk tutulan ayrılık ve hasret edebiyatımızda işlenen konuların başında gelir. Bu husus, şairler ve halkımız tarafından;

"Ayrılık yarı ölmekmiş",
"Ayrılık ateşten gömlek",
"Ayrılık yaman kelime / Benzemek azdır ölüme".

"Ölüm ile ayrılığı tartmışlar, ayrılık elli dirhem fazla gelmiş".

gibi sözlerle ifade edilmeye çalışılmıştır. Ayrılık, insanların farklı coğrafyalarda yaşamaları şeklinde olabileceği gibi ölümle de ortaya çıkabilir. Haftalar ve aylar dolusu süren ayrılık, araya yılların girmesiyle dayanılmaz hal alır. Yegâne arzu bir an önce hasretin sona ermesidir. Öyle ki, çekilen çileler bir bakıma vuslatta sona erecektir.

Sefil Selimî de hasret çekmiş nice çileli insanlarımızdan birisidir. Çalışmak için yurtdışına giden Selimî, kaçak işçi olarak gittiği Hollanda da aylarca iş bulamaz ve bu yüzden eşine para gönderemez. Birgün eşinden kahr dolusu mektup alır. Mektup, hemen her Anadolu kadınının kullanacağı ifadelerden farklı değildir; sevgi, sadakat ve yalvarış doludur. Ayrılık ve yoksulluk canına tak etmiştir artık ve eşinin gelmesini istemektedir. Selimî bu mektubu şöyle şiirleştirir.

GEL

Yiğidim, erkeğim, efendim, beyim,
Saçlarım ağardı, dökülmeden gel.
Bulutum, yağmurum, bilmem ne deyim,
Güzelliğim çöküp yıkılmadan gel.

*Koç katıldı, koyun-kuzu seçildi.
Birkaç yerden eksik-gedik açıldı.
Çayır-çimen, arpa buğday biçildi,
Yeni yıl ekinler ekilmeden gel.*

*Komşuların gidenleri geliyor,
Gençliğime acı telef oluyor,
Çoğu gurbet elde ölüp kalıyor,
Ölüm ocağımız yakılmadan gel.*

*Kulağında cınlıyorsa sözlerim,
Seni bana aşık eden gözlerim,
Öpmek için uzandığın yüzlerim,
Eriyip toprağa katılmadan gel.*

*Bazı elemdeyim, bazı yastayım,
Sen gideli çok dert çektim, hastayım,
Bugün dedim, mektup yazıp isteyim,
Sevgin, bedenimden çekilmeden gel.*

*Yaşlandım düşüyor ağzımdaki diş,
Ben sana koşarım, sen de bana koş,
Birkaç tane kerpiç, birkaç tane taş,
Kabirde bağırma dikilmeden gel.*

*Ey SEFİL SELİMİ, gurbeti gezme,
Sadıksan sadık ol, ahdini bozma,
Pirini seversen yar beni üzme,
Genç iken belimiz bükülmeden gel.³*

Evine para gönderememenin sıkıntısı ve ezikliği içinde olan Sefil Selim'i bu mektup iyice yıkar. Durumu eşine anlatmaktan başka çaresi yoktur. Tabii ki mektubun cevabı da şiirdir.

ÇAREM YOK

*Gurbette yaşamak, zor ve ağırmış,
Varmak için can atıyorum çarem yok.
Vatanımdan dostlar beni çağırmış,
Sarmak için can atıyorum, çarem yok.*

*Sapı döktüğümüz harman yerini,
Unluk yuduğumuz ardıc kürünü,
Bostanda karpuzla hıyar pürünü,
Görmek için can atıyorum, çarem yok.*

*Tavukların su içtiği yalağı,
Mangır mangır mangıdayan balağı,
Çocukların belendiği beleği,
Sermek için can atıyorum, çarem yok.*

*Komşulardan sapıttığım hızarı,
Alıp vermediğim kalın gözeri,
Gizli gizli taşın akşamüzeri,
Kırmak için can atıyorum, çarem yok.*

*Burunsuz Kızlar'ın Deli Kiraz'ı,
Duruyor mu çaldığımız terazi?
Boz kaldıysa rehin kalan arazi,
Sürmek için can atıyorum, çarem yok.*

*Kumarcıdan kaçırdım yemeni,
Ortakçıdan yürütürdüm samanı,
Bibimgilden zekat gelen çamanı,
Dürmek için can atıyorum, çarem yok.*

*Faiz ile aldığımız parayı,
Ev sahibi tehir etsin kirayı,
İsterlerse açacağım arayı,
Vermek için can atıyorum, çarem yok.*

*Tarla bulup bolca ekin kısıkayı,
Çok bitirsin, keskin alın muskayı,
Duydum kurtlar yemiş çocuk toskayı,
Vurmak için can atıyorum, çarem yok.*

*Halamın gelinlik kına tasını,
Abdest ibriğini namaz mesini,
Dedemgilin çok vuruşan tosunu,
Yormak için can atıyorum, çarem yok.*

*Gün aşmadan aşamıyorum çağları,
SEFİL SELİMİ'yim bağlar bağları,
Dişlerimle tırnağımla dağları,
Yarmak için can atıyorum, çarem yok.⁴*

Hasret olan ve birbirlerini seven insanlar için bir nebze de olsa teselli ve umut vardır. Ancak aynı şeyleri ölüm için söyleyemeyiz. Çünkü nice acıları ve güzellikleri birlikte yaşadığı eş artık edebiyen görülemeyecektir. Eşine de son derece bağlı olan birisi için, hayat artık anlamsızdır. Bu dünyaya aittliğini gösteren yegane delil alıp verdiği kuru nefestir. Çünkü herşeyiyle bu dünyadan ayrıdır.

İşte günümüz aşıklarından Hasan Turan (Doğumu; 1924, Gürpınar Köyü, Darende) da eşini kaybedince böyle bir ruh haline girmiştir.

AĞIT

*Kalem sustu, yaz diyorum yazmıyor,
Gönül dallarımda kuşlar gezmiyor,
Umutlarım, geleceğim sezmiyor,
Uyan gülüm, ne haldeyim gör beni.*

*Ne karanlık uykulardan uyandım,
Kader dedim, türlü renge boyandım,
Evimin direği sana dayandım,
Uyan gülüm, ne haldeyim gör beni.*

*Gülümserdin, ışıldardı evimiz,
Filizlendi, çiçek verdi sevgimiz,
Bir sonda mı noktalarsın, bunca iz,
Uyan gülüm, ne haldeyim gör beni.*

*Bir yatıkta, kırk sekiz yıl adı var,
Güzelim yılların bende yadı var,
Sensizliğin neresinde tadı var,
Uyan gülüm, ne haldeyim gör beni.*

*Saat niçin acı acı vuruyor,
Saksılarda mor zambaklar kuruyor,
Aynada hayalin üzgün duruyor,
Uyan gülüm, ne haldeyim gör beni.*

*Eşim oldun, sen gönlümün kadını,
Nereye taşırsan, son muradını,
Kimler bilsin HASAN TURAN adını,
Uyan gülüm, ne haldeyim gör beni.⁵*

C. GEÇİMSİZLİK

Eşlerin, evlilik süresince bütün günlerinin huzurlu geçtiği söylenemez. Yıllar geçtikçe, bir takım şikayetler ortaya çıkar. Şikayetler geçimsizliği de beraberinde getirir. Hatta bu, boşanma noktasına kadar ulaşır. Hemen her konuda olduğu gibi geçimsizlik konusunda da aşıklar duyarsız kalmamış, bu mesele kendi meseleleriymiş gibi, intibalarını şiirle dile getirmişlerdir. Aşık edebiyatında eşlerin geçimsizlikleriyle ilgili pek çok şiir vardır. Biz, burada günümüz aşıklarından Erzurumlu Reyhani ile Gürünlü Gülhane'nin şiirlerine yer vererek konuyu yansıtmak istiyoruz.

YANDIM AVRAT ELİNDEN

Halı aldım, hasır yerine sardı,
Eşya aldım, üç gün demeden kırdı,
Vallahi külümü göğe savurdu,
Ya ilahi, yandım avrat elinden.

Ben dost buldum, oysa düşman kazandı,
Kumaş aldım, üç gün giydi bezendi,
Beddua ettikçe ömrü uzadı,
Ya ilahi, yandım avrat elinden.

Evleneyim dedim, çıktım sokağa,
İki sola haber saldı, bir sağa,
Kesildi nefesim, düştüm ayağa,
Ya ilahi, yandım avrat elinden.

Kahveler, oteller, dükkanlar açtım,
Kaçtı oğullarım, şaşırdım şaştım,
Sebep avrat idi, bahtıma düştüm,
Ya ilahi, yandım avrat elinden.

Duyun REYHANİ'yi erenler zatlar,
Hep böyle çürümüş ehl-i zevatlar,
Bize nasihata geldi kavatlar,
Ya ilahi, yandım avrat elinden.⁶

Gürünlü Gülhanî de hanımından
şöyle şikayet etmiştir:

GÜCÜM YETMEDİ

Gözünü sevdiğim bacaksız avrat,
Ele gücüm yetti, sana yetmedi,
Tor tay gibi dokunmadan şahlanır,
Ele gücüm yetti, sana yetmedi,

Uykum kaçtı, sabahları zor ettim,
İndim, caddeleri gezdim, tur ettim,
Utandım da haya ettim, ar ettim,
Ele gücüm yetti, sana yetmedi,

Suratını astı, kaşını çattı,
Çatlak zurna gibi, öttükçe öttü,
Bu da yetmez gibi, terlik fırlattı,
Ele gücüm yetti, sana yetmedi,

Yılana sarılısam, uykum gelirdi,
Hiç olmazsa, gönlüm rahat olurdu,
Çektiğimi, her kim çekse öldürdü,
Ele gücüm yetti, sana yetmedi,

Böyle olur, zamanenin karısı,
Kavgaya tutuşur, gece yarısı,
Başımın belası, eşek arısı,
Ele gücüm yetti, sana yetmedi,

GÜLHANÎ'yim, elim yüzüm soyuldu,
Bu destanım, her tarafa yayıldı,
Okuyanlar, güle güle bayıldı,
Ele gücüm yetti, sana yetmedi,

Eşlerin geçimsizliği konusunda elimizde, Şarkışla'nın Saraç köyünden ikisi de aşık olan Yüzbaşıoğlu ile eşi Yeter Ana'nın birbirlerine söylediği şiirler vardır. Yazımızı bu iki şiirle bitirmek istiyoruz. Yüzbaşıoğlu, eşine şöyle serzenişte bulunur:

KAHIRLANDI NAZLI YARE

Yıllar sonra yarım arayı açtı,
Dil bilmez yar şaştım, pozuna senin.
Aramızdan kara kedi mi geçti?
"Kış" mı dedim tavuk kazına senin.

Hata sende sensin, çıbanın başı,
Hak versin, çağırda er iki kişi,
Erkeği olmazsa, neyler ki dişi?
Bel bağlama, oğlun kızına senin.

Beni görmen, gözün malda servette,
Onun için ömrüm geçti gurbette,
Güllük görmedim azgın suratla,
Emeklerim dursun gözüne senin.

Aşkıma gölge düştü, kastın ne?
Yemin etmedik mi, Şeme üstüne?
İkrarın kalmamış, kırklık dostuna,
Ayrılık mı düştü özüne senin.

Patavatsız, sivri dilli konuşun,
Ne söz dinlen, ne de bir hal danışın,
Deli eder, beni ele kanışın,
Bir de dedi-kodu, sözüne senin.

YÜZBAŞ'OĞLU MİHMANİ'yim haneye,
Kader kul eyledi, Yeter Ana'ya,
Dövsem kovsam, yazık nere tüneye,
"Ya Sabır" çekerim, nazına senin.

Yeter Ana ise eşine şöyle cevap verir:

GEL SEVDİĞİM

Gel sevdiğim, senle bir yol konuşsak,
Yüzüne bakacak halin var m'ola?
Kim suçluyor, bilmem kime danışsak,
Seni haklı gören kulun var m'ola?

Erkek küsmez derler, ben sende gördüm,
Sana ne ettim ki, kalbini kırdım,
Dövdün, dovdun, yine koynuna girdim,
Cilve edip saran kolun var m'ola?

Günahım ne ise, yüzüme söyle,
Hata sende ise, gel özür eyle,
Boynu bükük koydun, yarını böyle,
Bensiz tutunacak dalın var m'ola?

Yavan ekmeğini, azağa sardım,
Dağ başında ekin ektilim, çift sürdüm,
Odun şelek ettim, sırtıma vurdum,
Dikili ağacın, çalın var m'ola?

Sen gittin gurbete, gönül eyledin,
Beni köye mahkum ettin, bağladın,
Ben bir afet idim, arzum dağladın,
Yanmış yüreğime yelin var m'ola?

YETER ANA der ki, sevdim de vardım,
Baldırı çıplaktın, yuvanı kurdum,
Birbirinden güzel yavrular verdim,
Doğru söze, tatlı dilin var m'ola?

Kitap hacminde değerlendirilebilecek bir konu olarak gördüğümüz eşler arasındaki sevgi, hasret ve geçimsizlik konularına burada kısaca temas edilmiştir. Dileriz, yazımız bu tarz çalışmalara bir başlangıç ve örnek teşkil eder. Arzumuz ise, eşlerin hep sevgi ile içiçe ve daima birlikte olmalarıdır.

⁽¹⁾ Gürbüz SAPMAZ, Refik Başaran Hayat Türleri, Ankara, 2000, s. 249.

⁽²⁾ Sait UĞUR, İçel Folkloru, Ankara, 1948, c.II, s.63.

⁽³⁾ Âşık Sefil Selimî, Yalınkat (Haz. İbrahim ASLANOĞLU), Sivas, 1978, ss. 77-78.

⁽⁴⁾ Âşık Sefil Selimî, a.g.e., ss. 79-81.

⁽⁵⁾ Ahmet ŞENTÜRK-Mehmet GÜLSEREN-Hilmi KEYHIDIR, Malatya Ağıtları, Malatya, 1996, s.17.

⁽⁶⁾ Dilaver DÜZGÜN, Aşık Yaşar Reyhani, erzurum, 1997, s.194.

ANADOLU SELÇUKLU ÇİNİLERİNDE KULLANILAN İNSAN FIGÜRLERİ

* Serap SAVAŞ IŞIKHAN

TÜRKLERİN ORTA ASYA'DAN BATIYA DOĞRU YAYILMALARI İLE İSLAM SANATINDA YENİ BİR DEVİR BAŞLAMIŞTIR. İSLAMLIKTAN SONRA KARAHANLI, GAZNELİ VE SELÇUKLU SANATLARI İLE DOĞU İSLAM ÜLKELERİNDE TÜRK SANATI KÖKLEŞMİŞTİR.

Anadolu Selçukluları, Türk devletleri içinde sanat ve kültür bakımından, Anadolu'ya Türk çehresini veren büyük bir sanat yaratmışlardır. Anadolu Selçuklu sanatı, 12.yüzyılda hızlı bir gelişme göstermiştir. Mimari yapılar ve bunları süsleyen unsurlarda görülen üslup bütünlüğü, yerleşmiş bir kültürün yarattığı sanatı ortaya koymaktadır.

Türk çini sanatında süsleme, kullanıldığı yere göre değişiklik göstermektedir. Türk çini sanatında süsleme unsurlarını figürlü, geometrik, bitkisel ve yazı olarak gruplayabiliriz. Bu unsurlardan figürlü süsleme, Türk çini sanatında çeşitlilik göstermektedir. Yapılan arkeolojik kazı ve araştırmalar ışığında, Anadolu

Selçukluları döneminde figürlü süslemelere bolca rastlanmaktadır. Özellikle çini formlar üzerindeki insan figürlü süslemeler dikkat çekicidir.

Anadolu Selçukluları döneminde süslemede figür kullanımına en çok saray ve köşklerde rastlanmaktadır. Beyşehir gölünün doğu yakasında yeralan, Alaeddin Keykubad'ın yazlık sarayı olan, Kubadabad Sarayı çinileri ilginç figürlü bezeme örneklerine sahiptir.⁽¹⁾

Orta Asya etkisiyle gelen ve Selçuklu sanatında çok kullanılan insan figürleri, çini formlarda, ya tek olarak ya da gruplar halinde tasvir edilmiştir. İnsan figürlü çinilerde figürleri, çoğunlukla saray ileri gelenleri ve hizmetliler oluşturmaktadır. Bu çinilerde minyatür stili hakimdir. Hükümdarın at üstünde av sahnesi, ormanda yürüyüş ve de günlük yaşantısının işlendiği konulara sıkça rastlanmaktadır. İnsan figürlü çinilerde dikkati çeken Türk oturuşu denilen, tek başına bağdaş kurarak oturuş şeklidir. Abbasi devrinden beri geleneksel hale gelen bu oturuş

Resim2-Elinde balık motifi tutan figür. (Rüçhan ARIK, ; Kubad Abad ,İst.2000,s.136)

şekline, Kubadabad sarayı çini örneklerinde, sultan ve saray ileri gelenlerinin ender olarak da saray kadınlarının, bağdaş kurarak oturur durumda tasvir edildiği görülmüştür. Bu çinilerde resmedilen figürlerde, vücut cepheden görünür; kollar ve vücudun üst kısmında oturuştan kaynaklanan bir kıvrılma vardır. figürün başı, cepheden olduğu gibi yarım profilden de olabilir.(Bkz.Res.1)

Konya sarayı kazı buluntularında ele geçen çini parçalarda, insan figürleri çeşitli durumlarda tasvir edilmiştir. Bu örneklerde en çok karşılaşılan sahnelerden biri, hükümdar tahta oturur vaziyette ve

Resim1- Bağdaş kurmuş insan tasviri. (Rüçhan ARIK; Kubad Abad, İst.2000,s.134)

* Dokuz Eylül Üniv. Güzel Sanatlar Fak. Araştırma Gör.

bir elinde hükümdarlık sembolü olan bir kadeh tutmaktadır. Sonsuz hayat suyunu içeren kadeh ve su kapları, Abbasi, İran ve Fatımi günlük kullanım eşyalarınca ve süslemede çokça kullanılan, bir unsurdur. Yine bazı örneklerde de bağdaş kurarak oturan figürlerin ellerinde birer balık tuttuğu görülmektedir. İslam sanatında olduğu gibi, balık burcu jüpiter sembolü olarak kullanılmıştır. Bu da Selçukluların yıldız falına olan meraklarının bir göstergesidir.⁽²⁾ (Bkz.Res.2-3)

9.yüzyıl Abbasi lüster seramiklerinde de görüldüğü gibi, Anadolu Selçuklu çinilerinde de, sonsuz hayatı ve cenneti sembolize eden kutsal meyve narı ya da haşhaş dallarını elinde tutan figürler tasvir edilmiştir. (Bkz.Res.4) Anadolu Selçuklu dönemi figürlü saray çinilerinde, tasvir edilen insan figürlerinin kollarında tiraz adı verilen ünvan şeritleri bulunmaktadır. Tiraz, resmedilen şahsın hükümdar ya da saray mensubu soylu bir kişi olduğunun göstergesidir. Resmedilen figürlerin başlarında, bir miğfer, sarık ya da üç dilimli taç bulunur. Bu figürlerin saçları, ya kısa kulak memesi hizasındadır ya da omuzundan aşağı doğru inmektedir. Anadolu Selçuklu çinilerinin bulunmalarından olan, Konya kalesi civarında bulunan bir tabak fragmanında, bağdaş kurarak oturmuş insan figürü ve iki yanında da cennet ya da sarayı sembolize eden iki kuş, çoğunlukla da tavuskuşu figürüdür. Kubadabad sarayı çinilerinde de tavuskuşu süsleme vardır.⁽³⁾ (Bkz.Res.5)

Resim3- Bağdaş kurmuş insan figürü. (Rüçhan ARIK; Kubad Abad , İst.2000,s.136)

Resim4-Elinde haşhaş dalları tutan insan figürü. (Rüçhan ARIK; Kubad Abad , İst.,2000, s.134)

Resim5-(Rüçhan ARIK; Kubad Abad , İst.2000, s.134)

Genellikle, Selçuklu süslemelerindeki insan figürlerinin tasvirinde, tombul ve yuvarlak yüz, sürmeli çekik gözler, bitişik yay şeklinde kaşlar, sivri burun, küçük ağız ve yüzlerinde ben görülür.⁽⁴⁾ Çini süslemelerdeki insan figürlerinin giysileri genellikle, önu açık, uzun kollu, geniş kenarlıklı, bol kaftanlardır. Figür bu kaftanının içinde, kapalı yuvarlak yakalı mintan ve ayağında da topuksuz, sivri burunlu çizmelerle resmedilmektedir. Kaftanının kolunda da geniş bir tiraz bulunmaktadır. İnsan figürlü bezemelerde dikkati çeken bağdaş kurmuş kadın figürü, başında üç dilimli yüksek tonoz ve saçları arkadan bele inmiş vaziyette resmedilmiştir. Kaynaklarda belirtildiğine göre, figürlerin başındaki hale, saltanatı, soyluluğu veya ileri devlet kademesinde yer aldıklarını göstermektedir. Giysileri genellikle altın parıltılı ince spirallerle bezenmiştir.⁽⁵⁾ (Bkz.Res.6) Beyşehir Kubadabad Sarayı bulunmalarındaki insan figürlü çinilerde rastlanan diğer bir motif de, figürün elindeki çomak ya da sopadır. Bu o figürün Emr-i Hacıp olduğunu yani hükümdarın misafirlerini karşılayan saray hizmetlisi olduğunun göstergesidir.⁽⁶⁾

Anadolu Selçuklu saraylarının çini süslemelerinde görülen figürlerdeki bu zenginlik, Selçuklu süsleme sisteminin Orta Asya'ya kadar dayanan köklerinden izler göstermesi bakımından önemlidir. Fakat gene de Selçuklu figürlü çinileri, kendine özgü bir takım özellikler gösterip, Rey, Kaşan ve Rakka'daki

Resim6-Bereketi sembolize eden nar motifini elinde tutan figür. (Rüçhan ARIK; Kubad Abad, İst.2000,s.134)

gi, çeşitli sıraltı ve sırüstü teknikleri ile birleşerek, Selçuklu saraylarında göz alıcı bir yere oturmuştur. Anadolu Selçuklu çinileri, İran'da 12.yüzyıl Büyük Selçuklu minai seramiklerinin teknik ve üslubuna benzemektedir. Konya Kılıç Aslan köşkünün çinileri minai tekniği ile yapılmış tek örnektir.

Minai, İran'da Büyük Selçuklu İmparatorluğu zamanında kullanılmış olan, zahmetli ve pahalı bir tekniktir. Heft reng

Resim8- İnsan figürlü form. (Uygulama ; Serap SAVAŞ IŞIKHAN, Yorum, İzmir2000)

Resim9- İnsan figürlü çanak. (Uygulama ; Serap SAVAŞ IŞIKHAN, İzmirYorum)

seramiklerden ayrılır. Bu seramiklere örnek olarak, teknik ve kompozisyon açısından benzerlik gösteren, turkuaz sır altına siyah dekorlu çiniler gösterilebilir.

(Bkz.Res.7)

İnsan figürlü Selçuklu çinilerindeki

figür zenginliği ve renk ahen-

gi, çeşitli sıraltı ve sırüstü teknikleri ile birleşerek, Selçuklu saraylarında göz alıcı bir yere oturmuştur. Anadolu Selçuklu çinileri, İran'da 12.yüzyıl Büyük Selçuklu minai seramiklerinin teknik ve üslubuna benzemektedir. Konya Kılıç Aslan köşkünün çinileri minai tekniği ile yapılmış tek örnektir.

Minai, İran'da Büyük Selçuklu İmparatorluğu zamanında kullanılmış olan, zahmetli ve pahalı bir tekniktir. Heft reng

(7 renk) ismiyle anılır. Teknik olarak renklerin bir kısmı sıraltına, bir kısmı da sırüstüne uygulanır. Yüksek ısıya dayanan yeşil, mavi, turkuaz renkleri sıraltına; kırmızı altın yaldız, beyaz ve siyah gibi daha düşük derecede fırınlanacak olan renkler de sırüstüne uygulanır.⁽⁷⁾

Anadolu Selçuklu çinilerinde minai tekniğinin yanı sıra, lüster tekniği de az da olsa kullanılmıştır.

Çoğunlukla sıraltı tekniği ve renkli sır tekniğinin kullanıldığı çinilere rastlanmaktadır. Lüster ve sıraltı teknikli,

insan figürlü çinilerde, figürlerin etrafında çeşitli fonlar kullanılmıştır. Figürlerin etrafında boş bir çerçeve bırakan taranmış ya da noktali satırlar, stilize dallar, nar ve yapraklar ile de desteklenerek süslenmiştir. Anadolu Selçuklu çini sanatındaki insan figürlü süslemeler, Türk sanatının tarihsel gelişimine ikonografik açıdan ışık tutar.

Günümüz çini sanatı anlayışında, İran'dan, Abbasi'den ve Fatımi geleneklerinden esinlenerek üretilmiş olan seramikler, Anadolu Selçuklularındaki kuralcılıkla beraber bir senteze uğrayarak, özgün, ancak yine de geleneksel formlarda yorumlanmaktadır.

İnsan figürlü Selçuklu çini örnekleri, geleneksel çizgiyi bozmadan ve figüratif değerleri koruyarak, yeniden üretimleri yapılmaktadır. Ancak, figüratif üslupta yapılan bu eserlerde, 13.yüzyıl Selçuklu minyatürlerinin de görülen, insan figürlerindeki karakteristik özellik bulunmaktadır. Gerek yüz,el çizimleri gerekse saç stilleri ve başlıkları, döneminin minyatürlerindeki figürleri hatırlatmaktadır. (Bkz.Res.8-9-10)

insan figürlü çinilerde, figürlerin etrafında çeşitli fonlar kullanılmıştır. Figürlerin etrafında boş bir çerçeve bırakan taranmış ya da noktali satırlar, stilize dallar, nar ve yapraklar ile de desteklenerek süslenmiştir. Anadolu Selçuklu çini sanatındaki insan figürlü süslemeler, Türk sanatının tarihsel gelişimine ikonografik açıdan ışık tutar.

Günümüz çini sanatı anlayışında, İran'dan, Abbasi'den ve Fatımi geleneklerinden esinlenerek üretilmiş olan seramikler, Anadolu Selçuklularındaki kuralcılıkla beraber bir senteze uğrayarak, özgün, ancak yine de geleneksel formlarda yorumlanmaktadır.

İnsan figürlü Selçuklu çini örnekleri, geleneksel çizgiyi bozmadan ve figüratif değerleri koruyarak, yeniden üretimleri yapılmaktadır. Ancak, figüratif üslupta yapılan bu eserlerde, 13.yüzyıl Selçuklu minyatürlerinin de görülen, insan figürlerindeki karakteristik özellik bulunmaktadır. Gerek yüz,el çizimleri gerekse saç stilleri ve başlıkları, döneminin minyatürlerindeki figürleri hatırlatmaktadır. (Bkz.Res.8-9-10)

insan figürlü çinilerde, figürlerin etrafında çeşitli fonlar kullanılmıştır. Figürlerin etrafında boş bir çerçeve bırakan taranmış ya da noktali satırlar, stilize dallar, nar ve yapraklar ile de desteklenerek süslenmiştir. Anadolu Selçuklu çini sanatındaki insan figürlü süslemeler, Türk sanatının tarihsel gelişimine ikonografik açıdan ışık tutar.

Günümüz çini sanatı anlayışında, İran'dan, Abbasi'den ve Fatımi geleneklerinden esinlenerek üretilmiş olan seramikler, Anadolu Selçuklularındaki kuralcılıkla beraber bir senteze uğrayarak, özgün, ancak yine de geleneksel formlarda yorumlanmaktadır.

İnsan figürlü Selçuklu çini örnekleri, geleneksel çizgiyi bozmadan ve figüratif değerleri koruyarak, yeniden üretimleri yapılmaktadır. Ancak, figüratif üslupta yapılan bu eserlerde, 13.yüzyıl Selçuklu minyatürlerinin de görülen, insan figürlerindeki karakteristik özellik bulunmaktadır. Gerek yüz,el çizimleri gerekse saç stilleri ve başlıkları, döneminin minyatürlerindeki figürleri hatırlatmaktadır. (Bkz.Res.8-9-10)

insan figürlü çinilerde, figürlerin etrafında çeşitli fonlar kullanılmıştır. Figürlerin etrafında boş bir çerçeve bırakan taranmış ya da noktali satırlar, stilize dallar, nar ve yapraklar ile de desteklenerek süslenmiştir. Anadolu Selçuklu çini sanatındaki insan figürlü süslemeler, Türk sanatının tarihsel gelişimine ikonografik açıdan ışık tutar.

insan figürlü çinilerde, figürlerin etrafında çeşitli fonlar kullanılmıştır. Figürlerin etrafında boş bir çerçeve bırakan taranmış ya da noktali satırlar, stilize dallar, nar ve yapraklar ile de desteklenerek süslenmiştir. Anadolu Selçuklu çini sanatındaki insan figürlü süslemeler, Türk sanatının tarihsel gelişimine ikonografik açıdan ışık tutar.

Günümüz çini sanatı anlayışında, İran'dan, Abbasi'den ve Fatımi geleneklerinden esinlenerek üretilmiş olan seramikler, Anadolu Selçuklularındaki kuralcılıkla beraber bir senteze uğrayarak, özgün, ancak yine de geleneksel formlarda yorumlanmaktadır.

İnsan figürlü Selçuklu çini örnekleri, geleneksel çizgiyi bozmadan ve figüratif değerleri koruyarak, yeniden üretimleri yapılmaktadır. Ancak, figüratif üslupta yapılan bu eserlerde, 13.yüzyıl Selçuklu minyatürlerinin de görülen, insan figürlerindeki karakteristik özellik bulunmaktadır. Gerek yüz,el çizimleri gerekse saç stilleri ve başlıkları, döneminin minyatürlerindeki figürleri hatırlatmaktadır. (Bkz.Res.8-9-10)

insan figürlü çinilerde, figürlerin etrafında çeşitli fonlar kullanılmıştır. Figürlerin etrafında boş bir çerçeve bırakan taranmış ya da noktali satırlar, stilize dallar, nar ve yapraklar ile de desteklenerek süslenmiştir. Anadolu Selçuklu çini sanatındaki insan figürlü süslemeler, Türk sanatının tarihsel gelişimine ikonografik açıdan ışık tutar.

Günümüz çini sanatı anlayışında, İran'dan, Abbasi'den ve Fatımi geleneklerinden esinlenerek üretilmiş olan seramikler, Anadolu Selçuklularındaki kuralcılıkla beraber bir senteze uğrayarak, özgün, ancak yine de geleneksel formlarda yorumlanmaktadır.

İnsan figürlü Selçuklu çini örnekleri, geleneksel çizgiyi bozmadan ve figüratif değerleri koruyarak, yeniden üretimleri yapılmaktadır. Ancak, figüratif üslupta yapılan bu eserlerde, 13.yüzyıl Selçuklu minyatürlerinin de görülen, insan figürlerindeki karakteristik özellik bulunmaktadır. Gerek yüz,el çizimleri gerekse saç stilleri ve başlıkları, döneminin minyatürlerindeki figürleri hatırlatmaktadır. (Bkz.Res.8-9-10)

insan figürlü çinilerde, figürlerin etrafında çeşitli fonlar kullanılmıştır. Figürlerin etrafında boş bir çerçeve bırakan taranmış ya da noktali satırlar, stilize dallar, nar ve yapraklar ile de desteklenerek süslenmiştir. Anadolu Selçuklu çini sanatındaki insan figürlü süslemeler, Türk sanatının tarihsel gelişimine ikonografik açıdan ışık tutar.

Günümüz çini sanatı anlayışında, İran'dan, Abbasi'den ve Fatımi geleneklerinden esinlenerek üretilmiş olan seramikler, Anadolu Selçuklularındaki kuralcılıkla beraber bir senteze uğrayarak, özgün, ancak yine de geleneksel formlarda yorumlanmaktadır.

İnsan figürlü Selçuklu çini örnekleri, geleneksel çizgiyi bozmadan ve figüratif değerleri koruyarak, yeniden üretimleri yapılmaktadır. Ancak, figüratif üslupta yapılan bu eserlerde, 13.yüzyıl Selçuklu minyatürlerinin de görülen, insan figürlerindeki karakteristik özellik bulunmaktadır. Gerek yüz,el çizimleri gerekse saç stilleri ve başlıkları, döneminin minyatürlerindeki figürleri hatırlatmaktadır. (Bkz.Res.8-9-10)

insan figürlü çinilerde, figürlerin etrafında çeşitli fonlar kullanılmıştır. Figürlerin etrafında boş bir çerçeve bırakan taranmış ya da noktali satırlar, stilize dallar, nar ve yapraklar ile de desteklenerek süslenmiştir. Anadolu Selçuklu çini sanatındaki insan figürlü süslemeler, Türk sanatının tarihsel gelişimine ikonografik açıdan ışık tutar.

Günümüz çini sanatı anlayışında, İran'dan, Abbasi'den ve Fatımi geleneklerinden esinlenerek üretilmiş olan seramikler, Anadolu Selçuklularındaki kuralcılıkla beraber bir senteze uğrayarak, özgün, ancak yine de geleneksel formlarda yorumlanmaktadır.

İnsan figürlü Selçuklu çini örnekleri, geleneksel çizgiyi bozmadan ve figüratif değerleri koruyarak, yeniden üretimleri yapılmaktadır. Ancak, figüratif üslupta yapılan bu eserlerde, 13.yüzyıl Selçuklu minyatürlerinin de görülen, insan figürlerindeki karakteristik özellik bulunmaktadır. Gerek yüz,el çizimleri gerekse saç stilleri ve başlıkları, döneminin minyatürlerindeki figürleri hatırlatmaktadır. (Bkz.Res.8-9-10)

insan figürlü çinilerde, figürlerin etrafında çeşitli fonlar kullanılmıştır. Figürlerin etrafında boş bir çerçeve bırakan taranmış ya da noktali satırlar, stilize dallar, nar ve yapraklar ile de desteklenerek süslenmiştir. Anadolu Selçuklu çini sanatındaki insan figürlü süslemeler, Türk sanatının tarihsel gelişimine ikonografik açıdan ışık tutar.

Günümüz çini sanatı anlayışında, İran'dan, Abbasi'den ve Fatımi geleneklerinden esinlenerek üretilmiş olan seramikler, Anadolu Selçuklularındaki kuralcılıkla beraber bir senteze uğrayarak, özgün, ancak yine de geleneksel formlarda yorumlanmaktadır.

İnsan figürlü Selçuklu çini örnekleri, geleneksel çizgiyi bozmadan ve figüratif değerleri koruyarak, yeniden üretimleri yapılmaktadır. Ancak, figüratif üslupta yapılan bu eserlerde, 13.yüzyıl Selçuklu minyatürlerinin de görülen, insan figürlerindeki karakteristik özellik bulunmaktadır. Gerek yüz,el çizimleri gerekse saç stilleri ve başlıkları, döneminin minyatürlerindeki figürleri hatırlatmaktadır. (Bkz.Res.8-9-10)

insan figürlü çinilerde, figürlerin etrafında çeşitli fonlar kullanılmıştır. Figürlerin etrafında boş bir çerçeve bırakan taranmış ya da noktali satırlar, stilize dallar, nar ve yapraklar ile de desteklenerek süslenmiştir. Anadolu Selçuklu çini sanatındaki insan figürlü süslemeler, Türk sanatının tarihsel gelişimine ikonografik açıdan ışık tutar.

Günümüz çini sanatı anlayışında, İran'dan, Abbasi'den ve Fatımi geleneklerinden esinlenerek üretilmiş olan seramikler, Anadolu Selçuklularındaki kuralcılıkla beraber bir senteze uğrayarak, özgün, ancak yine de geleneksel formlarda yorumlanmaktadır.

İnsan figürlü Selçuklu çini örnekleri, geleneksel çizgiyi bozmadan ve figüratif değerleri koruyarak, yeniden üretimleri yapılmaktadır. Ancak, figüratif üslupta yapılan bu eserlerde, 13.yüzyıl Selçuklu minyatürlerinin de görülen, insan figürlerindeki karakteristik özellik bulunmaktadır. Gerek yüz,el çizimleri gerekse saç stilleri ve başlıkları, döneminin minyatürlerindeki figürleri hatırlatmaktadır. (Bkz.Res.8-9-10)

insan figürlü çinilerde, figürlerin etrafında çeşitli fonlar kullanılmıştır. Figürlerin etrafında boş bir çerçeve bırakan taranmış ya da noktali satırlar, stilize dallar, nar ve yapraklar ile de desteklenerek süslenmiştir. Anadolu Selçuklu çini sanatındaki insan figürlü süslemeler, Türk sanatının tarihsel gelişimine ikonografik açıdan ışık tutar.

Günümüz çini sanatı anlayışında, İran'dan, Abbasi'den ve Fatımi geleneklerinden esinlenerek üretilmiş olan seramikler, Anadolu Selçuklularındaki kuralcılıkla beraber bir senteze uğrayarak, özgün, ancak yine de geleneksel formlarda yorumlanmaktadır.

İnsan figürlü Selçuklu çini örnekleri, geleneksel çizgiyi bozmadan ve figüratif değerleri koruyarak, yeniden üretimleri yapılmaktadır. Ancak, figüratif üslupta yapılan bu eserlerde, 13.yüzyıl Selçuklu minyatürlerinin de görülen, insan figürlerindeki karakteristik özellik bulunmaktadır. Gerek yüz,el çizimleri gerekse saç stilleri ve başlıkları, döneminin minyatürlerindeki figürleri hatırlatmaktadır. (Bkz.Res.8-9-10)

insan figürlü çinilerde, figürlerin etrafında çeşitli fonlar kullanılmıştır. Figürlerin etrafında boş bir çerçeve bırakan taranmış ya da noktali satırlar, stilize dallar, nar ve yapraklar ile de desteklenerek süslenmiştir. Anadolu Selçuklu çini sanatındaki insan figürlü süslemeler, Türk sanatının tarihsel gelişimine ikonografik açıdan ışık tutar.

Günümüz çini sanatı anlayışında, İran'dan, Abbasi'den ve Fatımi geleneklerinden esinlenerek üretilmiş olan seramikler, Anadolu Selçuklularındaki kuralcılıkla beraber bir senteze uğrayarak, özgün, ancak yine de geleneksel formlarda yorumlanmaktadır.

İnsan figürlü Selçuklu çini örnekleri, geleneksel çizgiyi bozmadan ve figüratif değerleri koruyarak, yeniden üretimleri yapılmaktadır. Ancak, figüratif üslupta yapılan bu eserlerde, 13.yüzyıl Selçuklu minyatürlerinin de görülen, insan figürlerindeki karakteristik özellik bulunmaktadır. Gerek yüz,el çizimleri gerekse saç stilleri ve başlıkları, döneminin minyatürlerindeki figürleri hatırlatmaktadır. (Bkz.Res.8-9-10)

insan figürlü çinilerde, figürlerin etrafında çeşitli fonlar kullanılmıştır. Figürlerin etrafında boş bir çerçeve bırakan taranmış ya da noktali satırlar, stilize dallar, nar ve yapraklar ile de desteklenerek süslenmiştir. Anadolu Selçuklu çini sanatındaki insan figürlü süslemeler, Türk sanatının tarihsel gelişimine ikonografik açıdan ışık tutar.

Resim7-Turkuaz sıraltına siyah dekorlu çini. (Rüçhan ARIK; Kubad Abad, İst.2000,s.136)

KAYNAKÇA:

- ARIK, Rüçhan; Kubad Abad, İstanbul,2000, 225 S. "Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları" / MÜLAYİM, Selçuk; "Selçuklu Sanatında İnsan Figürünün İkonografik Kaynağı" Antalya 3. Selçuklu Semineri Bildiriler (10-11 Şubat 1989), İstanbul 1989, 135 S. / SÜSLÜ, Özden; Tasvirilere Göre Anadolu Selçuklu Kıyafetleri, Ankara, 1989 "Atatürk Kültür Merkezi Yayını Sayı:35" / SARRE, Friedrich; Konya Köşkü, Çev.: Şahabeddin Uzluk, Ankara 1989,T.T.K. Basımevi, 130 S. / ÖNEY, Gönül; İslam Mimarisinde Çini, İstanbul, 1987, 163 S. "Ada Yayınları" / ÖNEY, Gönül; Türk Çini ve Seramik Sanatı, İstanbul 1976, 161S. "Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları" / ÖNEY, Gönül;"Bir Grup Selçuklu Seramiğinde İnsan Tasviri" Arkeoloji ve Sanat Tarihi Dergisi Sayı: 2, 1983, 86-105S.

⁽¹⁾ ÖNEY, Gönül; İslam Mimarisinde Çini, İzmir, 1987,s.17-23

⁽²⁾ ÖNEY, Gönül; Türk Çini Sanatı, İstanbul, 1976, s.62-64

⁽³⁾ ÖNEY, Gönül; Türk Çini Sanatı, İstanbul, 1976, s.63-64

⁽⁴⁾ SÜSLÜ, Özden; Tasvirilere Göre Anadolu Selçuklu Kıyafetleri, Ank., 1989, s.66-74

⁽⁵⁾ SÜSLÜ, Özden; Tasvirilere Göre Anadolu Selçuklu Kıyafetleri, Ank., 1989, s.74-84

⁽⁶⁾ SÜSLÜ, Özden; Tasvirilere Göre Anadolu Selçuklu Kıyafetleri, Ank., 1989, s.86

⁽⁷⁾ ÖNEY, Gönül; İslam Mimarisinde Çini, İzmir, 1987, s.47-48

KELES TÜRKMENLERİ KADIN ve ERKEK OYUNLARI

* Nazım GÜRAK

Keles ilçe Türkmenlerinin Kayı Aşiretinden bir oba (Abdurrahman Bey ile Turgut Alp) bir de Kayı Beyi ailesinden olmak üzere iki obadan bugüne geldikleri söylenir. Kelesliler geldikleri bu kentin adına izafeten bugünkü yerleşmiş oldukları ilçeye bu adı vermişlerdir. Bugün hemen hemen tamamen yerleşmiş, yurt ve köy sahibi olmuş, Uludağ Türkmenlerinin bütün köyleri, Oğuz boylarından ayrılmış obacıklardan ibarettir. Yöre insanları nişan, düğün ve yaylaya göçte genellikle eğlencelerde oynarlar. İki ya da daha çok kişiyle halka ve karşılama biçiminde oyunlar oynanmaktadır. Yörede karşılama "konuğa saygı ve sevgi gösterisi olarak, konuğa karşı gidilmesi ve konak yerinden daha uzakta buyur edilmesi" anlamındadır. Oyunların içinde yer alan diz vurma figürleri, seyredenlere duyulan sevgi,

saygı ve insancıl duyguların açığa vurulmasıdır. Bütün oyunlarda özel olarak yapılmış "tonguldaklı" kaşık kullanılmaktadır. Bu da gösteriyor ki Uludağ Türkmen Oyunları "Kaşıklı Oyunlar" bölgesindedir. Kaşıklı oyun İran'da da kullanıla gelmiştir. Kullandıkları kaşıklara onların Türkçe (Akşık) demeleri bu oyunu Türk'lerden aldıklarına delildir.⁽¹⁾ Bazı araştırmacılar yöre oyunlarına "Güvende" de demektedir. Bu da oyuna kalkan oyuncunun muhakkak yanına bir arkadaşını, sağdıcını alarak oynamasından gelmektedir. Sağdık güvenilen, güven duyulan, inanılan arkadaş manasındadır. Bu yüzden bazı oyunların adları bununla anılır. Köy güvendes, şehir güvendes gibi. Genellikle erkeklerin oynadığı oyunlar güvende diye de anılmaktadır. Yörede kadın ve erkekler kesinlikle bir arada eğlenmezler. Hatta birbirlerini oyun oynarken bile seyretmezler. Oyunlar genellikle türkülü ve

türküsüz olmak üzere ikiye ayrılırlar. Kadın oyunlarının tamamında türkü okunmaktadır. Çalgı çalan kadına yörede iyi gözle bakılmadığından genellikle kadınlar kendileri bakır çalarak oynarlar. En güzel bakır çalan kadınlara bakırcıbaşı denmektedir. Bunlar aynı zamanda türkülerini okuyan ve herhangi bir olayda türküyü yakan kişilerdir.

Oyunlarda genellikle coştukları zaman "Ühü dee... He dee... Ühü üüü..." gibi naralar atarlar. Kadınlar ise genelde "Ha dee... Deh haa..." gibi naralar atarlar.

Bundan 50 yıl öncesine kadar oyunu oynayacak kişiler belli bir sıra ve düzen içinde oynarlarmış. Bunu araştırmacı Hüsnü Ortaç'ın şu yazılarından anlamaktayız:

RAKS KISMI YEDİ PARÇADAN İBARETTİR:

1. Köylü ve şehir güvendes	2. Yüksek oyun,
3. Alçak oyun,	4. Kırık oyun,
5. Kız havası,	6. Cezayir:
7. Köroğlu	a: Yalnız müzik,
	b: Müzik ve Raks

GÜVENDE : 2/4'lük tempolu Bursa güvendelerinde söz ve müzik itibarıyla ayrı bir parçadır.

YÜKSEK OYUN : 9/8'lik tempoda, canlı ritimleriyle hareketli ve neşeli karakterde bir oyundur. Bu oyunda aksak tempodaki sert hiplamalar oyunun bariz vasfını teşkil eder.

ALÇAK HAVA : (Düz oyun) erkek ağzından.

KIRIK HAVA : Kız ağzından söylenen 2/4'lük tempolu, aşk duygularını ifade eden şen şakrak oyunlardır. Kırık havanın temposu alçak havadan daha çabuktur.

KIZ HAVASI : 9/8'lik tempoda bir oyun olup, grup halinde de oynanılmaktadır.

CEZAYİR : Bu parça, ana yurttan ayrılırken milletin duyduğu elem ve acıları, müzik ve jestlerle ifade etmektedir.

KÖROĞLU : Faslin final kısmını teşkil eden ve bıçaklarla oynanılan (Köroğlu), kahramanlık duygularını heyecanlı bir şekilde gösteren ve yurdun birçok yerlerinde oynanılan bir oyundur.

Oyuna kalkanların, faslin sonuna kadar bütün oyunları oynaması adettir. Faslin her havasından, benzeri olan başka parçalara da geçilerek oyun uzatılabilir de.⁽²⁾

Bu sıralama şimdiki düğün ve eğlencelerde bulunmayan bir özellik. Ayrıca eskiden her eğlencenin sonunda yer alan Köroğlu Oyunu'nun oynanması da artık görülmemektedir.

Kaynak kişilerle yaptığım görüşmelerde bu oyun sıralamasına kendi

Kocayayla Şenliklerinde Yemeni Oyununu sergileyen bir çocuk grubu

gençlik yıllarındaki çeşitli düğünlerde de uyulduğunu belirtmektedirler. Ayrıca şehire yapılan göçlerle, şehirdeki düğünlerde de özellikle Kız Havası olan Fadime Oyununun oynandığını belirtmektedirler.

KADIN OYUNLARI

CEZAYİR

1892 yılında Fransızlar'ın Cezayir'i işgal etmesi ile seferberlik ilan edilir. Silah altına alınan ve savaşa giden erkekler için, geride kalan sevdikleri ağıtlar yakmışlardır. Bu ağıtlar daha sonra figür ve mimiklerin katılımı ile oyunlaştırılmıştır. Yörede uzun hava ve kırık hava olarak iki türde görülür. Ritmi; 2/4'lük olup, türküsü söylendiğinde ağır, oyunu oynandığında hızlıdır. Her geline kına gecesi oynatılması adettendir. Oyun içinde birleşip ayrılmalar ve hüznü ifade eden figürler vardır. Anadolu'nun bir çok yerinde (Artvin, Ağrı, Diyarbakır) görülen bu oyunun sözleri şöyledir.

*Kaleden kaleye top atılır
Şiddetinden aylar günler tutulur
Koç yiğitler gurbet elde satılır
Sokakları mermer taşlı Cezayir
Güzelleri samur saçlı Cezayir*

*Cezayir'in harmanları savrulur
Savrulurda sol yanıma devrilir
Sarı buğday samanından ayrılır
Sokakları mermer taşlı Cezayir
Güzelleri samur saçlı Cezayir*

*Gemilere çürük tahta dayanmaz
Yiğitleri gâflet bastı uyanmaz
Aman Allah buna canlar dayanmaz Sokakları
mermer taşlı Cezayir
Güzelleri samur saçlı Cezayir*

FADİMEM

Orhaneli'ye bağlı köylerden birinde iki genç birbirini severler. Oğlan tarafının kızı istemesi ile olayın tatlıya bağlanacağı sanılmaktadır. Ancak kız tarafının ağır şartlar ileri sürmesi ve

Beyce (Orhaneli'nin eski adı) de dükkân açılmasını istemesi, fakir olan erkek tarafına ağır gelir. Daha sonra bu iki genç anlaşarak köyden kaçarlar. Bu olaydan etkilenen gençler yeni bir türküyakarlar ve bunu oyunla ifade ederler.

EMİNE

*Dereler doldu taş ile
Gözlerim doldu yaş ile
Sen kimlere yar oldun
O gülmedik baş ile*

Acen şalı belinde

*Bir ucu da Emine'nin elinde
Emine benim olmazsa a yarım
Durmam şu Bursa'nın köyünde*

*Ay oğlumuz, ay oğlumuz
Beyce, Bursa yolumuz
Yaktı beni kül etti
Orta boylu kızınız*

TREN YOLU

*Tren yolunda çiçek of of a yarım
Trenler geçmeyecek a yarım
Ben yarimle konuştum of of a yarım
Sigara içmeyecek a yarım*

*Tren yolu bayır mı of of a yarım
Yarım çantam ağır mı a yarım
Gittinde gelmedin of of a yarım
Başçavuşun gavur mu a yarım*

BURSA'NIN UFAK TEFEK

*TAŞLARI
Meşeli meşeli dağlar meşeli
Dibinde halı döşeli
Kül oldum ben bu aşka düşeli
Al beni esmer güzeli yarimle
Kolkola gezelim*

*Bursa'nın ufak tefek taşları
Hilal olmuş o yarimin kaşları
Bir omuzdan bir omuza
saçları*

*Al beni esmer güzeli yarimle
Kolkola gezelim*

*Hamamın üçtür kurnası
İçinde üç kız yuvası
Üç kızdan biri benim olası
Al beni esmer güzeli yarimle
Kolkola gezelim*

YEMENİ

Genç kızlar, gurbete giden sevgililerinden kendilerine "al yemeni" getirmelerini isterler. Bu oyunda genç kızların bu istekleri anlatılmaktadır. Bu oyun genellikle yaylaya göçte harman alanında ve kına gecesinde oynanmaktadır. Erkekler tarafından hiç oynanmaz. Bu oyunun sözleri şöyledir.

*Ben yemenimi aman aman al isterim
Ortasında a canım da dal isterim
Bir güzelce aman aman yar isterim
Al gel oğlan, al gel de mor çiçeğimi
Bul gel oğlan bul gel de al yemenimi*

*Ben yemenimi serdim taş a
Yazılanlar gelir baş a
Sağ olası binler yaş a*

*Al gel oğlan, al gel de mor çiçeğimi
Bul gel oğlan bul gel de al yemenimi*

MENEKŞE

Bazı köylerde kız havası olarak da geçer. Minoşe, menevşe de denilmektedir. Orhaneli ve Keles'in köylerinde değişen hızla ve manada oynanır. Orhaneli ve civarında hızlı, Keles ve köylerinde yavaş oynanmaktadır. Orhaneli taraflarındaki oyunlarda kollar menekşe çiçeğinin açılıp kapanmasını sembolize eder. Genelde baharda menekşe çiçeklerinin bulunduğu günlerde oynanması adettendir. Bu oyunun sözleri şöyledir.

*Menekşesi tutum tutam
Arasına güller katam
Nice gurbet elde yatam
Sen gel menekşeli gelin*

*Gelin gelin allı gelin
Al yanağı ballı gelin*

*Gelin gider su doldurur pınardan
Aylar geçti haber gelmedi yardan*

*Menekşesi boyun eğmiş
Yaprakları suya değmiş
Kız seni seven (oğlan) ölmüş
Sen gel menekşeli gelin
SEKME*

A Fadimem oyununu oynayan bir grup genç kız.

Canlı ve coşkulu bir oyundur. İki ya da daha fazla oyuncu tarafından karşılıklı olarak oynanır. Ritmi 9/8'dir. Dağgüneyi, Belenoluk gibi köylerde manilerle oynanmaktadır. En çok bilinen ezgileri, Keles Sekmesi, Aşalım ve Gümbürdesin'dir. Bu oyunun sözleri şöyledir:

*Haydi gidelim yarım Keles'in pazarına
İkimizi gömsünler, aşıklar mezarına
Gümbürdesin bizim evin kuyusu
Yarım güzel ayrılamam doğrusu*

*Sigaramı yandırdım, gül dalına kondurdum
Anne haberin olsun, ben bir oğlan kandırdım
Gümbürdesin bizim evin kuyusu
Yarım güzel ayrılamam doğrusu*

KIRIK HAVA

Kadınlar oyun oynarken yorulduklarında, bakır çalan kadınların söylediği manileri dinlerler. Bu manilerin ardından şenşakrak ve aşk duygularını anlatan oyunlar oynarlar. Bu oyunların ritmi de 2/4'lüktür. Bu oyunların sözleri şöyledir.

*Al giydin alsın diye
Mor giydin sarsın diye
Aman kimselere varmadın
Askerden gelsin diye, beğensin alsın diye*

*Bahçede erik dalı, düşümde gördüm yarı
Aman sen otur ben söyleyeyim
Başıma gelen hali*

*Kıydan kıydan kıydan gel
Ortası çamur yandan gel
Kıydan kıydan kıydan gel
Sen benim olacan yamacıma gel*

ERKEK OYUNLARI

GÜVENDE

İnanmak, güvenmek anlamındaki güvende oyununda oyuncu sevdiği, güvendiği arkadaşıyla veya sağdıçıyla bu oyunu oynar. Ritmi 4/4'lüktür. Bütün dağ köylerinde biliniyor. Oyun ve müzik yönünden çeşitleri görülür. Bunlar; Oğlan adın İsmail, usul usul ve kıydan'dır. Oyun iki bölümden oluşur. İlk bölümünde oyun oynayacak kişiler ağır adımlarla oyun meydanında bir kaç defa dolanırlar. Daha sonra kollarını kaldırarak oyuna başlarlar. İkinci

ci bölümde ise oyun çeşitli naralar ve hareketli figürlerle devam eder. En çok oynanan oyunlardan ikisinin sözleri şunlardır:

KÖYLÜ GÜVENDESİ

*Bindim atın birine, geçtim Urumeli'ne
Urumeli'nin kızları, çakır ale (ela) gözleri*

*Alçacık duvardayım, baş açık hovardayım
Nerde güzel varsa, bilin ben oradayım*

*Bahçelerde bal kabak, elinde altın tabak
Beni beğenmez iken, vardığın adama bak*

*Dere geliyor dere, kumunu süre süre
Al götür beni dere, yarın olduğu yere*

GÜVENDE OYUN HAVASI

*Oğlan adın İsmail
İsmine oldum mail*

*Bir şeftali versene
Hem sevaptır, hem hayır*

*Bir o yandan, beş bu yandan
Öldüm yare yalvarmaktan
Kemer kaymış ortasından
Ne..... ..*

*Oğlan adın hem Bekir
Çevreyi doldur getir*

Aman aman beyim aman

*İstanbul'a gidersen
Çekirdeksiz nar getir
Bir o yandan, beş bu yandan
Öyledir yar öyledir
Aşkın beni söyletir*

Aman aman beyim aman

*Almış yarı dizine
Bülbül gibi söyletir*

Bir o yandan, beş bu yandan

*Nazından yar nazından
Sürmesi gitmez gözünden*

Aman aman

*Bursa dilber kızından
Edasına nazına yandığım*

*Bir o yandan, beş bu yandan
Öldüm yare yalvarmaktan
Kemer kaymış ortasından
Ne*

Büyük Oyun

Yörede "yukarıdan çevirme" diye de bilinir. Erkekler tarafından daire formunda oynanan sekme oyununa göre daha ağır bir oyundur. Ritmi 9/8'lik olup, çeşitli türkülerle oynanmaktadır. Bu türkülerden bazıları "Sevsem Uyanmaz", "Derelere Doldu Tüfek Yankısı", "Azimem", "Çıkma Dışarılara Gün Vurur Seni". Oyunun genellikle son bölümünde oyuncular diz vururlar. Oyunda söylenen türkülerden bazılarının sözleri şunlardır.

SEVSEM UYANMAZ

*Arpada ektim ne olacak onyedili Fadimem
Dertlerin beni beni de alacak
İkimizin sevdası aman onyedili Fadimem
Mahşeremi kalacak*

*Arpada ektim gül bitti sana diyom Fadimem
Binbeşyüz altın gitti
Sevsem uyanmaz, sarsam uyanmaz
Gecelerin ayazına da kimse dayanmaz*

DERELERİ ALDI TÜFEK YANKISI

Dereleri aldı tüfek yankısı
Göster Allah benim yarım hangisi
Benim yarım güzellerin incesi
Güzelim, kibarım yollarını sorayım
Doğanda aylar doğuşundan bellidir
Güzelde kızlar yürüyüşünden bellidir
Bizide ayıranlar ne buldular

YÜKSEK HAVA (SEKME)

9/8'lik ritmi ile canlı ve hızlı oynanan bir oyundur. Genellikle üç bölümden oluşur. Oyunun ilk bölümüne fasıl denir. İkinci bölüm oyunun sözlerinin başladığı ve karşılıklı gidip gelme figürlerinin bulunduğu kısımdır. Son bölümde ise meyana geçilir. Bu kısımda çökme ve dönme figürleri yapılır. Bu oyunun en büyük özelliği karşılıklı olarak en az iki kişiyle oynanmasıdır. En çok bilineni "Aşalım"dır.

AŞALIM

*Aşalım, aşalım dağlar aşalım aman
Düşelim, düşelim ovaya düşelim aman
Ayrılık günleri gelmiş helalleşelim
Dağların sefası sefası saz ile olur aman
Güzelin sevdası sevdası naz ile olur aman*

SORKUN OYUNU

Oyuna adını veren köy ve çevresinde oyuna "Dürü Getirme" diye de bilinen neşeli ve hareketli bir oyundur. Düğün evine dürü getirme esnasında karşılıklı gruplar halinde oynanır. Oyun karşılıklı açılıp kapanmalarla devam eder. Söz kısmı yoktur. Ritmi 2/4'lüktür.

Düz Oyun

Yöredeki erkeklerin daire formunda oynadıkları sözsüz bir oyundur. Oyuncuların sağa ve sola diz vurma figürleriyle oyun devam eder. 4/4'lük ritimdedir. Bazı derlemeciler çalışmalarında bu oyunu da "Güvende" olarak belirtir.

(1) M.Ragıp Kösemihal, Halk Haberleri Mecmuası, Sayı: 115, s.148

(2) Hüsnü Ortaç, Bursa Ansiklopedisi, Cilt 1, s.486

Köylü Güvendesesi Oyununu sergileyen gençler.

TÜRK HALK OYUNLARININ SAHNELENMESİNDE KOSTÜM PROBLEMİ

*Yrd. Doç. Dr. Türker EROĞLU **Araş. Gör. Erol EROĞLU

“Halk oyunlarının tabii ortamında sahne yoktur.” genel inancı hatalıdır. Oyunların Tabii ortamlarında da hazırlık ve sahne vardır. Halk oyunları düğün, nişan, asker uğurlaması, hasat, ot göçü, yayla göçü, vb. gibi özel günlerde ve köy odası, meydan, avlu, ayvan, kız evi gibi açık ve kapalı yerlerde, belirli töre ve törenlerde, yani belirli kurallara bağlı olarak oynanmakta, yaşlıbaşı, gençbaşı gibi belirgin ayırımlarla seyirci önünde sunulmaktadır.

Türk halk oyunlarının modern sahneye gelmesiyle birlikte halk biliminden koptuğuna dair görüşlerimizi sık sık dile getirmekteyiz. Çünkü modern sahneye getirilen oyunlar tabii ortamdan kopmakta, sahne sanatları arasına girmekte ve onlara malzeme yapılmış olmaktadır.

Bir halk kültürü unsuru olan halk oyunlarının sahneye getirilmesiyle birlikte halk bilimcinin görevinin bitip bitmediği konusu da tartışılmaktadır. Halk bilimci sahnelenen oyunların hangi tarafıyla ilgilenmelidir? Bize göre halk bilimci oyunların sahnelenmesinden önceki hazırlık döneminde önemli görevler üstlenmelidir. Öncelikle halk oyunlarının sağlıklı olarak derlenip, kültürüyle birlikte ortaya konması, özellikle halk oyunlarının üretim ve icra ortamının tespiti ve bunların incelenmesi konusuna özen gösterilmelidir.

Halk oyunlarının sahneleme çalışmaları sahne eğitimi almış veya almamış birçok kişi tarafından yapılmaktadır. Dolayısıyla, geleneksel halk oyunlarının sahneye aktarılmasında, hem sahneleme bilginin azlığı, hem de halk oyunla-

rının tabii ortamında yapılan derlemelerin sağlıklı yapılamaması gibi sebeplerle teknik, estetik ve yöreye uyumsuzluk gibi çeşitli problemler yaşanmaktadır.

Sahneleme kuralları gereği, halk oyunları zaten belirli ölçüde değişikliğe uğramaktadır. Figürlere eklemeler ve çıkarmalar yapmakta, kostüm, aksesuar, mak-yaj, ışık, dekor ve buna benzer birçok değişiklik yapılmaktadır.

Sağlıklı derleme konusunda kendilerine görev düşen halk bilimcilerin sadece halk oyunlarının adım ve müzik yönüyle değil, kıyafet tarafıyla da ilgilenmesi gerekliliğini düşünmekteyiz.

Halk oyunlarında kıyafet sözkonusu olduğunda, bir halk oyunları kıyafeti olup olmadığı sürekli tartışılan bir konu olarak dikkati çekmektedir. Kanaatimizce halk oyunlarının özel bir kıyafeti bulunmamakta; halk oyunlarının icra edildiği ortamlara göre giyilen kıyafetler öne çıkmaktadır.

Halk oyunları modern sahneye getirildiğine göre muhakkak bir kostümün bulunması gerekmektedir. Sahnede giyilen halk oyunları kostümünün geleneksel yapıda mı olacağı, yoksa bugünkü fabrikasyon kumaşlarla üretilip sahneye uygun hale mi getirileceği hususu da ayrı bir tartışma konusudur. Ancak sahne kurallarını da dikkate almadan giyilecek olan kostüm, ister geleneksel yapıda olsun, isterse imitasyon olsun doyurucu olmaktan uzak olacaktır.

Halk oyunlarının sahnelenmesinde giyilecek olan kostümlerin geleneksel el tezgâhlarında doku-

nan kumaşlardan yapılmış olması elbette uygun olabilir. Ancak, geleneksel yapıda halk oyunlarının sahnelendiği veya icra edildiği ortamlarda giyilen kostümlerin daha çok özel günlerde giyilen kıyafetler olduğu göz önüne alınırsa, bu kıyafetlerin renk, evsaf ve parçalar bakımından gelenekte olduğu gibi sahneye aktarılmasının güçlüğü de görülecektir.

Mesela halk oyunları sahnelenirken, sahne kurallarına uygun olarak veya sahnede izlendiği dikkate alınarak seyircilerin dikkatini çekecek ve gözünü okşayacak cazibesi olan kıyafetler giyilmesi gerektiği de akla gelmektedir. Olaya bu açıdan bakıldığı zaman sahneye çıkan oyuncuların tek tip kıyafet giymesi geleneksel yapıya aykırı düşmektedir. Ancak, sahne gerekleri açısından düşünüldüğü zaman bu son derece normal bir uygulama olarak öne çıkmaktadır. Bu durumda, halk oyunlarının adım ve müziğinin ham şekliyle (alandaki olduğu gibi) sahneye getirilmesi mümkün olmadığı gibi, kıyafetlerin de bütün özellikleriyle sahneye taşınmasının mümkün olamayacağını söyleyebiliriz.

Halk oyunları gösterilerinde kullanılacak olan kıyafetlerin öncelikle fabrikasyon olmayan ve halk tarafından bizzat geleneksel tezgâhlarda veya elde üretilen kumaşlardan yapılmış olması elbette yerinde olacaktır.

Buna örnek olarak Muş, Bitlis, Siirt ve Van illerinde dokunup giyilen Şal Şepik'i gösterebiliriz. Ancak günümüzde sözkonusu geleneksel tezgâhlar kalmadığı için,

* Sakarya Üniversitesi Öğretim Üyesi, Devlet Konservatuarı Müdürü.

** Sakarya Üniversitesi Devlet Konservatuarı Temel Bilimler Bölümü Araştırma Görevlisi.

temin edilmesi oldukça zordur. Bu sebeple sahnede kullanılan halk oyunları kıyafetleri günümüzde fabrikalarda dokunan kumaşlardan, imitasyon olarak yapıp giyilmektedir.

Kıyafetler konusunda, hem kıyafetlerin kumaş özelliği, hem de hangi dönem veya hangi tür kıyafetin halk oyunlarında kullanılması gerektiği üzerinde önemle durulmalıdır. Bunların nişan, düğün, sünnet, mevsimlik ve dini bayramlar, uğurlamalar ve karşılamalar gibi özel gün ve törenlerde giyilen, özellikle kıyafet İnkılâbı'ndan önce kır kesiminde yaşayan insanlarımızın giydiği kıyafetlerin esas alınması daha uygun olacaktır.

Bir başka konu da kıyafetlerde parçalar arası uyumdur. Örnek olarak Adıyaman yöresi ekiplerinin giydikleri kıyafetlere bakılacak olursa; fabrikasyon kumaştan yapılmış şalvar ve yeleğin altına ham çarık giyilmesi uygun değildir. Eğer çarık dönemi tercih edilmiş ise diğer parçaların da ona uygun olması gerekir. Eğer fabrikasyon kumaş tercih edilmiş ise, o zaman ayağa çarık sonrası dönemin ayakkabılarından olan yemeni, çedik, kallos gibi elde yapılması da mümkün olan ayakkabıları giymek gerekir.

Önemli bir konu da renktir. Bir rengin bir yöreye, bir bölgeye ait olduğundan söz edilmesi hatalıdır. Çünkü eskiden köylerde göçer hayatı yaşayan, hayatını bu şekilde sürdüren kesimde, genellikle beyaz veya beyaz zemin üzerine siyah çubuklu dokunan pamuklu el dokuma kumaşlarla, birkaç renkten meydana gelen kök boya gibi tabii boyalarla boyanan veya yünün naturel renklerinde dokunan yünlü dokumalar vardı. Pamuklu dokumaların genellikle iç giyimde, yünlülerin ise dış giyimde kullanıldığı tespitlerimiz arasındadır. Zaman zaman pamuklu dokumaların dış giyimde kullanıldığı olmuşsa da bu çok enderdir.

Yünlü dokumaların boyanmasında kullanılan tabii boyaların da siyah, kırmızı, sarı, yeşil, kahverengi gibi temel ve pastel renkleri vardır. Zaten oyun ekiplerinin giydikleri kıyafetler de aşağı yukarı bu temel renklerden meydana gelir. Özellikle erkekler için göz önüne alındığında, hiç bir Türk erkeğinin geçmiş dönemlerde çok çarpıcı, çingirdak, parlak renli şalvar, potur veya zıvga giymesi düşünülemez. Ancak özellikle mevsim ve güneşle ilgili olarak renk tercihleri söz konusu olabilir. Güneşin çok tesirli olduğu yerlerde açık renklerin, özellikle beyaz rengin kullanılması son derece normaldir. Bunun dışında özellikle bir yöreye ait renkten söz edip, bu yörenin kıyafet rengi budur demek hatalı gerektir.

Bunlar dışında renk uyumundan anlaşılması gereken, parçalar arasındaki renk uyumudur. Mesela, siyah şalvar üzerine pembe yelek giyilmesi herhalde pek uygun düşmez.

Başka bir husus da halk oyunları sahnelenirken giyilen kıyafetlerin her yörede bariz farklılıklar gösterdiğinin düşünülmesidir. Bunun böyle olmadığını yapmış olduğumuz saha çalışmalarında müşahade etmiş bulunmaktayız.

Araştırma yaptığımız alanlardan olan Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde, özellikle erkeklerde dört değişik kıyafet görülmektedir. Bunlardan birincisi "başlık, şalvar, yelek, gömlek, yemeni - çarık - çadik - cistik - kalos"tan meydana gelen gruptur ki, bu grup sahada en yaygın olanıdır. Aralarındaki farklar ise, küçük parçalarda, özellikle başa takılan külah, fes, puşu, egal gibi parçalarda ve pazuband, köstek, silahlık vb gibi aksesuarlardadır.

Bunların dışında şalvar her yerde şalvardır. Birinin peyki uzun, birinin kısa; birinin paçası geniş ve dökümlü, diğerinin dar olması dışında çok büyük farklar yoktur. Yelek ve içlik adı verilen gömlekte

de çok büyük farklar mevcut değildir.

İkinci çeşit kıyafet Erzurum ve çevresinde gördüğümüz kıyafettir. Bu kıyafette birinci gruba göre en büyük fark bacağa giyilen **zıvga** veya **zıgvadır**. Burada şalvarın yerini, kesimi ve şekli şalvardan farklı olan zıvga almıştır.

Üçüncü çeşit kıyafet Muş, kısmen Van, Hakkari, Bitlis ve Siirt illerimizde görülen şal şepiktir. Bu kıyafetin kumaşı el tezgâhında dokunmakta olup, özellikle şalvarının kesimi birinci gruptakine göre daha basittir.

Dördüncü olarak Kars ilimizde Azarbaycan Türkleri'nin giydiği kıyafettir. Kars'ta Kars Mahallî'de denilen ikinci bir kıyafette bulunmatadır.

Söz konusu bölgelerdeki kadın kıyafetlerinde Üçetek, Fistan, Bindallı Fistan, Göğüslük ve Fermane gibi parçalar hemen her yerde mevcuttur. Üçetek giyilmediği takdirde Şalvar ve Cepken'den meydana gelen kıyafet giyilir. Başa giyilenlerde farklar varsa da bunlar küçük farklardır. Yanlızca baş bağlama şekilleri farklı olabilmektedir. Kars'taki Azarbaycan kadın kıyafetleri, diğer illerimizde görülmemektedir.

Yukarıdaki örnekte görüldüğü üzere geleneksel kıyafetlerde çok çeşitlilik olmayıp, farklar nüans derecesindedir.

Oyunlar sahneye aktarılmadın önce yörede kullanılan giyim, kuşam, süslemeler, takılar, aksesuarlar ve bunların kullanıma amaçları tespit edilmelidir. Bu tespitler sağlıklı bir şekilde yapıldığı takdirde halk oyunları sahneye doğru bir şekilde aktarılacaktır. Oyunlarda giyilen kıyafetler üzerinde kişisel zevkler doğrultusunda yapılan düzenlemeler de uygun olmasa gerektir.

BİBLİYOGRAFYA

EROĞLU, Türkler; Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da Halk Oyunları ve Halayların İncelenmesi, Kılıçsallan Matbaacılık, Ankara, 1995.
Halk Oyunları El Kitabı, Mars Basım Hizmetleri, İstanbul, 1999.

ADANA'NIN KARAIŞALI VE ÇEVRESİNDE DOĞUM, EVLENME, ÖLÜM

2.Bölüm

Okt. Ayşe BAŞÇETİNÇELİK*

... Karaisalı ve çevresindeki kına törenleriyle ilgili uygulamalardan bazıları şöyledir:

* Evlenecek kız veya erkeğin ailesi hacı hoca ise, kınada Kuran okunur, sohbetler yapılır, çerez dağıtılır. Sosyetikse(!), salon tutulur, caz tutulur. Kına, akşam olur. Kınayı bahtı açılmamış kızlardan biri yoğurur. Kollarına oyalı tülbent bağlanır. Fasıldan sonra gelin ortaya çıkarılır, eğer mevlitliyse salavatla tepsi elden ele geçer. Kına cazlıysa, kınayı yoğuran oynaya oynaya getirir. Çiğ köfte sıkması gibi kına, herkese dağıtılır. Kına gelinin ensesine yakılır. Bu kınaya "sünnet kınası" denir. Sonra bir kelle şeker kırılır. Bu kelle şekerin yarısı oğlan tarafına verilir. Gerdek gecesinde bu şekerle şerbet yapar, gelin ve güveye içirirler. Şerbeti yapan bahşiş alır. Eskiden kına türküleri söylenir, gelin ağlatılırdı. Demir gibi olsun diye, eline para konur, kına yakılırdı. Dışarıda davullar çalar, erkekler ateş yakar, üstünden atlar, sinsin oynarlardı. Şimdi kına türküsü de yok, gelin ağlatmada.⁽²¹⁾

* Genç bir kız, gelinin eline, genç bir erkek de damadın eline kına yakar. Herkes manilerle gelini ağlatmaya çalışır. Son kez ağlasın da kocasının evinde hep gülsün diye.⁽²²⁾

* Kına yakılırken, gelinin avucuna para konur. Gelin bu parayı daha sonra sandığının dibinde saklar.⁽¹³⁾

* Geline kına gecesi oruç tutturulur. Gelin gerdeğe oruçlu girer.⁽¹⁸⁾

Karaisalı ve çevresinde kına gece-

sinde söylenen manilerden birkaçı şöyledir:

Gül ağacını budamışlar
Gülü gonca açsın diye
Benim kızımı gurbete vermişler
Silsilesi batsın diye

Kız anası kız anası
Başında mumlar yanası
İşte koyup gidiyorum
Hani bunun öz anası

Güvereni ekin sandım
Ekin değil burçak imiş
Kız anadan ayrılması
Yalan değil gerçek imiş

Atladım geçtim eşiği
Sofrada gümüş kaşığı
İşte koyup gidiyorum
Büyük evin yakışığı

Elekte kepek gelinim
Nişanlın köpek gelinim
Çok halaka gezme gelinim
Kınan kutlu olsun

Çattılar ocak taşını
Kurdular düğün aşını
Çağrın gelsin kardaşımı
Çeksın atımın başını

Kız evinden gelin çıkarma günü, bayrak töreni ve kına gecesi ardından gelen üçüncü gündür. Genellikle pazar gününe rastlayan bu günde, öğleden önce kız evine gidilmekte ve kız ana evinden götürülmektedir. Ancak, günümüzde değişen yaşam koşulları gelin çıkarma günlerini de değiştirmiş, hafta sonu tatilinden istifade etmek için gelin cumartesi günü çıkarılır olmuştur. Geleneksel kültürün yoğun olarak yaşandığı yörelerde, özellikle şehir merkezinden uzak köylerde adet ve inanmaların eskisi gibi uygulandığı görülmektedir.

Kız ana evinden çıkmadan önce kardeş kuşağı bağlanır. Kardeşlerin bağlılığının sürmesi veya kızın temiz olmasının ifadesi olarak açıklanan gelin kuşağı, erkek kardeşler tarafından kızın beline bağlanmaktadır. Erkek kardeş sayısı kadar bağlanan kuşak; kırmızı, sarı, yeşil ve mavi renklerden oluşmaktadır. En büyük kardeş daima kırmızıyı bağlamakta, ardından varsa diğer kardeşler sırayla kuşak bağlamaktadırlar. Kuşak kızın beline salavatlarla, tekbirlerle iki kez bağlanıyormuş gibi dolanarak üçüncüsünde bağlanmaktadır.

Gelin alma günü, kız evine oğlan evinden gelen gelin alıcılar bir takım büyüsel pratikler uygularlar. Kız evinden kap (tabak) çalmak bu pratiklerin içinde yaygın olanı-

* Halk Bilim Uzmanı Çukurova Üniversitesi Türk Dili Öğretmeni

dır. Böylece kız, oğlan evine kismetini de beraberinde götürmektedir. Diğer uygulamalardan bazıları da şunlardır. Çivi çalarak oğlan evine o çiviye çakmak ya da kızın eline ekmek veya demir vermektir. Bunlarla, kız gittiği eve, çivi gibi bağlanacak, verilen ekmekle kismetini bol olacak, verilen demirle de demir gibi sağlam ve güçlü olacaktır. Ayrıca kız anne evinden çıkmadan, annesi tarafından kıza yedirilen yumurta ile de, kızın çocuğu bol olacaktır.⁽¹⁾

Karaisalı ve çevresinde gelin alma gününde uygulanan adet ve inanmalarla ilgili olarak alınan bilgilerden bazıları şunlardır:

* Eskiden gelin ata binerdi, yenge (sağdıç) ardından ata binerdi. 10-15 yıldır ata binme yok. Eskiden gelinlik giyme yoktu, onun yerine gelin, ipekli yeşil veya almıs (pembe) üç etek giyerdi.⁽¹⁸⁾

* Gelin atının başı kız tarafının hazırladığı şifon ve peşkirlerle süslenir, kızın dokuduğu nakışlı heybe hediye olarak atın üstüne atılırdı. Seçilen at, çevrenin en gözde en güzel atı olurdu. At, gelinin ve oğlanın yakınları tarafından kız evinin önüne getirilir, kız bindirilirdi. Gelinin başına ayna takılırdı. Atın başını oğlanın yakınları tutardı. Gelinin evinden çeyizler develere yüklenir, gelinle birlikte oğlan evine gidilirdi. Develer de, büyük çanlar takılarak süslenirdi. Çanlar, develerin yürüyüşüyle ahenkle çalardı.⁽⁷⁾

* Oğlan evi, kız evinden gelini aldıktan sonra, 50-100 metre ilerleyince türkülere başlardı. Bayrak ellerinde, türkülerle, "Aldık kaçtık kızınızı/ İtler yalasın yüzünüzü" gibi kız evine sataşan sözlerle yollarına devam ederlerdi. Yolda çeşitli oyunlar çıkarılırdı: Bir gençce tüfek sıkılır, tüfek sıkılan kişi vurulmuş gibi yatardı. Yatan

gencin üstüne bayrak kapatılırdı. Etrafındaki gençler ağıtlar yakarlardı. Sonra cebine harçlık koyarlardı, harçlıktan sonra ölü gibi yatan genç kalkardı.⁽⁷⁾

* Gelin attan indirilmeden önce kucağına bir çocuk verilirdi. Gelin yanında mendil, fes, bulundurulur. Kucağına oturtulan çocuğa fes giydirir, mendil verirdi. Gelin indikten sonra atın başını çeken kişi, ata biner, atı üç defa gelinin merdivenine doğru sürerdi.⁽⁷⁾

* Gelin oğlan evine gelince, attan inmeden kırkım parası toplanır. Eskiden bu para kayınbabaya verilirdi, şimdi kıza ve oğlana veriliyor. Oğlan evine geldikten sonra gelini getirenler bayrakta bulunan aynaya nişan alır, kırmaya çalışır.⁽⁷⁾

* Gelinle birlikte yaşlıca bir kadın gelir. Onu gerdeğe hazırlar. Ertesi gün çarşafı o toplar. Doğacak iftiraya o tanıktır.⁽⁷⁾

* Gelini almaya gelen oğlan evi, kismetini de beraberinde götürsün diye, kız evinden bir tabak bir kaşık çalar.⁽¹⁰⁾

* Gelin evden çıkmadan kızın erkek kardeşi kuşak bağlar. Anlamı kuvvet ve bağlılıktır.⁽¹⁰⁾

* Gelin ana evinden çıkmadan gözüne sürme çekilir. Genç kızlar sürme çekemez, gelinler çeker.⁽¹⁸⁾

* Gelin alıcılar giderken, kız tarafı gelin arabasının üstüne su serper, ardından su döker.⁽¹⁴⁾

* Gelin alayı gelini oğlan evine getirirken köprüden veya sudan geçerler. Suyu atsın diye, gelinin eline para verilir,⁽¹³⁾

* Gelin gelince attan indirilmez. Kayınbaba çağrılır. "Ne bağıslıyorsun?" diye sorulur. "İneği veya öküzü veya şuradaki tarlayı bağıslıyorum." der. Gelin verilen hediye beğenirse attan iner, beğenmezse bekler.⁽¹⁸⁾

* Gelin eve girerken eline yağ-bal sürülmüş yaprak verilir. Gelin bu yaprağı kapıya yapıştırır. Önüne konan ibriği tepeler içeriye öyle girer.⁽¹³⁾

* Hoca nikahı kıyılır. Hoca nikahında altın konur. Buna "mihir" denir. İleride ayrılırlarsa koca bu mihri karısına ödemek zorundadır. Kızın babası nikahta "kızıma on sarı lira mihir veriyorum" diyerek mihri biçer ve oğlan evine kabul ettirir. Bu mihir oğlanda hep durur. Kadın isterse bu mihri kocasına helal edebilir, etmezse, adam, ömür boyu karısına mihir borçlu kalır, borçlu ölür gider.⁽²¹⁾

* Gelinle güvey odaya girer, güvey duvağı açar, takı takar. Getirilen şerbeti yarımşar içerler. Sonra, arkadaşları güveyi alır, yatsı namazının kadar gezer, eğlenirler.⁽¹³⁾

* Sağdıçlar, güveyi namaza götürür. Oradan iki delikanlı koluna girer, gelin gibi getirir. Gençler ellerinde deflerle, eve gelene kadar "Atalım atalım nereye /Herkesi sevdiğinin kucağına" diye bağıarak güveyi getirirler. Gelen gençlere çerez dağıtılır. Güveyi içeri tıkkarken, sağdıcin biri yumruk vurur.⁽²⁰⁾

* Damat yıkanır, abdest alır, namaz kılar. Dua eder ve sağdıçlar tarafından beline vurularak içeri sokulur.⁽¹⁴⁾

* Güvey gerdeğe girdikten sonra bayrağı indirir, aynayı da kırar. Bayrağı indirmezse dedikodu olur. Bayrağı indirdikten sonra, bayrağın bağlandığı filizli kısmı da keser.⁽¹³⁾

* Gerdekten sonra gelinle damat dışarıya çıkar, kaynana ile kayınbabanın ellerini öperler.⁽²⁰⁾

* Ertesi günü duvak mevlidi okutulur. Duvakta gelenlere yazma, tülbent hediye edilir.⁽¹⁴⁾

* Duvakta, bir oğlan ve bir kız çocuğu gelinin başından duvağı alır, kaçıtır, duvağı güveye verir, ondan bahşiş alır.⁽¹¹⁾

* Eskiden, gelin, uzun süre ev halkıyla konuşmazmış, sorulara bakişyla cevap verirmiş. Bir süre sonra gelini konuşturmak için kaynana veya kayınbaba "söyletme-lik" verirlermiş.⁽⁷⁾

* Eskiden gelin; kaynana ve kayınbabayla hiç konuşmaz, onlara hizmet eder, kayınbabası sabah abdest alacak diye erkenden kal- kar, onun eline su dökermiş.⁽²⁰⁾

* Gelin kırkı çıktıkta sonra kayna- nanın ardına düşer, onunla bir- likte hısım akrabaya gider, el öper.⁽²⁰⁾

Geleneksel kültürde, Anado-

lu'nun hemen her yöresinde ge- lin oğlan evine getirilirken ya da geldikten sonra, Karaisalı ve çev- resinde de gördüğümüz gibi, çe- şitli pratikler uygulanır. Bunlarda amaç, yeni kurulan aileyi her tür- lü zararlı dış etkilere uzaklaş- tırmak, gelinin huyunu, iş gücü- nü, dayanıklılığını etkileyerek onu istenilen şekle sokmaktır. Anadolu'da gelin alma günü uy- gulan pratiklerde kullanılan bü- yüsel nesnelerden bazıları şun- lardır: Buğday, para, şeker, testi, ekmek-maya, Kuran, ayna, post, kazan-demir, yağ, oğlan çocuğu, su kendir, kızgın saç- ateş, kayna- nanın bacak altından veya koltuk altından geçirme, çivi, cami-me- zar-türbe gibi. Böylece, bu nesne- ler yardımıyla uygulanan büyü-

sel pratiklerle evlilik garanti altı- na alınmak istenmektedir.⁽⁶⁾

Eski Türklerden günümüze kadar Türk topluluklarında gelinin gel- diği gün, başına "saçı" atılır. Her devirde bu saç, topluluğun üret- tiği mahsullerden olmuştur. Av- cılık devrinde, avın kanı, yağı ve eti, çobanlık devrinde süt, kımız ve hayvanların yağı, çiftçilik dev- rinde darı, buğday ve çeşitli mey- veler saç olarak kullanılmıştır. Saçı, yabancı bir soya mensup olan gelinin, kocasının soyunun ataları ve koruyucu ruhları tara- fından kabul edilmesi için yapı- lan bir kurban ayinin kalıntısı- dır.⁽⁴⁾

Devam Edecek...

KAYNAKLAR

1. BAŞÇETİNCİLİK, A., Adana Halk Kültürün- de Geçiş Dönemleri Doğum-Evlenme-Ölüm. Ç. Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Adana, 1988.

2. BAŞÇETİNCİLİK, A., Adana Halk Kültürün- de Kısmet Açma, 3. Uluslar arası Çukurova Halk Kültürü Bilgi Şöleni, Bildiriler, Adana Valiliği-Çukurova Üniversitesi, Adana, 1999.

3. BAŞÇETİNCİLİK, A., Adana ve Çevresinde Gelenek ve Görenekler, (Adana Köprübaşı- E. ARTUN, M.S.KOZ - hazırlayanlar).s.553. Yapı Kredi Yayınları no.1392, İstanbul, Ka- sım 2000.

4. BORATAV, P. N. 100 Soruda Türk Folkloru, Gerçek Yayınevi, İstanbul, 1984.

5. İNAN, A. Tarihte ve Bugün Şamanizm, AKDITYK, TTK Yayınları, VII. Dizi Sa: 24c, TTK Basımevi, Ankara,1995.

6. ÖRNEK, S. V. Türk Halkbilimi, Kültür Ba- kanlığı Yay. 1629, Ankara, 1995.

7. SANTUR, M. İç Anadolu Bölgesinde Kız Evinden Oğlan Evine Getirilmesi Sırasında Uygulanan Gelenekler, 3. Milletlerarası Türk Halk Edebiyatı ve Folkloru Kongre Bildirileri,

Kültür Bakanlığı Yay:1865, Ankara,1996.

Aşağıdaki sözlü kaynaklar; kaynak adı ve soyadı, yaşı, doğum yeri, öğrenim durumu, mesleği, oturduğu yer sıralamasıyla veril- miştir.

1. Mehmet Kasap, 25 yaş, Karaisalı, lise, me- mur, Karaisalı

2. Sufat Aydoğdu, 31 yaş, Karaisalı/ Fadıl, il- kokul, aççı, Karaisalı

3. Selahattin Şimşek, 31 yaş, Karaisalı, lise, memur, Karaisalı

4. Fadime Şahin, 25 yaş, Karaisalı/ Aşağıye- rikler, ilkokul, ev hanımı, Karaisalı

5. Nuray Topak, 34 yaş, Karaisalı/ Aktaş, il- kokul, ev hanımı, Karaisalı

6. Halil Pehlivan, 29 yaş, Karaisalı/ Karakılıç, lise, memur, Karaisalı

7. Mustafa Nazik, 49 yaş, Karaisalı/ Çatalan, yüksekokul, emekli öğretmen, Çatalan

8. Sait Kandırmaz, 40 yaş, Karaisalı/ Gildirli, Üniversite, daire başkanı, Adana

9. Abdullah Atal, 49 yaş, Karaisalı/Çatalan,

İlkokul, şoför,Adana

10. Zekeriya Tunçdemir, 49 yaş, Karaisalı/ Çatalan, ilkokul, çiftçi, Çatalan

11. Bekir Özer, 45 yaş, Karaisalı, ortaokul, memur, Karaisalı

12. Yusuf Savaş, 34 yaş, Karaisalı/ Aşağıye- rikler, üniversite, yüksek mühendis, Karaisalı

13. Gülfidan Bolat, 50 yaş, Karaisalı/Aktaş, okumamış, ev hanımı, Karaisalı

14. Fazilet Çopuroğlu, 40 yaş, Karaisalı/ Başgıf, ilkokul, ev hanımı, Karaisalı

15. Ayşe Gülçiçek, 47 yaş, Karaisalı, ilkokul, ev hanımı, Adana

16. Muharrem Atal, 63 yaş, Karaisalı/ Sarıkonak, okumamış, çiftçi, Çatalan

17. Hanife Uzun, 54 yaş, Karaisalı, ilkokul, ev hanımı, Karaisalı

18. Ayşe Şimşek, 76 yaş, Karaisalı, oku- mamış, ev hanımı, Adana

19. Hatice Dinçer, 80 yaş, Karaisalı, ilkokul, ev hanımı, Karaisalı

20. Hamide Çopuroğlu, 85 yaş, Karaisalı/ Aşağıyörükler, okumamış, ev hanımı, Karaisalı

Kültür Sanat Yazılar

Kültür Sanat
Bölümü ve Hakemsiz Yazılar

OSMANLI DÖNEMİNDEN BUGÜNE TÜRK İŞLEMELERİ

Ayten ALKAŞI

GİYECEK VE KULLANILACAK EŞYALARI BEZEMEK ARZUSU İLE DOĞAN İŞLEME, “SÜSLEME SANATLARI” NIN EN ESKİLERİNDENDİR. BU SANATIN İLK ÖRNEKLERİNE, ELDEKİ KAYNAKLARA GÖRE, ORTA ASYA’DA RASTLANMAKTADIR. BABİL YAZMA ESERLERİNDE DE İĞNELER, İŞLEME SANATININ VARLIĞINA KUVVETLİ BİRER BELGEDİR. BABİL YAZMA ESERLERİNE DE İĞNENİN BİR İŞLEME ARACI OLDUĞU KAYITLIDIR.

İşleme, ancak 16. inci veya 17. inci yüzyıldan kalan büyük osmanlı duvar panoları olmaları durumunda, ciddiye alınıyor. Buna karşılık daha küçük boyutlu olan ve “Türk el işlemesi havlu” ya da “Harem işi” diye tanınan bezler, adeta dikkate alınmıyordu. İşte biz bu işlemeli bezlerin ardında sadece hama-

ratlığın ve sebatın yatmadığını, bunların çok daha derin anlamları olduğunu bu çalışmamızda göstermek istiyoruz. Çok sayıda üretilmemelerine rağmen bu işlemeli bezler, her hangi bir gerçek pratik amaca hizmet etmiyordu. Bunlar sandıklarda bir tür aile hazine olarak muhafaza edilir, nadiren ortaya çıkarılırlardı. Bir anlamda işlemler törensel bir özelliğe sahipti.

Değişik renk ve desenlerde yapılan otantik şekiller, genç kız ve kadınların elinden çıkmışlardı; genç kız ve kadınlar ki, hiç denecek kadar az bir malzeme ile sadece el emeği, göz nuru dökerek inanılmaz güzel ve değerli eserleri adeta yoktan var etmişlerdir.

İşlemelerin anlatım gücünü yalnızca teknik mükemmellik ya da başarılı kompozisyonla açıklamak yanlış olur, asıl bunları işleyenlerin coşkusu; kendilerini sözle anlatmalarına izin vermeyen bir toplumda bu işlemlere güzelliğini verir. Ne var ki kadınların kendilerine işleme örneği aramak için bahçeye çıkıp, bir

* Halk Bilimci

nar ağacından, bir gülden ya da bir selviden motif çıkardıklarını düşünmek de çok basit olur. Kadınların bireysellikleri o kadar gelişmiş değildi. Nakış işleyenler de, tıpkı halı ve kilim dokuyan hem cinsleri gibi kendi ailelerinin, köylerinin, yörelerinin ve çağlarının motif geleneklerine bağlı idiler. Böylece işlemler, geleneksel biçimlerle motiflerin anadolu kadının sanatsal anlatım gücüyle birleşmesi sonucu oluşmuştur. Türk kadınları, bazı konularda gerçekten çok büyük beceri gösterirler, mesela çok güzel işlemler yaparlar.

Haremlerde yapılan işlemlerin figürleri, renk kompozisyonu, her Avrupalı'nın hayranlığının kuşaktan kuşağa aktarılan bir içgüdüden kaynaklandığını gösterir. türk kadınlarının işlemleri öylesine büyük çeşitlilik ve anlamlı yeniliklerle doludur ki, bunların herhangi bir sanat duygusu olmaksızın yaratıldığı düşünülemez.

İşlemlerle halı ve kilim motifleri arasında ancak istisnai hallerde, bir benzerlik görülebilir. Çünkü ev el işlemlerinin kökeni, köy toplumu değil, kentlerdeki Osmanlı soylularıdır. Kentlerde yaşayan Osmanlı tebası, yabancı etkilere ve dışarıdan gelen ithal ürünlere açıktılar. Saraydaki motif geleneğini oluşturan ve etkileyen kaynaklar, İran ipekleri, Çin porselenleri, İtalyan kadifeleri, Damasko idi. Osmanlı sarayı için üretilen kadifeler, damasko denen döşemelik kumaşlar ve işlemler, bu kaynak örnekleri alıp değiştirmiş, böylece evlerde işlenen Türk el işlemlerine motif sağlamıştır. İşleme tekniklerinin ve motiflerinin saraydan köye doğru bir yol izlediğini kabul edebiliriz. Yüksek rütbeli bir devlet memuru ile evlenip taşraya giderken yanlarında kendi elleriyle işlemiş oldukları çeyizlerini de götüren saraylı hanımlar, bu işlemlerin yaygınlaşmasına katkıda bulunmuştur.

Osmanlı saray işlemleri çok çeşitlidir. Bu işlemler, atölyelerde, profesyonel işlemeciler tarafından üretilirdi: Serdar ya da sultan otağları, sancaklar, deri eşya, cami kapısı perdeleri, duvar panoları, kaftanlar, berber örtüleri, kuran kılıfları, deriden, kadifeden ve ipektan keseler gibi çeşitli işlemler, köylük evlerde fazla süse önem vermezlerdi.

Onların evleri süssüz, giyimleri sade idi. Yaşamlarındaki büyük bayram günleri için düğünler, doğumlar, sünnetler ve cenazeler için dokumalar bulunurdu. Giyimleri, eşyaları ve bunlar yıl boyunca sandıkları da kapalı kalırdı.

Türk ev işemeleri, dikişle bir biçime sokulmuş olmayan, düz dokuma parçalarıdır. Bunlar, adeta resim gibi seyredilmek için yapılmıştır. Ağırılmamış kettenden, ipek ya da pamukludan dokunan bu bezlerin dar kenarları, bir su gibi, işlenmiş. Kullanılan motifler, çoğunlukla çiçeklerdir. İşlemenin ön ve arka yüzü ayırtedilemez, her iki yüzü de aynıdır. Genellikle bu tür işlemeli bezlere "Türk el havlusu" peşkir ya da yağlık denir.

İşlemelerin Kullanımı, İşlemeli bezler, muhtemelen sadece İstanbul'da Topkapı Sarayı'nda Anadolu taşra eşrafının evlerinde, belki bir de az sayıdaki zengin konaklarında sahiden el silme ya da kurulamak amacıyla kullanılıyordu.

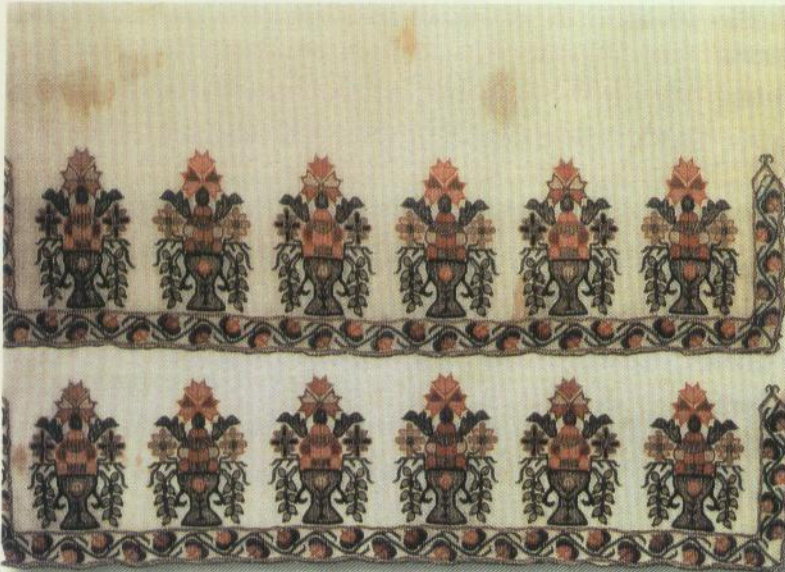
Köy toplumunda kız çocuğun ve ailesinin itibarı ve toplumsal konumları açısından çeyiz, mer-

kezi önem taşımaktaydı. Kız çocuklar 9 - 10

yaşlarındayken, ailenin yaşlı kadınlarının gözetiminde çeyiz işlemeye başlarlardı.

Çeyizin alabildiğince görkemli ve kapsamlı olması gerekiyordu. Düğünden önce gelin, nişanlısının evine gönderirdi; bunlar özellikle işemeler ya da işlemlere sarılmış armağanlar olurdu. İşleme yapan kızdan beklenen bütün nitelikler, bu işlemlere yansımalıydı: Sabır, hamaratlık, güzellik duygusu, beceriklilik. Çeyizden 20 ya da 30 kadar böyle peçeler, havlular, başörtüler bulunması, yöreye ya da aileye göre değişmekle birlikte, adettendi.

Eski Türk el işemeleri için sevilen bir ad, "harem işemeler"dir. Bu ad, işlemlere esrarlı bir hava veriyor. Toplum

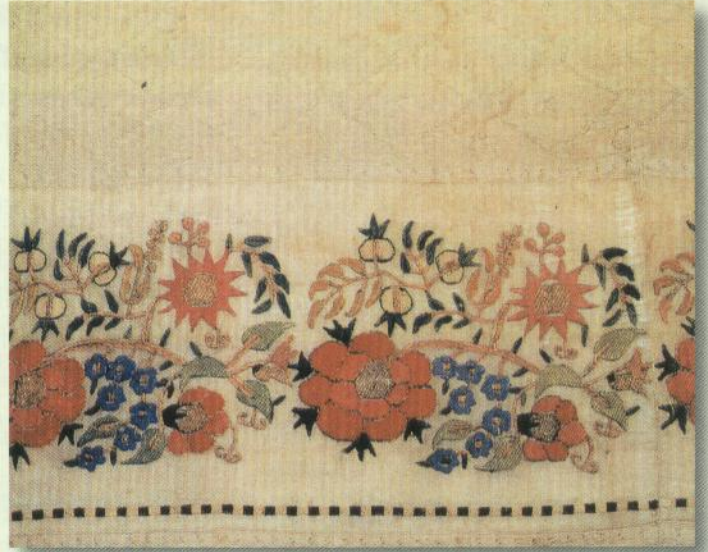

yaşamına yasak olan kadınların erişilemez dünyalarını çağırıştırıyor. Osmanlı saray haremde, işleme sanatında örnek olarak Saray haremde ve Saray atölyelerinde üretilen işlemler alınırdı.

Haremde altın kafeste

yaşarmışcasına yaşayan kız ve kadın için iş işlemek, belki de sadece vakit öldürmekten ibaret bir şey değildi. Bunun çok ötesinde bir anlamı vardı. Kadınların kökenlerinin bunca değişik olması da, yaratıcılığı ve motiflerin çeşitliliğini körüklüyordu.

Anadolu'nun sabırlı ve çalışkan kadınlarına, onların bitmek tükenmek bilmeyen enerjilerine hayranlık duymamak elde değildi. Ayrıca, kadınlar hiçbir şekilde çalışma alanında erkeklerden geride değildirler.

YAŞAYAN EĞİN (Kemaliye) DÜĞÜNLERİ

KIZ-İSTEME,

SÖZKESME, NİŞAN,

KINA GECEİ, DAMAT

HAMAMI,

YÜZGÖRÜMLÜLÜĞÜ,

GÖRE, AĞIR EV...

Evlenme çağına giren delikanlıya münasip görülen kız ailesinden görücü usulü istenir. İsteyiciler, genelde oğlanın amca ve dayısı gibi yakınlarından oluşur kararlaştırılan günde, kız, babasından istenir. İlk seferinde olumlu cevap verilmez. Kız babası daima işi ağırdan almak, nazlanmak hakkına sahiptir. Allahın emri Peygamberin kavli ile sonuçta kızı vermeyi münasip görmüşler ise buna evet anlamında oğlan tarafının getirdiği şeker şerbeti ezilerek gelenlere ikramda bulunulur. Söz kesilmiş geline değerli ziynet eşyaları hediye edilmiştir.

Ne varki; geline verilen altın ve pahalı hediyeler diğer yörelerde olduğu gibi hiçbir zaman **"başlık parası"** karşılığı anlamını taşımaz. Başka bir deyişle Eğin'de başlık parası verme geleneği yoktur.

Taraflar, dilerse söz kesmede ayrıca nişan gününü de konuşup karara bağlar. Nişanda, oğlan tarafı 5 ila 10 adet arasında çevre

⁽¹¹⁾ adı verilen altın ve beşibirarada Kız tarafına götürür. Çevreyi alan kız tarafı, gelenlere **"peksimet"** ⁽¹²⁾ ile birlikte şeker şerbeti ikram eder.

Nişanı müteakip, oğlanın anne ve babası kız tarafını ziyaret ederek kahve içimi esnasında düğün gününü konuşup karara bağlarlar. Bu, genelde ilk ya da sonbahar aylarına rastlar. Oğlan evinin hediyelerine karşılık olarak da kız tarafı **"kat" getirir** ⁽¹³⁾. Kız tarafının getirdiği kat, ertesi günü konkomşu, eş ve dosta birer birer gösterilir.

Düğün zamanı gelmiştir.

Düğüne davet, 10 - 15 gün evvelinden **"çağırıcı"** marifetiyle yapılır. ⁽¹⁴⁾ Bunca katlanılan zahmetlerden sonra merasime salı günü gelinin başına oğlan evinin getirdiği kına konması ile başlanır.

Üç gün üç gece sürecek olan düğün eğlencelerine her iki tarafta (salıyı çarşambaya bağlayan) **"KINA GECEİ"** ile başlanmıştır. (Taraflar, düğünün başlangıcından sonuna dek disiplinli ve edep- li olması için tüm tedbirleri özenle almış bulunmaktadır). Eğlenceler sürerken, oğlan tarafının düğünçileri yanlarına davul-zurnayı alarak

* Yrd. Doç. Dr. Burhan TARLABAŞI

kız evinin eğlencelerine renk katmak isterler. Gelinin el ve ayaklarına kına konacaktır. Gelin **"Gınaya gel"** türküsü ile ortaya konan bir sandalyeye oturtularak altın tas içinde kınası ezilir. Gelin, bir yandan müziğin burukluğu ile başını öne eğerek ağlar, diğer yandan el ve ayaklarına kına sürülür. Arkadaşları bu arada kulağına eğilerek **"bahşişini almadan sakın elini açma"** diye tembihte bulunurlar.

Adet gereği elti, kınaya elini uzatmayan gelinin avucunu binbir naz ile açarak içine bir altın koyar. Kınalanma işi bitmiş, sıra gelinin oynatılmasına gelmiştir. İki oda arasına çekilen perdenin arkasına çağırılan davul-zurna ile gelin ortada çevrelenerek oynatılır. Diğer taraftan

Oğlan evinde geceler de

çoşkuyla sürmektedir. Kız ve oğlan tarafının yakın büyükleri davetliler için açtıkları ayrı yerlerde tebrikleri kabul etmektedir. Taraflar konuklarına zengin sofralar hazırlamışlardır.

Kesilen koyun ve keçiler geniş meydanlardaki kazanlarda kaynamakta **"Keşkek"** ⁽¹⁵⁾, pirinç pilavı ve nohut pişmekte, yoğurtlu çorba ve

kızartmanın yanında ayrıca, konuklarca getirilen baklavalar da iştahla yenmektedir. Bol kepçe hazırlanan bu yemekler, ertesi günün konuklarına yetecek kadar fazladır. Ara dinlenmelerde, düğün sahipleri konuklarına ayrıca, fındık, siyah kuru üzüm, leblebi gibi eğlencelik adı verilen çerezlerde ikram eder. Bu işi, yörenin esprileriyle ün yapmış, elleri büyükçe (cömert) kişiler üstlenir.

Yaşlılar, ayrı yerde hatıralarıyla kahvelerini yudumlarken, bir yandanda "ince saz" adı verilen keman, cümbüş ve darbukadan oluşan saz heyeti eski yöre havalarını dinletir.

Oysa gençler yaşlılardan daha coşkulu ve farklı şekilde davul-zurna ile eğlenmeyi tercih ederler. Bir yandan sürekli **"EğİN kınası ile 'of nana' havası** çalmakta, diğer yandan sofranın orta yerinde bakırdan, büyükçe bir mangalda konuklara kahve ikram edilmektedir.

Zaman ilerlemekte, güneş batmak üzeredir. Davetlilerin halay çekeceği, hoplayıp zıplayacağı sağlam dam (yer) önceden belirlenmiştir. Davul-zurnanın ağır ağır çaldığı yöre havalarıyla **"DAMDAKİ ŞÖLEN"** başka deyişle "kına gecesi" tüm haşmetiyle başlamıştır. Önce çocuklarla, daha sonra da çalıştıkları yerlerden henüz dönen gençlerin hızlı katılımıyla eğlenceler giderek büyümektedir.

Komşu köyce mahallelerdeki davetli grubu ise kaynak su başlarında eğlencelerini sürdürmekte, yaklaşan geceyi merakla beklemektedir.

Düğün saati gelmiştir. Elllerinde

gemici fenerleriyle nara atarak, silah patlatarak yaklaşan davetlileri düğün sahipleri 150 -200 metre ileriden neşeyle karşılayarak damın münasip yerlerinde ağırlar. (Gelenler içinde içkili olanların bulunmasına karşın hepsi de edeplidirler)

Halay çekenleri, karşı evlerin pencerelerinden, yüzü örtülü kız ve kadınlar büyük bir hayranlıkla izlemektedirler. Eğlenceler esnasında, nahoş hadiselerin oluşmamasına azemi ihtimam gösterilir. Şayet, ufak-tefek şeyler olmuşsa da bunlar, etrafa sezdirilmeden anında halledilir.

Eğlenceler, gecenin tüm neşe ve güzelliği içinde sürüp gitmektedir. Davetliler bir yandan halayçekenleri seyrederken, bir taraftan da kendilerinin oyuna davet edilmesini beklemektedir. Ne var ki, davet edilmedikçe hiç biri kendiliğinden halaya kalkmaz. Zira, halaya davet, oyuna girmek, başa geçmek, hele hele **"çevre"** ⁽¹⁶⁾ kapmak gibi bir çok önemli yöresel kurallar (halay adabı) herkesçe bilinir. Söz gelimi, sürdürülen şenliklere henüz iştirak eden bir kimse kendiliğinden istediği an halay başına geçemez. Bunun için baş oyuncunun zamanı kollanarak kendisine çevrenin nazik bir şekilde uzatılmasını bekler. Ayrıca, herkes halay başı da götüremez. Zaten, yörenin merkez ve köylerindeki usta oyuncular herkesçe bilinir. Bunların oyunları hayranlık ve ilgi ile izlenir. Bu oyuncuların acemilere hocalık yapması, öğrenim açısından büyük önem taşır. Yeni oyuncular bu usta oyuncuların ayak figürlerini, tüm pozisyonlarıyla öğrenmek için birbirleriyle **"ciddik"** ⁽¹⁷⁾

(halay) tutmada adeta yarış ederler.

Baş geçən oyuncunun hangi havayı oynayacağını çalgıcılar bilir.

Bu anda müziğin namesi derhal değişir. Şayet, hangi hava oynanacağını hatırlanamamış ise bu çalgıcının kulağına bir başkası tarafından usulca eğilerek aktarılır. Genelde, **"Tek Ayak"** başlanan EğİN halayları sırasıyla "iki ayak, Kına, Sinanlı, Gecegü) ve diğer havalara geçilir...

Süregelen tüm şenlikler, gecenin en güzel saatlerinde doruk noktasındadır. Sıra damadın **"kına oynatma"**sına gelinmiştir. Bu, düğünün en canalıcı, coşkulu, anlatılması güç geleneklerindendir.

Damat sağdııcı tarafından heyyy!!! sesleri arasında halaya getirilmekte, bir yandan da süslü özel tepsi içinde yanan, renkli mumlar ile bir köşede halaya girme zamanı için bekletilmektedir.

Damat **"kına oynatmak"** üzere halay başındadır... Kına sargılı eliyle yanan renkli mumlarla "Bana bir yar olsun" havası ile halay çekmektedir.

Duyarlıklı müzik eşliğinde iki sıra halayı sürükleyen damat kına tepsisini çevre gibi dolaştırılmak üzere diğer oyunculara uzatır. Bahşışın bol olduğu, paraların ortalığa saçıldığı bu anlarda davul-zurnacı da çok mutludur.

Müziğin, yükselen nağmeleri, tarifi mümkün olmayan sanki gizemli bir ibadetin anlarını yaşatmaktadır. Esen rüzgar bile yanan mumları söndürmekten ürker gibidir.

Saatler ilerledikçe, uzaklardan bir başka davetli gurubunun yaklaşmakta olduğu naralarından anlaşılır. Düğün sahibince, bunlar da ağırlanarak, ayrılan yerlerine oturulur. Zaman geçtikçe davetlilerin arttığı görülür.

Gün ağarmakta, güneş doğmak üzeredir. Herkes oynamaktan, zıplamaktan bitap düşmüş, kimi çakılların, kimi de çayırınların üzerinde uzanarak olduğu gibi uyuya kalmıştır. Sabaha kadar gözlerine bir damla uyku girmeyen davul ve zurnacı da iyicene hamşorlaşmıştır^(x).

Mahmurluklarını gidermek, ayrıca uyuyanları tatlı uykularından kaldırmak için hafif sesden **"Sabahın seher vakti"** havasını ağır ağır çalmaya başlarlar.

Sıra **"Güveği hamamı"** na gelmiştir. "Hamamın da kapısı keçeli vay" havası çalınmakta, bir yandan da göbekteşinde, getirilen baklavalar iştahla yenmektedir. (Güveliği hamamının amacı, damada boy abdesti aldırılmasının yanı sıra ayrıca yorgunlukların atılması anlamını taşır.)

Hamam merasimi hitamında damat, şimdide sağdıç ile **"güveği traşına"** oturtulur. **"Bana bir yar olsun ve of nana"** havalarıyla seramoni başlamıştır. Türü şaka ve esprilerle sona eren bu merasimden sonra damat, sağdıç tarafından giydirilmek üzere ayrılan özel odaya alınır. Damatlık elbisesi, en kaliteli (gız marka) kumaştan, yörenin bilinen usta terzisine diktirilmiştir. Damada elbisesi önce ceketin bir kolu ters çevrili giydirilerek bir çok muziplikler de bulunulur. Sağdıç⁽¹⁸⁾ damadı giyirdikten sonra, büyüklüklerinin ellerini öpmeye götürür.

Ne var ki, bu işden önce sağdıç damadı kimsenin görmediği bir yerde bir süre saklar. Amaç, güveliği yakın takibe alan sayısız bahşişçilerden korumaktır.

Büyüklerinin elini öpen damat, sağdıç ile gelin alayını beklemek üzere birlikte gezintiye çıkarılırlar...

Gün Perşembedir. Sıra gelinin baba evinden ayrılmasına gelmiştir.

Gelini almaya gidecek olan düğüncüler yol hazırlıklarını tamamlamış, kadınlar mantın çarşafı içinde, yüzleri peçeli, gelinin ise cebinlikli atı hazır. Konvoy, çalınan **"Hecibem"** havasıyla kız evinin yolunu tutmuştur.

Atlılar ve gençler davul zurna ile birlikte önde, kadın ve kızlar ise arkada (müzik eşliğinde) yürümektedirler.

Yol boyu konaklamalardaki tüm ara eğlenceleriyle düğüncüler ilerlemekte, geçilen kayalar arasında davul-zurnanın oluşturduğu aksi seda ise insana apayrı bir haz tattırmaktadır. Kız tarafına yaklaşıldıkça, nara sesleri yükselmekte, silahlar patlatılmakta, bol bol halaylar çekilmektedir. Buna, kız tarafıninkiler aynı şekilde cevap vermektedir.

Düğün konvoyu, kız evi önündedir. Yol yorgunu konuklar, derhal ayrılan özel yerlerinde dinlenmeye alınarak, kendilerine şeker şerbeti ve peksimet (**paçuk**) ikram edilir. Bu arada damadın kardeşi, gelinin cibinlik poşisini çözerek kızın erkek kardeşine teslim eder. Davul-zurna dışarıda kına havalarını çalmakta, içerisi ise gelin, hanımların söylediği hüznü türkülerle hazırlanmaktadır. Nihayet, **"Eşik üstünde dur-**

dum" havası ile gelin, baba evinden çıkmak üzeredir. Ev halkı, burukluk içinde bir köşeye sinmiş belli etmeden usul usul ağlamak-tadır.

Kapı önünde, yüksek perdeden hüznü bir şekilde **"kızardı gayalar"** havası sürekli çalınmakta, kadınlarda içeride (Anama deyinki gele yanıma) türküsünü tef çalarak söylemektedirler.

Gelin kardeş ve sağdıçının kolları arasında iki gözü iki çeşme cibinlikli atına bindirilir. Konvoy, harekete hazırdır. Hafiften çalınmakta olan **"Eski kına"** havası ile oğlan evine yürüyüş başlamıştır. En arkada gelinin çeyiz sandığı ile yatağı, katır sırtında kardeşi tarafından emniyetli biçimde taşınmaktadır.

Yol boyu müzik ve coşkulu eğlenceler başlamış, sıkça halaylar çekilip, uzun hava ve türküler okunmaktadır. Uzunca yolların bu eğlenceli yürüyüşlerinde arada, ayrılan bayınlarda olur.

Gelin atının yanında, kızkardeşi, amca ya da dayısı (yaya olarak) yürümekte, atın başını ise varsa kızın erkek kardeşi ya da yengelerinden biri çekmektedir.

Yol boyu, rastlanan Mezarlıklarda müzik Derhal kesilerek bu yerler Sessizce geçilir.

Bazen gelin konvoyu mezarlığın etrafını dolanarak yollarına devam ederler. Bunun anlamı **"ölümün dışında"**, kızın koca evinden başka gidebileceği hiçbir yerin olmadığı gerçeğini yansıtmaktadır.

Konvoy oğlan evine yaklaşmakta iken yolun en dar yerinde ok atılarak⁽¹⁹⁾ kesilir. Başka deyişle, düğüncülerin önü, damadın samimi

arkadaşları tarafından **“OK”** ile kapatılır. Konvoy, oğlan evine iyice yaklaşmıştır. Damat, sağdıci ile birlikte damın yüksekçe bir yerinde gelini beklemekte, ceplerinde ise gelinin başına serpiştirilmek üzere bolca bozuk maden para ile kağıtlı şeker bulunmaktadır.

Gelin koca evinin önündedir...

Damat ile sağdıci madeni para ve şekerleri konvoyun üzerine serpiştirmekte, özellikle de gelinin başındaki fese isabet ettirmek gayreti içindedir. Çocuklar, bunları bağırıp çağırarak sevinçle kapıya çıkarak, kapıya çakılan çivi üzerinden atılmakta, diğer yandan da adet gereği kaynanasının koltuğu altından geçirilmektedir.

Yol yorgunu konukların karınları açtır. Önceden hazırlanan sofralarda yemeklerini yedikten sonra peyder pey dağılmaya başlarlar. Akşam olup karanlık basmıştır. Damat sağdıci ile camiye giderek yatısı namazını kılar. Getirilen tek bir, yapılan dualardan sonra çiftlere imam nikahı kıyılır. Damat niha yet arkadaşlarının sırtına vurduğu

yumruklarla gerdek odasındadır. Sıra yüz görümlülüğüne gelmiştir. Damat gelinin duvağını açmak için, önceden hazırladığı altın gerdanlığı yüz görümlülüğü olarak boynuna takar. Daha sonra iki rekât namaz kılarak gerdeğe girer. Gelin, sabah ezanı okunmadan önce üzerine düşen görevi yerine getirir. Oğlanın anası, pürheycan, gelinin bekaret haberini beklerken, arzulanan müjdeli haber, çoktan kapı aralığından dışarıya bırakılmıştır. Durum, aynı günün sabahı kayıvalide tarafından kızın anasına da (özel bir hatun tarafından) ulaştırılır.

Gerdek sabahı, sağdıci damada durumlara ilişkin hal hatır sorar. Konu taraflarca gizliliği içerir. Sözelimi, haberci kadına, espri olsun diye **“nereye.... hanım”** dendiğinde **“heç kızın anasına gayfe içmeye”** .. diye kısıdan kaçamak cevap verir ise de durum herkesce malumdur.

GÜNLERDEN CUMA, **“göre”** günüdür ⁽²⁰⁾. Bugün tüm davetliler, konu komşu herkes oğlan evinde toplanır. Münasip görülen hediye ya da

paralar yüksek sesle birer birer okunarak etraftakilere ilan edilir. Örneğin; **“falangilden lira, ya da 2 adet gazenne mintan”** gibi.

Göre'den birkaç gün sonra, damat hanımı ile birlikte kayın baba ve annesinin elini öpmeye gider. El öpmeye, kız tarafı damada altından bir künye hediye eder. Bir kaç gün sonrada oğlanın ana ve babası (ailece) kız tarafınca yemeğe davet edilir. Bu davette yüklüce bir ziyafet çekilir, bunun adına yörede **“ağır ev”** adı verilir.

Evlilik, yöresel tüm gelenek ve görenekleriyle son bulmuş, taraflar birbirine akraba (Hısım) olmuştur. Bizlere, sadece mutluluklar dilemekten başka ne düşer...

⁽¹²⁾ **Çevre**, ipek'den sıрма işlemeli bir bez etrafına dikili altınlardan oluşan, özenle hazırlanmış, nazar değmesin diye ayrıca ortasına mavi boncuk konan nişan hediyesidir.

⁽¹³⁾ **Peksimet**, Un, süt ve zeytin yağının birbirine karıştırılarak hamur mayası ile iyice yoğrulup, fırında pişirilen, içinde de anason (eziyan) eklenen yöresel misafir azığı, diğer bir anda **“paçuk”** dur.

⁽¹⁴⁾ **Kat**, genelde iç giyisileri içeren, oğlan tarafının getirdiği hediyelerin karşılığını anlatır. Hediyelerin değeri, her ne kadar oğlan tarafına duyulan saygının derecesini anlatırsa da Eğin'li yinede **“erkeğim erkek olsun da yuvam çalı gibi olsun”** prensibini her dönem benimsemiş ve korumuştur.

⁽¹⁵⁾ **Çağırıcı**, düğün sahiplerince, davetlilerin birer birer (kapı kapı), dolaşarak çağırarak hatun kişidir. Herkes çağırıcılık yapamaz. Konuşması dözgün, güler yüzlü ve espirili olması şartı aranır. Yörede belirli çağırıcılar önceden bilinir. Bunlara bir ücret de ödenmez. Gittikleri yerlerden bol bahşiş ve hediye alırlar.

⁽¹⁶⁾ **Keşkek**, İyice dövülmüş et ve buğdaydan yapılan, özel anlamlı günlerde ikram edilen yöresel azık.

⁽¹⁷⁾ **Çevre**, Özel işlemeli, ipekten dikili halay mendili

⁽¹⁸⁾ **Ciddik**, Halay çekenleri birbirine kenetleyen, küçük serçe parmağa verilen yöresel ad.

⁽¹⁹⁾ **Sağdıci**, Damadı, evliliğinden itibaren gerdek gecesi dahil, tüm maddi manevi sorumluluğu alan, öğretici kişidir.

⁽²⁰⁾ **Ok atma**, Atların göğüs hizasında, iki ucu duvarın deliklerine uzunca bir mertekle sıkıştırılmış, düğünçilerin geçişini engelleyen, yöresel bir tür bahşiş geleneğidir. Bu olayda bazı köylerde **“ayak baskı parası”** adı verilen uygulamalardan farklıdır. Söz gelimi, konvoyun önü, şayet bir çoban tarafından kesilmişse, sürünün en ağır gelen koçu, gelin atının önüne getirilerek bunun gelin tarafından havaya kaldırılması aksi halde istenen bol bahşişin verilmesi talep edilir. Eğer gelin koçu kaldırırsa kendisinin bahşiş de çobanın olur.

⁽²¹⁾ **Göre**, düğüne davetli olanlarca evli çiftlere uygun görülen hediyelerin, belirlenen günde (oğlan evinde) bir araya toplanmasını sağlayan gelenek.

MOTİF

7. HALK BİLİM ÖDÜLLERİ

GELENEKSEL HALE GELEN VE FAALİYETLERİYLE BÜYÜK İLGİ GÖREN MOTİF 7. GELENEKSEL HALKBİLİM ÖDÜLLERİ GÖRKEMLİ BİR SEREMONİ İLE SAHİPLERİNİ BULDU.

Ekber YEŞİLYURT / Gazeteci - Ressam

2002 yılının insanlarımıza, ülkemize ve tüm dünyaya hayırlı olması dileği ile sözlerime başlamak istiyorum.

"Görülen o ki; genel toplumsal yaşantımız söz konusu olduğunda 2001 yılı içerisinde yaşanan terör, savaş ve bir takım tabii afetler tüm ülkeleri ciddi anlamda yıprattı. Fakat bizim ve ülkemiz için 2001 yılının son haftası güzel anılacak olaylardan biri olan Motif Halk Bilim Ödülleri'nin dağıtım töreni ile yaşandı. 2002 yılı için ise en güzel dileklerimi diliyorum, insanlarımıza, ülkemize ve tüm dünyaya barış ve mutluluklar getirmesini temenni ediyorum.

Motif Halk Bilim Ödülleri her yıl Eresin Otel'in salonlarında yapılıyordu, fakat

faaliyetlerimize katılan ve beğeniyle karşılayan misafirlerimizi ağırlamada bize yer yetersiz geliyordu. **Bu nedenle bu yıl Cemal Reşit Rey Konser Salonu'nda ağırladık. "**

Hava muhalefeti nedeniyle yağmur ve soğuk havaya karşı koyup bizlerle bu güzel geceyi paylaşmaya gelen misafirlerimiz salonu yine hınca hınç doldurmuştu. O kalabalığı görmek bize ayrı bir zevk veriyordu tabii ki. Düzenlediğimiz ödül törenleri her geçen yıl birbirine rakip, daha güzel ve görkemli geçiyordu. Bu yıl daha bir güzeldi, belki gelecek yıl daha güzel olacak. Ödül Töreni Cemal Reşit Rey Konser Salonu'nda bir kokteyle İstanbul protokolünden, sa-

nat ve folklor camiasından katılan misafirler ve basın mensuplarının katılımıyla gerçekleşti.

Törenimizin başlamasında misafirlerimize hoş bir atmosferde kokteyl sunuldu ve

ödül töreni için her şey hazırды, akabinde tören için salona geçildi. Öncelikle Motif çalışanlarının büyük bir çabayla hazırladıkları **Motif Halk Oyunları Eğitim Derneği Gençlik Kulübü'nün 15 yıllık geçmişi multivizyonda izlendi.**

Sunuculuğunu ATV den Esra CEYHAN'ın yaptığı tören, önce ulu önder Atatürk ve edebiyete intikal edenler için saygı duruşu ve ardından İstiklal Marşı ile devam etti.

Artık tören başlamıştı, açılış konuşmalarına gelmişti sıra ve Esra CEYHAN gecenin açılış konuşmasını yapmak üzere Dernek Yönetim Kurulu Başkanı M. Zeki BAYKAL'ı kürsüye davet etti.

M. Zeki BAYKAL konuşmasında şunları söyledi; "Değerli misafirler Motif Halk Oyunları Eğitim Derneği Gençlik Kulübü'nün düzenlemiş olduğu Geleneksel 7. Motif Halk Bilim Ödülleri töreni'ne hoşgeldiniz. Türk Halk bilimine hizmet eden kişi, kurum ve kuruluşlara verilecek olan ödüller çok titiz bir çalışma sonucunda tespit edilmiştir. Son dört yıldır belirli dallarda verilen ödüllere Büyük Ödül'de dahil edilmiştir. Geçen yıl yapılan kamuoyu araştırmalarında halk adamı oluşu ve halk kültürüne sahip çıkışı nedeniyle Büyük Ödül 9. Cumhurbaşkanımız Sayın Süleyman DEMİREL'e arz edilmiştir. Der-

neğimiz Polonya'nın Zakopane şehrinde düzenlenen uluslararası dünya halk oyunları yarışmasında Dünya Birinci'liği kazanarak ülkemiz adına büyük bir başarı elde etmiştir. Yine Kültür Bakanlığı ile ortaklaşa düzenlenen uluslararası "GAP Çerçevesinde Halk Kültürü" konulu sempozyum Gaziantep'te gerçekleştirildi. Bu akademik toplantıda bilim adamları bildirlerini başarı ile sunmuşlardır. 2001 yılını başarıyla tamamlayan Motif Halk Oyunları Eğitim Derneği Gençlik Kulübü 2002 yılında da plan ve projeleri çerçevesinde faaliyetlerine devam edecektir. Motif Halk Oyunları Eğitim Derneği Gençlik Kulübü gerek Motif Dergisi'yle gerekse kültürel faaliyetleriyle milli birlik ve beraberlik içerisinde Türk Kültürü'ne hizmet etmektedir. Folklorumuza hizmet etmeyi mukaddes sayan derneğimiz her zaman hizmetlerine aksatmadan devam edecektir. Bu yıl Motif Halk Bilim Ödüllerini alacak olan kişi, kurum ve kuruluşları huzurlarınızda bir defa daha tebrik ediyor, değerli çalışmalarından dolayı Tertip Komitesi'ne şükranlarımı sunuyorum. Derneğimize yaptıkları katkılardan dolayı, İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı Sayın Ali Müfit GÜRTUNA'ya ve Kültür İşleri Daire Başkanı Sayın Şenol DEMİRÖZ'e teşekkür ediyorum.

2002 yılının dünyaya barış, dostluk ve kardeşlik getirmesini diliyor, saygı ve sevgilerimi sunuyorum" dedi.

Açılış konuşmasını yapan M. Zeki BAYKAL'ın konuşmasının ardından İstanbul Büyükşehir Belediye Başkan Danışmanı Jerry HIRİMİYAN bir konuşma yaptı. Konuşmasında şunları söyledi:

"Sayın Başkan,

değerli misafirler, saygıdeğer basın mensupları hepinizi saygı, sevgi ve hürmetle selamlıyorum. Hepiniz hoşgeldiniz. Büyükşehir Belediye Başkanımız Sayın Ali Müfit GÜRTÜNA bu akşam burada sizlerle birlikte olmayı gönülden arzu etmekteydi. Ancak son saatlerde gelişen bir programı nedeniyle aramızda bulunamadı. Sizlere saygı ve sevgilerini iletmek üzere beni görevlendirdi. Lütfen kabul buyurun. Büyükşehir Belediyesi olarak bizler, gençleri yurtdışında başarılarından başarılarına koşturan ve gençliğin sevgilisi olan Motif Halk Oyunları Eğitim Derneği Gençlik Kulübü'nün yanındayız. Uluslararası bu başarıları takdir etmemek elde değil. Bizler bu gençleri gönülden alkışlıyoruz. Bu güzel başarıların devamını diliyor, bu güzel geceyi hazırlayan ve Türk kültürüne hizmet etmekte olan kişi, kurum ve kuruluşları ödüllendiren Motif Halk Oyunları Eğitim Derneği Gençlik Kulübü'ne Başkan M. Zeki BAYKAL'ın nezdinde teşekkürlerimi sunuyorum. Herşey gönlünüzce olsun" dedi.

Danışma ve değerlendirme kurulu adına konuşmasını yapmak üzere İ.T.Ü. TMDK Türk Halk Oyunları Bölüm Başkanı Doç. Fikret DEĞERLİ mikrofona davet edildi. DEĞERLİ ise konuşmasında şunları söyledi: "Türk Kültürü'ne hayatlarını vakfederek önemli hizmetler sunan ve bugün aramızda bulunarak bizlere onur veren ödül sahibi değerli konuklar, bugünü gönülleri ile destekleyen siz değerli misafirler öncelikle hoşgeldiniz. Hepimizin bildiği üzere dünyamız gittikçe küçülmekte ve küçülen dünyada uluslararası ilişkilerin hızla büyüdüğünü görmekteyiz. Ve bu ilişkilerde pek tabii ki teknolojinin getirdiği önemli katkılarda bulunmaktadır. Ancak bu katkı ile birlikte bir konu daha

önem kazanmaktadır ki bu da ulusların birbirine yakınlaşmalarında, kaynaşmalarında en büyük desteği ve katkırı sağlayan milli kültür varlıklarıdır. Eğer milletler tarafından kültür varlıkları devam ettirilerek yaşatılabiliyorsa şunu çok iyi bilmeliyiz ki dünya ne kadar teknoloji ile gelişirse gelişsin, milletler varlıklarını her zaman en iyi şekilde koruyacaklardır. Burada teknolojinin beraberinde getirdiği hızlı değişimin yozlaşma olarak ortaya çıkacak sonuçlar karşısında kültür varlıklarımızı en iyi şekilde korumak ve bu değerleri gelecek kuşaklara sağlıklı aktarılmasını sağlamak en önemli husus olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bu anlamda ülkemizde binlerce insanımız kültürün değişik sahalarında önemli hizmetler sunmaktalar. Fakat bu değerli insanlar nedense hep kendi köşelerinde bıraktırılmışlardır. Motif Halk Bilim Ödülleri ile bu çalışmaları ortaya koyan gerek kuruluşların gerekse bilim adamı ve sanat adamlarının bu önemli hizmetlerine gönülden bir katkı olması adına yedi yıldır gerçekleştirilmektedir.

Değerli konuklar, böylesine önemli bir hizmetin içerisinde gerek bir danışma kurulu üyesi olarak ve gerekse sizlerden birisi olarak yer almaktan gurur duyduğumu belirtirken, dernek başkanı Sayın M. Zeki BAYKAL'a Türk kültürüne hizmetlerinden dolayı teşekkürlerimi sunuyorum. Çünkü ancak böyle gönül sevgileriyle ortaya konan destekler bu alanda hizmet veren bilim adamlarını, sanat insanlarını geleceğe yönelik daha önemli projeler üretmelerine ve kültürümüze daha çok hizmet vermelerine vesile olacaktır.

Yapılan kamuoyu araştırmaları ile ödüllere aday gösterilen kişi, kurum ve kuruluşlar Değerlendirme

Kurulu'nun titiz ve disiplinli çalışmaları neticesinde belirlenmiştir. Değerlendirme Kurulu üyeleri M. Zeki BAYKAL, Sabahattin TÜRKOĞLU, Ekber YEŞİLYURT, Emin MANCI, Şenel ÖNALDI ve bendenizden oluşmaktadır.

Huzurlarınızdan ayrılmadan önce tüm değerlendirme kurulu adına sizlere yeniden hoşgeldiniz diyor, ödül alan kişi, kurum ve kuruluşları çalışmaya ve hizmetlerinden dolayı kutluyor, minnetlerimi sunuyor ve hepinize en derin saygılarımı sunuyorum" dedi.

Konuşmaların bitimine müteakip ödül dağıtımına geçildi. Öncelikle Motif Halk Bilim Büyük Ödülü

Dernek Başkanı M. Zeki

BAYKAL tarafından

Türk Kültürüne

Hizmet Vakfı'na

verildi. Ödülü

Vakıf adına

Prof. Dr. Nejat

BİRİNCİ aldı.

Türk Folkloruna

Katkı Sağlayan

Kuruluş Ödülü

Doç. Fikret DEĞERLİ

tarafından Kültür Bakan-

lığı Halk Kültürlerini Araştırma

ve Geliştirme Genel Müdürlüğü'ne

verildi. Ödülü HAGEM Genel Müdür

Yardımcısı Yener ALTUNTAŞ aldı.

Medya Halk Bilim Ödülü İstanbul Büyükşehir Belediye Başkan Danışmanı

Ramazan ARITÜRK tarafından BRT

Televizyonu Genel Müdürü Adem

GÜRSES'e verildi. Ödülü Halkla İlişkiler

Müdürü Meryem AYGÜN aldı. Halk

Müziği Hizmet Ödülü Sabahattin

TÜRKOĞLU tarafından Kültür Bakan-

lığı Güzel Sanatlar Genel Müdürü Ya-

şar DORUK'a, Halk Müziği Teşvik

Ödülü Şahin ÖZER tarafından Fatih

KISAPARMAK'a, Maddi Folklor Ürün-

lerini Derleme Ödülü Prof. Dr. M. Zeki

KUŞOĞLU tarafından Prof. Dr. Taciser

ONUĞ'a, Halk Oyunları Organizasyon Ödülü Erol HACİBEKİROĞLU tarafından İzmir Çağdaş Halk Dansları Derneği'ne, Halk Oyunları Hizmet Ödülü Bedri AYSELİ tarafından Ömer IŞIK'a, Halk Oyunları İcra Ödülü Malatya Eğitim Vakfı Başkanı Mustafa BAŞDEMİR tarafından Ali ÇAVAZ'a, Halk Bilim Hizmet Ödülü Yrd. Doç. Dr. Türker EROĞLU tarafından Prof. Dr. Fikret TÜRKMEN'e, Halk Bilim Araştırma Ödülü Tuncer İNAN tarafından Uğuroğ BARLAS'a, Halk Bilim Teşvik Ödülü Ekber YEŞİLYURT tarafından Salih TURHAN'a, Halk Bilim Araştırma ve Teşvik Ödülü Ömer ŞAN tarafından Doç. Dr. Doğan KAYA'ya ve en son olarak Halk Müziği Kaynaklı

Popüler Müzik Özel

Hizmet Ödülü M.

Zeki BAYKAL ta-

rafından Davut

GÜLOĞ-

LU'na tak-

dım edildi.

Ödül dağı-

tım törenin-

den sonra Mo-

tif Halk Oyunları

Eğitim Derneği

Gençlik Kulübü ele-

manları tarafından Polon-

ya'nın Zakopane şehrinde ülkemize

Dünya Birinciliği getiren halk oyunları

gösterileri sergilendi. Ardından İzzet

ALTINMEŞE ve diğer sanatçıların ses-

lendirdiği türküler eşliğinde gecenin fi-

naline doğru yaklaşıldı. Tüm ödül alan

kişi, kurum ve kuruluş temsilcileri ile

ödül takdim eden misafirler sahnede

hatıra fotoğrafı çektirmek için yerlerini

aldılar. Halk oyuncu gençlerin ellerinde

dalgalandırdıkları Türk Bayrağı ve Motif

Bayrağı eşliğinde katılımcı misafirlerle

birlikte Onuncu Yıl Marşı'nı söyleyerek

Ödül Töreni son buldu.

Güzel senelere ve yeni ödüllere doğru

barış ve mutluluk dilekleriyle.

SEMPOZYUM

"GAP Çerçevesinde Halk Kültürü"

**T.C. KÜLTÜR BAKANLIĞI VE
MOTİF HALK OYUNLARI
EĞİTİM
DERNEĞİ GENÇLİK KULÜBÜ
İŞBİRLİĞİNDE
GERÇEKLEŞTİRİLEN
GELENEKSEL
SEMPOZYUMLAR İLE TÜRK
FOLKLORUNA KATKILAR
DEVAM EDİYOR.**

Motif Halk Oyunları Eğitim Derneği Gençlik Kulübü ile T.C. Kültür Bakanlığı işbirliğinde ve Gaziantep Üniversitesi ile TRT GAP Televizyonu'nun destekleriyle "GAP Çerçevesinde Halk Kültürü" konulu sempozyum Gaziantep Üniversitesi Atatürk Kültür Merkezi'nde gerçekleştirildi.

Sempozyumda, sanayileşmenin ve teknolojik gelişmelerin beraberinde getirdiği bir takım değişikliklerin GAP kültürü üzerinde bıraktığı olumlu ve olumsuz izler ile şu an var olan kültürel dokunun dünü, bugünü ve yarını bilim adamları, uzman ve araştırmacılar tarafından ele alınarak, çözüm ve

öneriler sunuldu.

SEMPOZYUM

"GAP Çerçevesinde Halk Kültürü"

12 - 13 Ekim 2001 tarihlerinde toplam 8 oturum halinde gerçekleştirilen sempozyuma değişik üniversitelerden çok sayıda bilim adamının yanı sıra Kültür Bakanlığı temsilcileri, Gaziantep Valisi Sayın Erhan TANJU, Gaziantep İl Emniyet Müdürü Sayın Ali KALKAN, Gaziantep Üniversitesi Rektörü Sayın İ. Hüseyin FİLİZ, farklı üniversitelerin rektörleri ile basın mensupları ve bir çok araştırmacı katıldı.

Saygı duruşu ve istiklal Marşı'nın okunmasının ardından sempozyumun açılış konuşmalarına geçildi. Sempozyumun açılış konuşmasını Motif Halk Oyunları Eğitim Derneği Gençlik Kulübü Yönetim Kurulu Başkanı M. Zeki BAYKAL yaptı.

Konuşmasında bu sempozyumun, bölgenin bütün kültür değerlerini kapsayacak bir mahiyet taşıyor olmasından hem şahsı adına, hem de halk bilim camiası adına büyük memnuniyet duyduğunu belirten M. Zeki BAYKAL, "Kültür Bakanlığı ve Motif Halk Oyunları Eğitim Derneği Gençlik Kulübü işbirliğinde, Gaziantep üniversitesi ve TRT GAP Televizyonu'nun desteklerinde gerçekleştirdiğimiz sempozyumun açılış törenine hoşgeldiniz. Kültür mirasımızı bağrında barındıran Anadolu topraklarından Gaziantep'te bulunmanın kıvançlı içindeyiz.

İlkini geçen yıl İstanbul'da Kültür Bakanlığı ile müştereken düzenlediğimiz Geleneksel Kültürel Sempozyumlardan ikincisini bu yıl yine Kültür Bakanlığı HAGEM Genel Müdürlüğü ile birlikte Gaziantep'te düzenlemekteyiz. 'GAP Çerçevesinde Halk Kültürü' konulu bu sempozyum Güneydoğu Anadolu'nun bütün değerlerini kapsamı açısından birebir yaşadığımız kültürümüz adına beni ve halk bilim camiasını son derece mutlu etmektedir.

Katılımcıların kimliği ile akademik bir nitelik kazanan bu sempozyum, inanıyorum ki; türk toplumunun öz değerlerini ortaya koyacak en önemlisi de gele-

cek nesillerin önünde yeni ufuklar açacak, onları yeni açılımlara yönlendirecektir" dedi.

M. Zeki BAYKAL konuşmasını Kültür Bakanlığı ve TRT GAP Televizyonu temsilcileri ile Gaziantep Valisi Erhan TANJU'ya, Gaziantep Üniversitesi Rektörü İ. Hüseyin FİLİZ'e, Gaziantep İl Emniyet Müdürü Ali KALKAN'a ve katılımcılara teşekkür ederek tamamladı.

M. Zeki BAYKAL'ın akabinde konuşmasını yapmak üzere kürsüye gelen Kültür Bakanlığı Halk Kültürlerini Araştırma ve Geliştirme Genel Müdürlüğü Genel Müdür Yardımcısı Yener ALTUNTAŞ, Bakanlığın halk bilim alanındaki çalışmalara verdiği önem ve destekten bahsederek Motif Halk Oyunları Eğitim Derneği Gençlik Kulübü işbirliğinde ikincisi gerçekleştirilen ve geleneksel hale getirilen bu sempozyumların Bakanlık tarafından her zaman destekleneceğini ve kitap haline dönüştürülerek daha geniş kitlelere hitabının sağlanacağını belirtti.

Gaziantep Üniversitesi Rektörü İ. Hüseyin FİLİZ'de konuşmasında, kültürün millet hayatındaki önemine değinerek; "Geçmişini, kültürünü koruyup yaşatamayan ve öz değerlerine sahip çıkamayan bir toplumun yarını olamaz; o toplum temelsiz bir bina gibi yıkılmaya mahkumdur" dedi. Büyük Önderimizin de bu noktaya sık sık dikkat çektiğini belirten Gaziantep Üniversitesi Rektörü; Atatürk'ün "Türkiye Cumhuriyeti'nin temeli kültürdür." vecizesini hatırlattı.

Gaziantep Üniversitesi'nin, eğitim ışığı altında ülkemizi her geçen gün daha ileri seviyelere taşımak için çaba gösterirken aynı zamanda, kültürel değerlerimizi korumak; hatta bu hazineyi daha da zenginleştirmek yoluyla üstlenmiş olduğu ağır sorumluluğun da-

SEMPOZYUM

"GAP Çerçevesinde Halk Kültürü"

ima bilincinde olduğunu hatırlatan Rektör FİLİZ, bu vesileyle katılımcı bilim adamlarına Motif Halk Oyunları Eğitim Derneği Gençlik Kulübü'ne ve M. Zeki BAYKAL'a, hasılı emeği geçen herkese şükranlarını sunduğunu belirtti.

Açılış konuşmalarının ardından Motif Halk Oyunları Eğitim Derneği Gençlik Kulübü Yönetim Kurulu Başkanı M. Zeki BAYKAL ve Kültür Bakanlığı temsilcisi Yener ALTUNTAŞ tarafından Gaziantep Valisi Erhan TANJU'ya, Gaziantep Üniversitesi Rektörü İ. Hüseyin FİLİZ'e, Gaziantep İl Emniyet Müdürü Ali KALKAN'a ve TRT GAP Televizyonu temsilcisine sempozyuma göstermiş oldukları ilgi, alaka ve desteklerinden dolayı plaketleri takdim edildi.

Plaket töreninin ardından Prof. Dr. Can ETİLİ ÖKTEN ve Doç. Fikret DEĞERLİ'nin oturum başkanlığında sempozyumun 1. oturumuna geçildi. Oturumda; M.E.B. Çıraklık ve Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğü Kurslar Şubesi Müdürü Muhittin YILDIRIM "GAP Çerçevesinde Kültür Varlıklarının Korunup Yaşatılmasında Kurum ve Kuruluşların Rolü ve Önemi", Kültür Bakanlığı HAGEM Araştırmacısı Alparslan SANTUR "GAP Etkisindeki Bölgede Geleneksel Kültür Değerlerinin Korunmasına ve Değerlendirilmesine Yönelik Bir Öneri: Açık Hava Müzeleri", Gaziantep Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi'nden Öğretim Görevlisi Ruhi ERSOY "Esnaf Folkloru Bağlamında Gaziantep Esnaf Sahre Geleneği" konularında bilgi verdiler. 2. oturumun başkanlığını Doç. Dr. Erman ARTUN yaptı. Oturumda Gaziantep üniversitesi TMDK'dan Öğretim Görevlisi Yılmaz KILINÇ "Gaziantep Yöresi Halk Oyunlarında Halay Geleneği", Sosyal Antropolog Prof. Dr. Ali Rıza BALAMAN "Kültürel Değişim Sürecinde Değişme Olgusu", Ege Üniversitesi TMDK'dan Araştırma Görevlisi Barbaros ÜNLÜ ve Öğretim Görevlisi Merih OLDAÇ "Halk Oyunları Üzerine İkinci Elden Bir Derleme Çalışması" ve "Arapgir ve Çevre Köylerinde Halk Oyunları" konularında bilgi verdiler.

Günün 3. oturumunda oturum başkanlığını Prof. İsmail ÖZTÜRK ve Yrd. Doç. Dr. Türker EROĞLU yaptılar. Oturumda İ.T.Ü TMDK Türk Halk Oyunları Bölüm Başkanı Doç. Fikret DEĞERLİ "Halk Kültürü Eğitiminde GAP Projesinin Önemi", İ.T.Ü TMDK Müdürü Prof. Dr. Can ETİLİ ÖKTEN "GAP Çerçevesinde Türk Halk Müziğinin Yeri ve Önemi", Kültür Bakanlığı HAGEM Şube Müdürü Cesim ÇELEBİ "Yok Olan Bir Elsanatımız; Gej Dokuma Sanatı", İ.T.Ü TMDK'dan Ahmet DEMİRBAĞ "GAP Projesinin Bölge Halk Oyunlarının Tarihi Gelişim Sürecine etkileri" hakkında bilgi verdiler.

Günün son oturumunda oturum başkanlığını Yrd. Doç. Dr. İbrahim KIR yaptı. Oturumda Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi'nden Prof. Dr. M. Zeki KUŞOĞLU "Türk Maden Sanatında Kalem İşçiliği", Kültür Bakanlığı HAGEM Araştırmacısı Mücella KAHVECİ "Halk Sanatlarının Geleceğinde Üniversitelerin Önemi", Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi'nden Yrd. Doç. Dr. Feriha AKPINARLI ve Yrd. Doç. Dr. Serpil ORTAÇ "GAP Kültüründe Çit Örücülüğü" ve "GAP Bölgesi Halk Sanatlarından Çulha Dokumacılığı", Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi'nden Doç. Dr. Günay ATALAYER "Güneydoğu Anadolu'nun Yaşayan El Dokumalarından Seçilmiş Örnekler Üzerine" bilgi verdiler.

İkinci günün ilk oturumunda oturum başkanlığını Prof. Dr. Nuran ELMAÇI ve Yrd. Doç. Dr. Şinasi ÜNAL yaptılar. Kültür Bakanlığı HAGEM Şube Müdürü Ahmet ÇAKIR "GAP Bölgesindeki İllerin Halk Oyunlarının Figür Analizi Üzerine Bir Deneme" Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fa-

Sempozium

"GAP Çerçevesinde Halk Kültürü"

kültesi'nden Prof. İsmail ÖZTÜRK "Bazı Süreli Yayınlardaki Gaziantep Yöresine İlişkin Halk Bilimsel Yazıların Kaynakçası", Gazeteci Ressam Ekber YEŞİLYURT "GAP Kültüründe Medyanın Rolü" konularında bilgi verdiler.

İkinci oturumda oturum başkanlığını Prof. Dr. M. Zeki KUŞOĞLU ve Yrd. Doç. Dr. Serpil ORTAÇ yaptılar. Araştırmacı Yaşar DURU "Barak Kültürü ve Ezo Gelin", Kültür Bakanlığı HAGEM Araştırmacısı Ayşegül BAHŞİ-ŞOĞLU "Eğitimde Masalın Rolü ve Şanlıurfa Masalları", Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi'nden Öğretim Görevlisi İbrahim ERŞAHİN "Geleneksel - Modernite Kavşağında Bir Folklor Hikayecisi Şevket Bulut ve Hikayelerindeki Tipler", KSÜ Fen Edebiyat Fakültesi'nden Yrd. Doç. Dr. İbrahim KIR "Barak Aşireti", Çukurova Üniversitesi Türk Dili ve edebiyatı Bölümü'nden Doç. Dr. Erman ARTUN "Küreselleşen Dünyada GAP Halk Kültürünün Geleceği" hakkında bilgi verdiler.

Günün üçüncü oturumunda Prof. Dr. Ali Rıza BALAMAN ve Yrd. Doç. Dr. Feriha AKPINARLI oturum başkanlığını yaptılar. Oturumda Sakarya Üniversitesi Devlet Konservatuvarı Müdürü Yrd. Doç. Dr. Türker EROĞLU ve Arş. Görevlisi Erol EROĞLU "GAP'ın Kapsamına Giren İllerin Halk Kültürüne Etkisi", Dicle Üniversitesi Tıp Fakültesi'nden Prof. Dr. Nuran ELMAÇI ve Dr. Pervin ÖZELÇİ "Diyarbakır'da Çocuk ishalleri, İnanışlar ve Yerel Tedavi Uygulamaları", Marmara Üniversitesi Beden Eğitimi Spor Yüksek Okulu'ndan Yrd. Doç. Dr. Şinasi ÜNAL "Halk Oyunları Faaliyetlerinin GAP Bölgesi Halk Oyunlarına Etkisi", Gaziantep Üniversitesi TMDK'dan Öğretim Görevlisi Savaş EKİCİ "GAP ile Gelişen Teknolojinin Bölge Halk Kültürüne Etkilerinin Gaziantep ve Şanlıurfa Çerçevesinde Değerlendirilmesi", İ.T.Ü TMDK'dan Ali ÇAVAZ "İnsanlığın ve Kültürün Beşiği Ön Asya", ŞURKAV temsilcisi Sabri KÜRKÇÜOĞLU "Şanlıurfa'da İç Göç ve Değişen Kültür Değerleri" konularında bilgi verdiler.

Günün son oturumunda oturum başkanlığını Doç. Dr. Günay ATALAYER yaptı. Oturumda Marmara Üniversitesi Beden Eğitimi Spor Yüksek Okulu'ndan Ünal ALTINOK "Gaziantep Yöresinin Halk Oyunları Giysileri", Sakarya Üniversitesi Devlet Konservatuvarı'ndan Öğretim Görevlisi Yavuz KÖKTAN ve Araştırma Görevlisi Hatice Çiğdem GÖNÜLTAŞ "GAP Kapsamına Giren illerde Geleneksel Bayramlar ve Nevruz", Ege Üniversitesi TMDK'dan Abdürrahim KARADEMİR "Arapgir Semahları", İ.T.Ü. TMDK'dan Ömer IŞIK "GAP Çerçevesinde Sosyo Kültürel Değişim", Kültür Bakanlığı HAGEM Araştırmacısı N. Zeynep ÖZÇÖREKÇİGÖL "Turizm ve Ticaret Yaşamında Gaziantep Mutfağının Rolü" hakkında bilgiler verdiler ve oturumların bitimiyle sempozyum sona erdi.

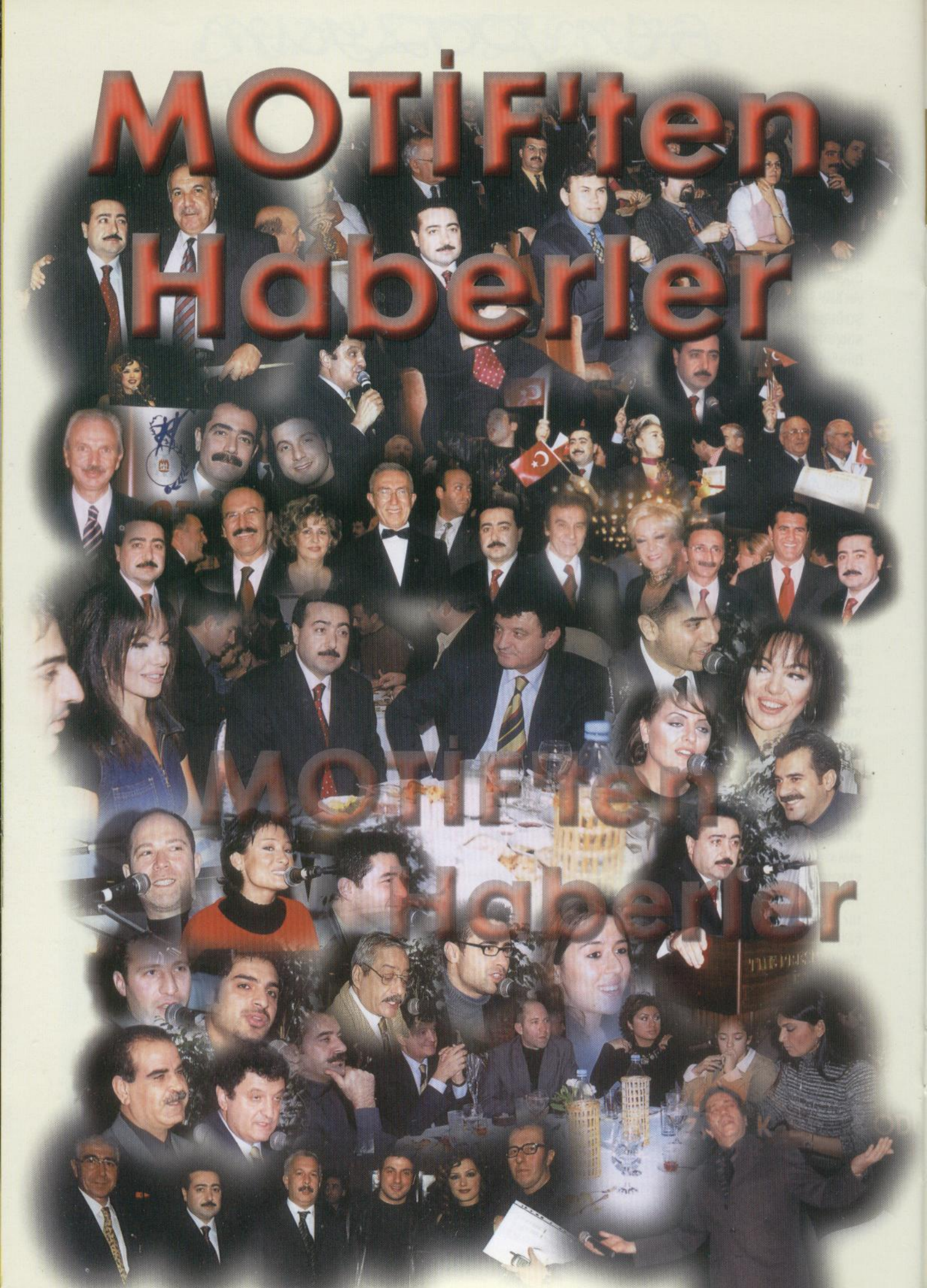
Sempozyumun ilk gününün akşamında Gaziantep Polis Evi'nde verilen kokteylde katılımcılar ve misafirler sohbet eşliğinde günün yorgunluğunu attılar.

Gaziantep İl Emniyet Müdürü Sayın Ali KALKAN'a göstermiş olduğu ilgi, alaka ve yardımlarından dolayı teşekkürlerimizi sunuyoruz.

Yine sempozyum süresince Gaziantep halkının beğenisine sunulan takı ve gravür sergisi sebebiyle Prof. Dr. M. Zeki KUŞOĞLU'na ve Gaziantep Yöre Kostümleri sergisi sebebiyle Ünal ALTINOK'a minnetlerimizi sunuyor, Sempozyum Yürütme Kurulu'nda yeralan Doç. Dr. Fikret DEĞERLİ'ye, Seyhan LİVANLİOĞLU'na, Emin MANCI'ya, Sabahattin TÜRKOĞLU'na Ekber YEŞİLYURT'a ve emeği geçen herkese Motif Halk Oyunları Eğitim Derneği Gençlik Kulübü olarak teşekkür ediyoruz.

MOTİF'ten Haberler

MOTİF CUMHURİYET RESEPSİYONUNDA...

İSTANBUL VALİLİĞİ TARAFINDAN ATATÜRK KÜLTÜR MERKEZİ'NDE DÜZENLENEN 29 EKİM CUMHURİYET RESEPSİYONU'NA SEÇKİN DAVETLİ TOPLULUĞU KATILDI.

Motif Halk Oyunları Eğitim Derneği Gençlik Kulübü Yönetim Kurulu Başkanı M. Zeki BAYKAL'ın da davetli olarak katıldığı resepsiyonda üst düzey bürokratlar, İstanbul protokolü ve sanat camiası ile basın mensupları biraraya geldiler.

Yemek eşliğinde hoş sohbetlerin yapıldığı resepsiyonda İstanbul Valisi Erol ÇAKIR ve eşi davetlilerle yakından ilgilendi.

"Dernek Yönetim Kurulu Başkanı M. Zeki BAYKAL; İstanbul Valisi Erol ÇAKIR, Büyükşehir Belediye Başkanı Ali Müfit GÜRTUNA, İstanbul Üniversitesi Rektörü Kemal ALEMDAROĞLU ve Şişli Belediye Başkanı Mustafa SARIGÜL ile çalışmalar hakkında sohbet ettiler. "

MOTİF, GENEL KURUL TOPLANTISI'NI GERÇEKLEŞTİRDİ...

Motif Halk Oyunları Eğitim Derneği Gençlik Kulübü'nün 7. Olağan Genel Kurul Toplantısı 9 aralık 2001 tarihinde dernek merkezinde gerçekleştirildi.

"Genel Kurul sonucunda;"

YÖNETİM KURULU ASİL ÜYELERİ :

M. Zeki BAYKAL : Başkan
Necip BALCI : 2. Başkan
Ramazan TABAŞ : Genel Sekreter
Neşet KESKİN : Teknik Başkan
Ümit AKYÜZ : Muhasip
Şaban ŞEN : Demirbaş

YÖNETİM KURULU YEDEK ÜYELERİ :

İlknur IRMAK
Fadime KARAKOÇ
Emel Kırtıllı
Sedat KIZIL
Hasan KARAKAYA

DENETLEME KURULU ASİL ÜYELERİ :

M. Emin MANCI
Nesim ÇATUK
Tülay AYHAN

DENETLEME KURULU YEDEK ÜYELERİ :

Nuray YUMUK
Mehmet HAKSEVEN
Mehmet GÖZ

DISİPLİN KURULU ASİL ÜYELERİ :

Mevlüt ÇELİK
Fahri BAYIR
Serdar SAYIN

DISİPLİN KURULU YEDEK ÜYELERİ :

Cihan M. KIZILTAN
Ali ÇİFTÇİ
Ecevit TALU

getirildiler.

Yeni yönetimin Camiamıza hayırlı olmasını diliyoruz.

BASINDA MOTİF

YOĞUN BİR ŞEKİLDE ÇALIŞMALARINI SÜRDÜREN MOTİF HALK OYUNLARI EĞİTİM DERNEĞİ GENÇLİK KULÜBÜ GÖRSEL MEDYADA HAK ETTİĞİ İLGİYİ GÖRMEKTE.

Türk kültürüne hizmet alanında gerçekleştirdiği faaliyetleriyle basının ilgi odağı olan Motif'e, çeşitli televizyon kanallarında yeralan programlardan teklifler gelmekte.

ATV televizyonunda sunuculuğunu Esra CEYHAN'ın yaptığı A'dan Z'ye, Star televizyonunda sunuculuğunu Aydın'ın yaptığı Aydın Havası, Kanal D televizyonunda sunuculuğunu Özlem YILDIZ'ın yaptığı Sabah Şekerleri yine **KANAL D TELEVİZYONUNDA SUNUCULUĞUNU GÜLBEN ERGEN'İN YAPTIĞI EVE DOĞRU PROGRAMI GİBİ BİR ÇOK PROGRAMDA YERALAN MOTİF'Lİ GENÇLER BAŞARI İLE GÖSTERİLERİNİ SERGİLEDİLER.**

Yurtiçi ve yurtdışında elde ettiği başarılar sebebiyle halk oyunları ekiplerine her zaman programlarında yer vermek isteyen görsel medya temsilcileri Motif Halk Oyunları Eğitim Derneği Gençlik Kulübü çatısı altında halk oyunlarına hizmet etmekte olan gençleri programlarında ağırlamış olmaktan mutluluk duyduklarını belirttiler.

VAKIFLAR HAFTASI MOTİF'in KATILIMIYLA CEMAL REŞİT REY KONSER SALONU'NDA KUTLANDI...

İSTANBUL VAKIFLAR BÖLGE MÜDÜRLÜĞÜ TARAFINDAN ORGANİZE EDİLEN 19. VAKIF HAFTASI İSTANBUL GENELİNDE ÇEŞİTLİ ORGANİZASYONLAR İLE KUTLANDI.

19. VAKIF HAFTASI AÇILIŞ GECESİ 26 ARALIK 2001 TARİHİNDE CEMAL

REŞİT REY KONSER SALONU'NDA GERÇEKLEŞTİ.

İstanbul Vakıflar Bölge Müdürü Ümit ÇOBAN'ın ev sahipliğini yaptığı gecede İstanbul Valisi Erol ÇAKIR, İstanbul İl Emniyet Müdürü Hasan ÖZDEMİR, Yabancı Cemaat Temsilcileri, üst düzey bürokratlar ve basın mensupları da yer aldı.

Geceye Polonya'nın Zakopane şehrinde gerçekleştirilen Uluslararası Dünya Halk Oyunları Yarışması'nda Dünya Birinciliği münasebetiyle onur konuğu olarak davet edilen Motif Halk Oyunları Eğitim Derneği Gençlik Kulübü elemanları yarışmada sergiledikleri oyunlarını izleyicilere sundular.

Aynı zamanda Dernek Yönetim Kurulu Başkanı M. Zeki BAYKAL'a bu başarı sebebiyle dernek adına takdir plaketi sunuldu ve oyuncu gençlere başarı belgeleri takdim edildi. Sunuculuğunu Esra CEYHAN'ın yaptığı ve basının yoğun ilgi gösterdiği gecede Motif Halk Oyunları Eğitim Derneği Gençlik Kulübü'nün Halk Oyunları gösterisinin yanında, Askeri Müze Mehteran Bölüğü'nün gösterisi, D.T.S. Suna SELEN ve Yusuf BASMACI'dan "Vakıf" tiyatro oyunu, Ümit İRİS, ve Seval UĞUR'dan Tango, Devlet Tiyatro Opera ve Bale Sanatçıları'nın (Nil BERKAN) "Düşler Bale Gösterisi" de yer aldı. Hakan PEKER ve Muazzez ERSOY verdikleri konser ile izleyicilere müzik ziyafeti sundular.

MOTİF, yeni binasında hizmetlerini sürdürecektir...

Motif Halk Oyunları Eğitim Derneği Gençlik Kulübü kendisine ait 4 katlı binasında hizmetlerine devam edecektir. Motif Halk Oyunları Eğitim Derneği Gençlik Kulübü'nün yeni irtibat adresi ve telefonları; Fevzipaşa Cd. No: 361 Edirnekapı / İstanbul

Tel.: 0212 524 23 69 - 531 87 90 - 531 61 68 Fax: 0212 635 52 43

MOTİF'İN GELENEKSEL İFTAR YEMEĞİ PRESİDENT HOTEL'DE GERÇEKLEŞTİ...

Motif Halk Oyunları Eğitim Derneği Gençlik Kulübü tarafından organize edilen Geleneksel İftar Yemeği 9 Aralık 2001 tarihinde Best Western The President Hotel'de gerçekleştirildi.

Sunuculuğunu Mesut MERTCAN'ın yaptığı yemekte Motif Halk Oyunları Eğitim Derneği Gençlik Kulübü üyeleri, Halk Bilim, Sanat Camiası ve basın mensupları ile biraraya gelmenin mutluluğunu yaşadı. Yemeğe davetli katılan Sümer EZGÜ, Hüseyin TURAN, Bedri AYSELİ, Esat KABAKLI, Türkü, Arif ŞENTÜRK, Dünder YILDIZ, Hüseyin TATAR, Turgay BAŞYAYLA, Zeynep, Şafak SÖNMEZ, Meral KONRAD, Gönül, Sedat SİNANOĞLU, Serkan KAYA ve Star Fm 46 sahne olarak davetlilere unutulmayacak bir gece yaşattılar.

Yemekte söz alan Dernek Yönetim Kurulu Başkanı M. Zeki BAYKAL, bu ve bunun gibi organizasyonlarda halk bilimi ve sanat camiası ile dernek, kurum ve kuruluşlarının temsilcilerinin

biraraya gelmesinden büyük memnuniyet duyduğunu ve Motif Halk Oyunları Eğitim Derneği Gençlik Kulübü olarak bu seçkin grup ile biraraya gelmiş olmanın mutluluğunu yaşadıklarını belirtti.

BALCI KUYUMCUSU

Necip Balci

Tıgçılar Sokak, Daye Hatun Mah. Yıldızlı Han Üst Kat No.:8 Mercan / İstanbul
Tel.: (0212) 512 28 42

DÜNDAR

AYAKKABICILIK

DERİ, DERİ MAMÜLLERİ, AYAKKABI MALZEMELERİ
SANAYİ VE TİCARET LİMİTED ŞİRKETİ

Halk Oyunları Camiasının İçinden Biri
Ramazan TABAŞ & Bayram TABAŞ

İSTENİLEN KALİTE EN UYGUN FİYATA YAPILIR.
HER TÜR (BAY - BAYAN)
AYAKKABI NUMUNENİZ İLE GELİN İSTEDİĞİNİZİ YAPALIM...

- **Halk Oyunları Ayakkabısı İMALATI**
- **HER TÜR İŞ AYAKKABILARI İMALATI (ERKEK)**
- **HER TÜR İHALE İŞLERİ**

ARMELIT

TEKSTİL TURİZM ORGANİZASYON
GIDA İNŞAAT SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.

"HAYAL EDİN BİZ YAPALIM"

ALO KOSTÜM HATTI

0216. 379 70 79

Arayın!

**Kostümünüz en kısa zamanda
elinizde olsun.**

•

**Kostüm kiralamada
tartışmasız lider kuruluş**

Urfalı İstanbul Kebapçısı

İNCİ GIDA SAN. TİC. LTD.ŞTİ. KURULUŞUDUR

MERKEZ

İstanbul Caddesi, No.:77 (Adliye Karşısı)

Bakırköy / İSTANBUL

Tel.: (0.212) 570 06 62 - 583 45 89

ŞUBE

Milliyetçi Sokak, No.:9/A Bakırköy / İSTANBUL

Tel.: (0.212) 571 24 95 - 660 23 93

4
SQUARE
METERS
IS
ALL
I HAD
TO
SHOOT
TO
STOR

**Sauna Eşofman'la
Formunuzun Zirvesine Ulaşın !**

0 2 1 2 6 3 1 0 0 0 0

önemli olan anlaşmak, paylaşmak ve
kaliteyi birlikte üretmek ise

baskıda seckin bir isim

tasarımda farklı bir imza

Pinarbaş Matbaacılık ve Reklam Hizmetleri San. ve Tic. Ltd. Şti.

Rami Kışla Cad. Topçular İş Merkezi No. 88/192 34140 Topçular - İST. Tel: (0-212) 565 08 91 - 544 58 77 - 565 97 04 - 544 68 54 Fax: (0-212) 544 68 54
www.pinarbas.com.tr info@pinarbas.com.tr

İNGİLTERE

MALEZYA

PORTEKİZ

FRANSA

İSPANYA

POLONYA

İTALYA

MACARİSTAN

ABD

HOLLANDA

LÜKSEMBURG

POLONYA

GÜNEY KORE

BREZİLYA

ALMANYA

daima...

binlerce yıllık Anadolu kültürünü ve halk oyunlarımızı dünyaya tanıtan kültür elçilerimiz, uluslararası organizasyonlarda bizi tercih ediyor.

dünyanın dört bir yanına
Pacha Tours International güvencesi ve kalitesiyle...

- UÇAK BİLETLERİ
- YURT DIŞI VE YURT İÇİ OTEL REZERVASYONLARI
- YURT DIŞI VE YURT İÇİ TURLAR
- ULAŞTIRMA HİZMETLERİ
- INCENTIVE
- FUAR PROGRAMLARI
- TUR TANITIM SOHBETLERİ

pacha *tours*

INTERNATIONAL

Tel: 0212.230 56 59 (pbx)

Faks: 0212.234 50 58

E-posta: info@pachatoursint.com.tr

Web: www.pachainternational.com